

VAJKAI MIKLÓS

EGY KÖTEG
PÉNZ

VAJKAI MIKLÓS

EGY KÖTEG
PÉNZ

NAP KIADÓ
DUNASZERDAHELY
2002

*A kötet megjelenését
a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma
(Pozsony), valamint a Nemzeti Kulturális Örökség
Minisztériuma (Budapest) támogatta.*

© Vajkai Miklós, 2002
ISBN 80-89032-20-6

A LEVÉL

Tulajdonképpen már nem lehetett alászállni, a nappalokban alámerülni. A hasonlatok, melyekkel megközelíthetnénk az időélményünket, rég megsemmisültek. Minden semmivé vált. Áthathatatlan semmi vette őket körül. A semmi, a semmi sivataga, a semmi időfala, amelyen már jó ideje nem lehetett átlátni s amelyet nem lehetett áthágni. Vákuumban léteztek. Úgy múltak számukra az esztendők, hogy velük már semmi, semmi sem történt. Ami hajdan bennük volt, körülöttük volt, velük volt, az mind megszűnt, elenyészett, akár csak a lepergő búzaszemek egy rossz világ garatjában.

Hajdan nagyon éltek, mindketten nagy kezdeményezők voltak. Aztán csorbulni kezdett az életük, jó szokásaik elszikesedtek. Szinte észre sem vették, hogy az életük bővizű folyama folyócskává, majd patakká, legvégül erecskévé szelídült; a meddőanyag lerakódott bennük. És már nem volt mondandójuk egymás számára, egymásra sem pillantottak. Olyan töménnyé váltak az elmúlt esztendők alatt, hogy minden fényt, minden hangot és jeladást magukba zártak. Árnyak voltak. A maguk módján éppúgy igazak voltak egymáshoz, mint hajdan, csak hogy ennek a tisztaságnak sem lángja, sem melege nem maradt. Egymás közelségében imbolyogtak. Nem, nem a megszokás

átka kötötte őket egymáshoz, nem a hamuszürke tehetetlenség. Ha az egyik kilépett – néhány percre – a másik körletéből, mintha hegyes kardba dőlt volna.

Hajnalban keltek. Későn tértek nyugovóra. Ha egyikük felébredt, a másik is nyitotta már a szemét. Valamiféle – beteges – éberség unszolta-hajszolta őket a nappalok tarlójára. Nem panaszkodtak. A tudatuk elhomályosult; nem voltak már álmaik, vágyaik, ingereik nem működtek. Túl sokáig éltek. Hiszen egyetlen nappal is felérhet tízezer esztendővel.

Igen, valahogy így történt. A nappalaikban hollóhadak jelentek meg, átkárogták az óráikat, és mikor asztalhoz ültek, vagy éppen munkához láttak, a hollók felettük hadakoztak. Károgtak, vinnyogtak, hosszú elnyújtott hangon sírtak, miközben borjúnagyságúra nőttek. Úgy nőttek, nagyobbodtak, ahogyan ők ketten az emberi mivoltukban törpültek. Egyre szikárabbá váltak. Elpárolgott belőlük mindaz, ami hajdan derék emberré tette őket.

Senki sem törődött velük. Feléjük sem néztek. Hogy miért, nem tudták. Igazából senki sem pártolt el tőlük, s ők sosem hagyták el embertársaikat. Csupán a kötőanyag vesztette el az alaptulajdonságait. Olykor hallották az emberek halk és egyhangú duruzsolásait. Ilyenkor átcikkant rajtuk a gondolat: Talán nincs még minden veszve... De sem erről, sem másról nem beszéltek. Nem kellett semmit sem mondaniuk egymásnak, hiszen évtizedek óta éltek már együtt, s azonosultak egymás létével és gondolataival.

Egy napon levelet kaptak. A postásnő nyújtotta az asszonynak. Az megnézte a kopott, feltehetően nagy utat megjárt küldeményt, a ron-

gyókás bélyeget, a különböző nagyságú és alakzatú pecséteket.

Egymásra pillantottak.

És akkor, annyi idő múltával megint látták egymást, mint valaha, nézték egymás arcát, egymás homlokát figyelték, egymás szemébe bámultak, a megnőtt orrukat szemlélték, szájuk merev vonulatát...

És ekkor... Igen, immár egymás hangját is oly tisztán hallották, mint hajdan.

– Levél... – mondta az asszony.

– Az, levél... – válaszolta a férfi.

Mint valaha, mikor még sok-sok levelet kaptak, most is a tisztaszobába mentek. Akárcsak a hajdanvolt időkben: az asszony most is kést hozott, a férfinak nyújtotta, hogy bontsa fel a vastag borítékot. A múlt idő mintha áthatolt volna a jelen idő falán. A férfi kivárt egy pillanatilag, hogy teljességében átérezze, ami egyszer már elmúlt, s amiről azt hitték, mindörökre elveszett.

A levélborítékban szalvétapapirosba csomagolva két karéj rozskenyér volt. Puha, egészen puha, még ehető szeletek. Egymásra pillantottak. Tulajdonképpen most boldognak kellett volna lenniük, mint egykor, amikor bizony boldogok voltak, szinte nem is tudtak betelni egymással, sem pedig az egész világgal, a korduló-forduló napokkal... Igen, boldognak kellett volna lenniük. Megkóstolták a kenyeret, de nem érezték az ízét, sem az illatát. A lényeg: hogy valaki reájuk is gondolt...

Az asszony idő tépázta, vastag könyvet hozott a szomszéd szobából, és a következőket olvasta fel: „Kenyer: fiataloknak boldogság, öregeknek békés napokat jelent. De jelenti a menekülést a házi gondok elől. S azt is, hogy va-

lakit szeretünk, s van, aki viszontszeret bennünket. Kenyerünk, ha érkezik, vele együtt becsület is érkezik a házba.”

Hangosan, mind harsányabban olvasott, már-már kiabált, majd váratlanul abbahagyta. Rádöbbsent: minden elveszett.

A TÁVOZÓ ASSZONY

Kosztolányi Dezső emlékének

Minden összekuszálódott bennem. Így aztán nem tudnám megmondani, hogy kik hozták haza az asszonyt. Földi maradványait a konyhaszekrénynél két székre fektetett deszkaajtóra halmozták, s távoztak. Viszolyogva haladtam el a húscafatok mellett, ugyanakkor a valahai izgalom változata hatalmasodott el bennem. Voltak idők, amikor eléggé fiatalnak éreztem magam ahhoz, hogy e nő után szaladgáljak, és ez a nő akkor még hihetetlenül karcsú volt, testhez simuló bársonyruhát viselt, ábrázatán szeplők bronzpénzecskei, hajának hennaillata volt.

– Jó alakom van, akár kéjhölgy is lehetnék...

– mondta egy alkalommal.

Képek, képek, képek. Képek a múltból, amelyek alá közhelyeket kanyaríthatnék.

– Nincsenek is közhelyek...!

Az asszony földi maradványai a deszkaajtón. Megszaggatott testéből előtűntek a zsiradék áttetsző rétegei.

A szájamban édeskés ízt éreztem, mint amikor évekkel ezelőtt áramütés ért. Valami véget ért...

Nem, nem az ő életében, az ő élete már korábban elveszett. Járt-kelt a bútorai közt, úgy járt s kelt, mintha jobb sorsra már nem lett volna érdemes. És mi, akik körülötte voltunk,

nem szólítottuk meg a benne menekülő vadat. Mi, barátok és szeretők olykor egymásra pillantottunk, s kezünket széttártuk. Ennyi volt az egész. A bennünk megbúvó állatot önmagunkban is elkerültük, illetve hatalmas engedményeket tettünk neki. Mindannyian a magunk módján csillapítjuk: ki „bűnös” testiséggel, ki kocsmázással, ki az aszketizmusával. A szomszédom például az álmait nyújtja át a benne dúskáló vadnak. Az anyósom a ridegségét. Néhai asszonyom egyre többet evett. A teste megroggyant, elhájasodott. Egyre súlyosabbá, egyre szótlanabbá vált. A világban, ebben a hatalmas lámpában csupán pisla kanócfény volt az utóbbi esztendőkből. Az ő életében tehát nem történt különösebb változás.

A mi életünk változott meg kissé, amióta a földi maradványai a deszkaajtóra kerültek.

A szomszéd csengetett; alacsony, vézna emberke.

– Nem megyek be – mondta –, de itt kinn a folyosón megihatnánk egy söröcskét.

Sohasem tért be hozzánk, csak becsengett. Általában az asszony nyitott ajtót, és át szólt a dolgozószobába:

– Keresnek!

Aztán a folyosón megittuk a sörünket. Ennyi volt az egész.

– Arra gondoltam, hogy nyitnék egy ingyenes büfét – mondta ezen a napon a szomszéd.

– Itt a falban vágnék egy kisablaknak megfelelő rést...

– Jó ötlet... – válaszoltam.

Bizonyára magányos, vagy a benne rejtőző állat követelőzik. A nagyvad akarja, hogy büfét nyisson, hogy vendégei legyenek, akiknek főtt kolbászt és csülköt adna tormás mustár-

ral, friss rozskenyeret kínálva hozzá... Utána söröcskét..., egy vagy két flaskó pilsenit. S a szomszédomban üvöltő nagyvad megbékélne egy időre... Szomszédom csontos vállainak és vékonyka karjainak képe a szobámba is elkísért.

Később ötven körüli, lángvörös hajú, ápolt arcú, szigorú tekintetű hölgy jött. Nem lépte át a lakás küszöbét. Gyermeke a tenyerét tartotta az asszony elé, ő meg cukorkát hullajtott a tenyérékéjébe. Aztán hozzám fordult:

- Hogy vagy, fiam?
- Egyelőre még bírom.
- Úgy! Ki kell bírnod. A gyerek miatt is. És ő? Már meghozták?!
- Meg.
- Milyen állapotban van?!
- Nagyon változik – mondtam.
- Ez várható volt, fiam. Várható volt. Hát, kintartás! Később még visszajövök...

Retiküljét magához szorítva távozott. Határozott lépte elhaltak a bérház külső folyosóján.

A gyerekre pillantottam. Csupán ötesztendő volt. Ismét piros ruhát adtam rá. Öt esztendő alatt ez a gyerek mindig megnehezített rám, szinte büntudatot ébresztett bennem. Szeme most ezt mondta: Magunkra maradtunk...

Indulnom kellett volna, hogy rendezzem az asszony ügyeit. A szobába érve valamit mondtam is a gyerekeknek, ami megint kiváltotta benne az ellenkezést. A játékaik közé húzódott, én pedig arra vártam, hogy lecsillapodjék.

Az asszony ekkor lépett a szobámba.

Halkan, szinte nesztelenül tárta ki az ajtót. Hajdan gyakorta felbőszített a váratlan színre lépéseivel, ám többnyire fegyelmeztem magam.

A haja most szép hosszú volt, hennaillatú, mint régen. És testhez simuló bársonyruhát viselt. Karcsú volt, mint akkorában, amikor még szerettük egymást. Sajnáltam, és most, hogy ez a szerencsétlenség történt vele, még inkább sajnáltam. Ebben a sajnálatban már ott kísértett a szeretet és a szerelem árnyéka is.

Látszatra kötöttem magamat a szigorhoz:

– Nyughatnál már! A te helyed nem itt van!
– A konyha felé mutattam.

Az arca halovány volt, szeme most is azúrkék. Szája eperszínű, mint sok-sok évvel ezelőtt, amikor még nem lúgozta ki az élet. A közelemben állt.

Arra gondoltam, hogy erről az asszonyról végérvényesen sohasem mondtam le. És talán ő sem rólam. Régóta nem vágytunk egymás közelségére, de ebben azért ott honolt a titkolt lehetőség, hogy egy napon... Egy napon ilyen vagy amolyan hatásra megváltozik ez a kapcsolat is.

Az ötven körüli hölgynek, aki egy órával ezelőtt nálam járt, valamit a virágokról, a koporsóról, a gyászszertartásról habogtam. Ő meg:

– Úgy, úgy, fiam! Tégy a belátásod szerint!

Ennek az asszonynak az anyja volt, jól figyeltem az ábrázatát. Akkor hosszasan elnéztem, mégsem ismertem föl! Nem látszott rajta a lánya iránti sajnálat. Tíz hónapnyi együttlét után eltemette az első urát, második házassága a huszadik esztendőben bomlott fel. A küzdelmekben megedződött. Most a lányát temeti, aki a feleségem volt.

Akárcsak anyósom első házassága, a miénk is heves szerelemmel kezdődött. Forró érzelmű, keresetlen szerelemmel, amelynek nem volt fedezete. Az emberek bennünket látva, önnön létük igazolását sejtve így szóltak:

– Milyen nagyszerű párocska!

Megcsömörlöttünk önmagunktól, egymástól és a világtól is. Új barátok kellettek volna, új környezet. Az asszony nem hasonlított az anyjára. Korán összeroppant, és ettől számítva csakis az evésre, az ízek összhangjára összpontosított. Minél terjedelmesebb volt, annál védtelenebb lett. És miközben teste a konyhában már átadta magát az enyészetnek, ő a valahai ifjúságának teljes sugárzásában itt volt a közelemben.

A gyerek résnyire nyitotta a szobaajtót. Az anyjára pillantott. Majd amikor eltelt a látvánnyal, visszahúzódott a játéakai közé.

– Maradhattál volna a helyeden! – szóltam az asszonyra neheztelve.

– De hiszen ott vagyok! – válaszolta.

Hangja most is puha volt és gyengéd.

– Megértheted...

– Persze. A gyerek miatt vagyok itt... Hozzá kell őt szoktatnom a történetekhez...

Jobb kezével a hajába túrt. Fiatalabb éveiben sokat foglalkozott a hajával, a ruházatával, az órájával... Néha az egész napot átbeszélte. Nagy beszélő volt.

– A gyerek még kicsi... – mondtam.

A közeli teendőimre gondoltam. Az asszony mintha a gondolataimban olvasott volna.

– Majd segítek neked, jó?! Amíg te a hivatalos dolgokat intézed, kitakarítok. Mindenütt por van, a virágokat sem öntözted meg, mosni is kéne már, a ruhákat megszáritani és ki-vasalni...

Kabátot adtam a gyerekre. Kézen fogtam, s már a folyosó ajtaját nyitottam, midőn az asszony arra kért, mutassam meg a deszkaajtón heverő földi maradványait...

– Odanézz! Látod, hogy mi történt az anyáddal...?! – kérdezte.

De a gyerek most sem jött zavarba. Nem őrvongott, sőt komoly lelkiemőrlést téve tanúbizonyságot, csendesen bólintott. Mintha nem is az ivadékommá lett volna. Én üvöltöttem. A kitárt ablakon az utcára hajítottam a leszakadt lábszárat, és egy maréknyi fartőhúst küldtem utána.

– Csillapodj... – nyugtatott az asszony. – Végül nem marad mit a koporsóba tenni.

Sok időnek kellett elmúlnia, azt hiszem. A hivatali dolgok elrendeződtek. A lakás kitakarítva. A virágok megöntözve. A ruhák kivasalva.

Az asszony így szólt:

– Most már mennem kell. Élj úgy, mintha csak egyetlen életed volna! És óvakodj a hamis emberektől...

Szomorúan néztem őt. Végére is: eleven állomáshelye volt életem korai szakaszának. Tegnap vagy tegnapelőtt, igen..., amikor a szobámba toppant, az efféle kijelentésére nem is adtam volna. De most, amikor már annyira megszoktam az újszerű jelenlétét, amikor már egyebet sem akartam, csak azt, hogy itt ödöngjön körülöttem... Vagy a franciaszékben üldölgéljen...

– Menni?!

– Nem maradhatok itt a nyakadon... – válaszolta rideg ésszerűséggel. – Csakis teher lennék a számodra. Megyek. Mindent idejében kell megtennünk.

Már-már a keresztnévén szólítottam őt. Eddig... Már nem volt is neve....

– Mondd csak, nagyon fáj?!

– Mi?!

– Az a... Hiszen tudod, hogy mi!

– Á, a karambol? Nem, nem fájt túlságosan... Mondhatnám, nem volt kellemetlenebb, mint a légycsípés. Csak hát... A szégyenérzet...

– Miféle szégyenérzet?!

– Az átalakulásé, öregem!

Azzal felállt, kiegyenesedett, és az ajtóhoz lépett. Délcegen mozgott. Akárcsak az édesanyja. Most ő is edzettnek tűnt. És, persze... Szép volt. Szébb, mint bármikor a földi életében.

– Megyek... – mondta, és kilépett a szobából.

FILM

Ennyire elázva még sosem láttuk őt, minek-utána Jé megjegyezte, hogy műhiba volt Mosonyit meghívni a szüretre. Régről ismertük. Takarította a parkokat, mosta a közszolgálati autókat. S ha találkoztunk vele: lesütötte szemét. Restellte, hogy lecsúszott. De azért tartotta magát, volt egy nője is, kettesben jártak a kocsmába. Egy alkalommal meg, amikor a szokásos testedzést tartottuk, az árokháton üldögélve láttuk őket. Előttük olyan rozsdaszínű ital, amelytől az ember gyomra fölfordul. De hát, áldás rájuk, ők tudják! Sokat ittak, de jól bírták. Nos, ez a Mosonyi, kérlek, játszott a nemzeti sakkbajnokságban is, éspedig egy teljes évadot. Ehhez tudnod kell azt is, hogy egy ilyen lecsúszott családból való fiú nem végezhetett többet öt eleminél. Egy alkalommal például, amikor űrlapot kellett kitöltenie, kiderült, hogy az ábécé hat betűjét nem ismeri... És mégis, ismétlem, játszott a nemzeti bajnokságban is! Csak, tudod, tehetség ide vagy oda, az nem igen számít, inkább az állhatatosság. Hiába volt csodagyerek, ha már az első edzésekről hazaszökött. Sokat keresett. Tán háromszor annyit, mint a nyári melósok. És ez egy tizenegy éves fiúnak sok, nagyon sok pénz. Ez a Mosonyi nem tudott mit kezdeni önmagával.

Szóval... Ha találkoztunk vele, teljesen odalett. Az efféle sebek sosem hegednek be. Ült a

nőcijével az árokparton, előttük meg az a rozsdaszínű ital. Azt hiszem, Jé akkor kezdett el nosztalgiázni, hogy Mosonyit mindenképpen meg kell hívnunk az őszi összeröffenésre. És akkor történt az a műhiba. Mert: korábban is láttuk őt már tántorogva hazamenni. De ez a mostani eset, tudod, ez teljesen más volt. És még ma sem vagyok benne biztos, hogy a bor volt rá ilyen hatással. Mert. Heccből, azt hiszem... Neki abból a vad borutánzatból öntögettek, amit a hozzá hasonlóknak gyártottunk itt a pincemélyen. Komisz dolog, szent igaz! De, tudod... Jöttek ezek a csavargók, és oda szóltak Jének, Öcskös, oszt... bor van-e?! Ó, hogyne!, mondta Jé. S ha éppen nem volt, hát gyorsított eljárásban elkészítettük. Fél órás-kába telt, és kész volt az agytágító! Az első pohár fölemeli az embert, a második már a földhöz csapja. És olyan végzetes károkat okoz benne, hogy az leírhatatlan.

De ez az eset minden képzeletet fölülmúlt. Mert Mosonyi egy liter után csak annyit mondott: Kár volt abbahagyni! Valamennyien tudtuk, miről van szó. Mi egyébről is lehetett volna! Aztán még ivott egy vagy két pohárral, majd fölállt az asztaltól, és elkezdett kiabálni, ugyan mit is tudunk az emberi életről, az ő szerencsétlenségéről, ugyan hol voltunk mi 1936-ban, midőn a Lipcsei Nagymesterek Tornáját megnyerte, és részt vett a bécsi, a hamburgi, a budapesti és a moszkvai tornákon is. És volt olyan hét, hogy negyvenezret keresett. Hát, tudod, nagy ramazuri volt! De volt valami, ami Jét nem hagyta nyugton. Mert, amikor elvezettük őt, és ágyba fektettük, és még jó ideig az ágyánál maradtunk, mert eléggé cefet állapotban volt, szegény Mosonyi azt mondta: Ha nem

megyek el a Végzárdi Tornára, talán ma is számon tartanának! És Jé, igen, Jé kimeresztette a mélyen ülő, sötét szemeit. Ennyi gyanakvás egyetlen szempárban hogyan is férhet el!

Reggel, amikor magához térítettük, az este minden egyes mozzanatára emlékezett. Jé ettől kezdve állandóan a nyomában volt. Faggatta őt, mi történt Végzárdon 1936 februárjában?! Mosonyi leintette őt, mondván: Nem, nem a városban! A városon túl volt egy kiváló étterem, amely már akkortájt szerepelt a Világkonyha című lexikonban is, és a Világutazóban. S az étterem nagyzoló tulajdonosa, egy bizonyos Jan Kowalek a helyi sakkbajnok tiszteletére tornát írt ki, és pedig húszezres jutalommal. Mosonyi, mint állította, akkortájt Gabriel Miháli névre hallgatott, s huszonnégy esztendő volt. Lévé az apja is vendéglős, ennek természetes velejárójaként résztvevőként ő is jelen volt az említett mérkőzéseken. Télutó volt már. Langyoskás február. A huszonnégy esztendő fiú a mérkőzések után azonnal elindult, hogy még napszállat előtt hazaérjen. S az 556 méteres magaslatnál, ahol délnyugatnak vált az erdei út; ez, kérem huszonegy percnyi gyaloglásra van az említett étteremtől, hangsúlyozta Mosonyi, nekem elhihetitek... Igen, ott támadtak rá, és agyonverték őt. És van ott, tudod, egy kicsi mészkőkereszt is, és rajta csupán az elhalálozás évszáma, valamint egyetlen betű, a vezetéknév kezdőbetűje: „M. 1936” Csak ennyi!

Mit mondjak... Jé volt annyira következetes, hogy fölkerekedjen, és elment arra a hegyvidéki területre. Az 556 méteres magaslatnál keresgélt. De meglepődsz, pajti, mert minden úgy történt, mint a filmekben: Jé nemcsak a vala-

hai vendéglő romjait lelte meg, hanem azt a kicsi mézskőkeresztet is. És akkor bement a három kilométerre levő kisvárosba a Miháli család felől érdeklődni. Akár a moziban: betessékelték őt a Fő téren álló hatalmas kertes házba, amelynek első része még mindig vendéglőként szolgált. Sötét, mestergerendás, mélyülő szoba a ház utolsó helyisége. A szekrényeken almák illatoztak. Jé mögött ott állt az a tipegő öregember, aki valaha Gabrielt a térdén lovagoltatta. Sose versenyezzen, uram, mondta Jének. Az életben nem szabad versenzeni. A szoba faláról a néhai Gabriel Miháli nézte őket a bezárult időből – szenvtelenül.

GUIDO SZEKERE

1.

Guido ösztönzésére érkeztem ebbe a városba. Ismeretségünk első órájában megfogadtam, hogy többé nem találkozom vele. Mennem kellett volna, elfelejteni őt. Mégis mellette maradtam, és ő tönkretette a precizitásomat, céltudatosságomat, rendszeretemet, becsületemet.

Amikor először megcsalt, mintha a testből szakított volna ki egy darabot. Megcsömörlöttem tőle, de az undorom nem tudott győzedelmeskedni a tehetetlenségem felett. Az ember csakis olyan társsal szemben őrizheti meg a tartását, aki hasonló fegyvernemben válaszol.

Mindig nyílt stratégiát alkalmaztam. A becsstelenséget nemcsak hogy nem sokra tartom, hanem olyan hitványságnak, amelynek teljességét sosem fedhetjük fel. Ha azokra a szerencsétlenekre gondolok, akik Guidóhoz hasonlóan a sötétben tapognak, mélységes szomorúság kerít hatalmába. A maguk módján boldogok is... Talán-talán. Időnként az a benyomás támadt, hogy ha Guidót megfosztottuk volna a lényegtelen bevonatoktól és üledékektől, legfeljebb néhány lécs- és drótdarab maradt volna utána, mint a késő őszi madár-ijesztők után.

Sejtelmes töredékmondatokban beszélt, mintha azt akarta volna tudatni a világgal,

hogy bizony, a világmindenség is mozaikokból áll, s majd eljön a pillanat, mikor töredékeire hullik, tehát amit művel, nem is annyira kivetnivaló.

Toalettpapírra írt gunyoros verseket olvasott fel ismerőseinek. Barátok után koslatott. Kielégítetlen emberszomja volt. Tolakodott. Könyörgött. Pózolt. Hengegett. Mindenáron imponálni akart, s az acsarkodást sem vetette meg, csak hogy másokból némi együttérzést kicsikarjon.

Önmagáról nemigen beszélt. Sokan azt sem tudták, miből tartja fenn magát. Másokat hallgatott meg. Élő Fül volt.

– Az élet nem a próbababák kirakatában zajlik... – mondta egy alkalommal.

Mégis, mintha a próbababák kirakatából válogatta volna meg barátait és ismerőseit. Ha valaki az utcán társtalanul lézengett, ő azonmód ráakaszkodott. Ha egy-egy műkedvelő csavargónak útiköltségre volt szüksége, Guido a kétszeresét adta, csak hogy útitársként mellette szegődhessen.

Viszolyogtak a tapadós imádatától, a tudálékosságától, az életvitelétől.

– Ha csakis a magad életét imádod, könnyen elveszítheted. Napjaidnak másokban kell visszhangozniuk... – hallottam Guidótól.

A maga útját járta, és rendületlenül hitt ebben az útban. A cimborái becsapták őt. Nem volt kitartása, hogy a sorsát-életét megjobbítsa.

Évekkel később, amikor a helyi lapok hírül adták, hogy jelentős pénzösszegek eltulajdonítása miatt a bíróság tizenöt év fegyházbüntetésre ítélte, lényegében nem történt több, mint az, hogy a rossz irányba forduló életútja a végállomásához ért.

Nem voltam Guido adósa. Ő tartozott nekem. És előre tudtam, hogy a tartozását sosem tudja majd törleszteni. Vannak ilyen emberek, ilyen sorsok. Guido így tűnt el a látókörömből. Aztán mégsem volt annyira az enyém, mint ezután, és most már az enyém is marad, akkor is, ha a számára – nyilván – semmit sem jelentettem. Teljesen az enyém lett, akár a halálom is, kisajátíthatatlan. Ez a kötődés már nem tartozott a rácsok mögött időzőre.

Már éveket töltött a tonki fegyintézetben, amikor megvásároltam azt a házat, ahol a gyermekkori éveit töltötte. Újabb esztendők aprólékos munkájába tellett, amíg a környék hasonlítani kezdett a hajdani időkére. E cselekedeteimmel talán beteljesítettem a Sors óhaját, nem tudom... Azt állítják rólam, hogy nem tudok igazán szeretni. Rideg vagyok. Távolósgartó. Erőm hullámverései nem érik el az embertársaimat. Persze, én is sejtem az emberiség lényegét... Azt hiszem, hogy az ember: emberségesnek születik... Csak éppen emberiségünket idővel elveszíthetjük.

Azt mondják, magamnak való vagyok. Hogy önző és beképzelt vagyok. Életem során gyakran szorultam önvédelemre, és most már csakis önmagamon át tudom a világ dolgait megközelíteni. A növényeket váltig szeretem. Örülök a gyarapodásuknak. A derűjüknek. Hajdan az emberek derűje is ilyen lehetett. Önfeledten tiszta. Hajdan elpusztíthatatlan kötömbökre építettük az emberiség várát, de aztán megtaláltuk a módját, hogy a kitartó kötömböket is szétporlasszuk. Falvaink lettek, városaink. És feltaláltuk az emberi lelkek béklyóit. Nem letünk bölcsekké. Születünk, élünk, és meghalunk, de a titkok kívülünk maradnak. Azt

mondják, az elmúlás az értelem ajzószeré. Hogy a halállal sokat nyerünk. De arról hallgatnak, mit veszítünk általa.

2.

Levelet írtam Guidónak. Megemlítettem, hogy a hajdani szülőházát felújítottam.

Sokáig nem válaszolt, majd egy levelezőlapot küldött.

A belső kényszer arra ösztönzött, hogy egyre többet gyönyörködjek a városon túli erdők világában. A kertem növényzetének fejlődése is lekötötte a figyelmemet. Szabadjára engedtem a vágyaikat: a futó- és támadónövényekét, valamint a kúszó- és lappangónövényekét. És mintha e torzonborz tobzódásban Guido mosolygott volna rám. A magam útját jártam, de az az érzés kísértett, hogy a belém égett Guido útja ez.

3.

Egy nyári alkonyatkor éppen a szobanövényeimmel foglalatostkodtam, amikor Guido kitérta a szoba ajtaját. A bútorokon enyhe fuvalat hárfázott végig. Ott állt a szoba közepén, pontosabban: nem állt, lebegett. Az elmúlt esztendőek elbántak vele. Hajdani kreol arcszíne elmúlott, sötét és vonzó szeméből kiveszett a fény.

– Eljöttem... – mondta alig hallhatóan.

Kopott, molyette öltönyt viselt. Az ujjain most nem voltak ékszerek.

– Itt maradhatok éjszakára? – kérdezte.

– Rendbe hozattam ezt a házat...

Guido viszont nem mutatott érdeklődést a ház iránt. Természetesen igaza volt. Hiszen az apró jelentéktelenségekre is kiterjedő figyel-

mem által ez a ház már nem emlékeztethette a múltbelire. Ház volt: a házam, amelyhez Guidót nem köthették az egykori kiszolgáltatottságának pókfonalai. Az időben elmaradt másik épület volt az igazi otthona, amelyet sem visszasírni, sem újrateremteni nem lehetett. A ház, amelyben évezrednyi hosszúnak tetszettek a serdülőkori éjszakák, s ahol a virradat előtti, holdfény verte síkokat mintha a halál köpenye takarta volna be. A serdülő Guido ilyenkor gyanakodva tapogatta meg az ágyékát. Félelemmel vegyített kétellyel várta a csodát, hiszen már nyolcesztendő kora óta menyasszonya volt a szomszédos utcában.

Egyszer hajnaltájt arra ébredt fel, hogy valami borzalmas folyamat történik a bensőjében. Törzse átforrósodott és megduzzadt, belei rángatóztak, majd megkeményedve feszültek, mintha acélcsövekké váltak volna. – Meghalok... Úristen, talán éppen most halok meg... – Úgy vélte mindig is, az emberi élet leginkább égbekiáltó igazságtalansága az, ha az ember úgy hal meg, hogy még sosem szerelmeskedett. – És most meghalok! – Teste mind forróbbá vált, mellkasából kiveszett a korábbi rugalmasság, már-már a légzése is akadozott. Aztán csak azt érezte még, hogy megmozdul vele a világ, és ő milliónyi szilánkra hullva szét-szóródik a mindenségben. Meghitt óráinkban több alkalommal is beszélt erről. Talán egyetlen élménye volt, amely a tárgyilagossághoz kötötte őt.

A szomszéd szobából üvegtörmelék és vakolat hullott be a kitárt ajtón. Üveg, kő- és téglamaradványok és por, por mindenütt. És persze bábeli hangzavar... Ama órában e ház falai közt többen is meghaltak, miközben Guido

aléltnan hevert az ágyán. Az az egykori, tizenéves fiúcska végigszenvedte a ház meghibásodott kazánjának túlhevülését, a robbanás előtti negyedóra mindmegannyi megpróbáltatását, mert ő vált azzá a médiummá, amellyel az élettelennek tartott szerkezet utolsó vészjelzéseit küldte a világnak. Ekkor kapott élethaladékot. Így kezdte el a második életét a földön. Ebben a korai órában érte őt el a magasabb rendű figyelmeztetés, melyet azonban Guido sem akkor, sem pedig később nem értett meg.

Étellel és itallal kínáltam, de elhárította. A szomszéd helyiségben megágyaztam neki.

Mielőtt elszenderült volna, így szólt:

– Semmit sem változtál, Clara!

Azelőtt Clarissának hívott.

4.

Hajnalban ébredtem. Guido ágya már vetve volt. Hogy itt járt, arra csupán a megtöredezett kalapja szolgált bizonyítékként.

A kalap! Nagyapám elalvás előtt mindig az ágy végére akasztotta. Aztán egy reggel hiába akartuk őt felébreszteni; azóta a kalapok számomra szervesen összefüggenek az elmúlással.

Hajnali négy óra volt. Bár nyár dereka, a sötétség bazaltszilárdan tartotta magát. Guido kalapjával a Nagy-kéktó partjára siettem, oda, ahol első alkalommal lettem az övé. Azóta megváltozott a tájék. Az emberi gorombaságnak nincsenek határai: súlyos terméskövekkel határolták el a partot.

A Tó!

Guido kalapját egy kőpengével a víztükör alatt rögzítettem, s elindultam hazafelé. A város szélén egy kilencéves fiúba botlottam. Az

arca akár a hajdani élettársamé, mintha Guido távoli múltját örökölte volna.

– Hello, Clara! – üdvözölt.

– Hello! – viszonztam.

– Tudom, hogy honnan jössz!

– Akkor jó...

– Én mindent tudok! Úgy bizony, mindent...

Amire te azt mondanád: „Kész csoda!” Igaz-e?!

– Lehet...

– Látod? Te semmit, de semmit nem változol!

– Én ilyen vagyok... – feleltem gőgösen.

– Én azért úgy-ahogy változok, változgatok – mondta a kisfiú. – Ez az élet rendje... De te mindig olyan maradsz, amilyen azelőtt voltál, pontosan olyan.

A TE ÉDESEBB LYUKAD

1.

Hetente két-három alkalommal, úgy hajnali kettőkor fölkeltelek. Alszik a család. Alszik, bizony, és én fölkeltelek. És megkérdem:

– Mondd csak, nem vagy éhes?!

És, tudod... Hiszen olyannyira ismerjük egymást... Mindketten tudjuk a választ, amelyre a fogadóirodák 1,15-ös oddsot ajánlanának... A nemleges válaszdod esélye tehát hatvankilenc százalékos...

– Nem vagy éhes?! – kérdezem.

És te:

– Hagyj békén, jó?!

Vagy:

– Álmoska vagyok...

Vagy:

– Nem!

És ez a válasz engem kegyelemmel tölt el. Felszabadult sóhajjal fogadom, hogy hatalmasra puffedt és mind nagyobbá dagadó tested megfordul az ágyon, amelyen már réges-rég nem alszom, így a jobb. Megfordulsz. Az ágy eresztékei kétségbeesett tiltakozással recsegnek-ropognak. Fiatal vagy még. Sokkal fiatalabb is lehetnél. De ez a súly, ez a tömeg... Hagyjuk... Hatvankilenc százalék! A nemleges válaszdod esélye hatvankilenc százalékos.

És miután valóban kimondtad: csésze kávémmal visszahúzódok a szobámba, az ab-

lakhoz állok, s a megnyugvás hajnalát élem át – valamennyi alkalommal.

A tested – napnál is világosabb – csak dagad! Olyan anyagbeli mennyiségű, hogy egyszer majd nem lesz hová gyarapodnia, és akkor: nyekk!

Ide állok az ablakhoz, és átadom magam a közelítő virradatnak. Az éj nyirkának. Annak a kivárásnak, amely bármikor megszűnhet.

A virradatok! Gazdagabbak, ösztönzőbbek a te személyes hozadékaidnál. Éltetőbbek. Miközben te ismételten a pihenés mélyrétegeibe igyekszel. És benned ott szuszog ez a másik, akit régóta táplálsz. Mert ez a te sziszüphoszi sorsod. Etetned, táplálnod kell. Éjt nappallá gyalázva: csakis neki kell élned! Táplálni, etetni, különböző cseles eljárással sok-sokféle étet kell készítened neki. Követelőzik. Parancsolgat, kínoz, minduntalan téged figyel. Szakács- és cukrászmesterséged tapasztalataira kíváncsi. Leskelődik. Figyelmeztet. Megalázó szolgálásba vettettél. Nincs visszaút, táplálnod kell őt, kiszolgálnod a szeszélyeit.

Ó, hány és hány alkalommal értelek tetten, hogy még éjfél tájt is a konyhában hajlongsz, és sütöd neki ezeket az édesen ragacsos retty-muttyokat! A fáradtság már kötötte a mozgólataidat, fejed zúgott, a kávéd kihűlt. És semmi! Dagasztottad-kavargattad a különböző tésztákat, keverted-kavartad a töltelék változatait. S az idegeid éppúgy megfeszültek, mint a műtétet végző orvosoknak. De nem tagadhattad meg a küldetésedet. Egész éjjel ott kellett küzdened a konyhában, hogy ropogósra sült kekszet, könnyű, habos süteményeket teremtsél... Neki! Ó, ismerem... Legalábbis, mintha – valóban – ismerném ezt az idegent, aki benned

lakozik, és egyre több területet s hatalmat követel magának. Ezt az élősködőt... Aki a gondolataidat lesi és az álmaidba avatkozik, s akinek kiszolgáltatottja vagy. Süteményes tálca süteményes tálcát ér... És várni: kiélezni a helyzetet, hogy a hatalmasra növvő, immár nem is asszonyi kezéd – elősegítve a lelki fölfokozódást – bevárja a kellő pillanatot, midőn az első jó adag édességghalmot a te legédesebb nyílásodba gyömöszölöd...

– Nem vagy éhes?!

Miért volnál?!

Nyomod-taszítod, tuszkolod magadba a süteménykockákat, az édességtornyokat és monstrumokat, a csokirudakat, majd valami – csábító színű – löttyök következnek... S eközben a testi kéj olyan végletéig jutsz el, ahová a világtörténelemben csak nagyon kevesen.

2.

Engem ilyenkor, hajnaltájt, amikor három-négy-öt órányi alvás után fölserkenek, nem feszélyez a válaszdod. Arra a másikra gondolkodok, arra a csörtető névtelenre, akinek jelenlétét mindketten átérezzük. Arra a kanra gondolkodok, aki beléd költözve megváltoztatott. Van ebben az együttlétben valami egyedi ünnepélyesség. Amint a hozzátok szóló, kínálkozó távlatot elfogadjátok. Te. És Ő! Ti ketten!

A mámoros pillanataid, amikor öt mákos kocka után a fagyaltkrémért nyúlsz. Érzések, megalkuvások, értelmi csődök különharcai! Csakis megnyugtatóként: minden küzdelmünk, még ha csalárd is: önmagunk majdani személyes édenéért történik!

Nem tehetsz egyebet, naponta görgeted fel a te egyetlen szikládát a végzeted ormára. Azzal

a boldogító éberséggel, mellyel az igazán megszállottak teszik. Miért neheztelnék a visszautasításaid miatt? Jobb így! Sokkalta többet érnek az egyedül eltöltött virradatok a kényszerű együttléteinknél, amikor is nagyot sóhajtva fölkelsz, kimégy a fürdőszobába, majd fél óra elteltével – loncsosan – édes álmaidtól megfosztva odabújsz hozzám, és elnyúlva azt mondod:

– Akkor... gyerünk!

Az egész aktus a terhedre van. Az édességek id jóval izgalmasabb távlatot kínálnak. És hasonlóképpen a gondosan kivitelezett étkeid. A reggelik. Az ebédek. Áldozás ez a javából. Megvallás. Olyan szakrális tevékenység, amelyet csakis mi értünk: én, te és Ő, akitől mi ketten sosem szabadulhatunk meg.

Tömni magadba a tömhetőt. Küzdened az ételek külalakjáért. Az illataiért. És ízkompozíciójáért! Csak gyömöszölni... Azon „munkálkodni”, hogy feltöltsd ezt a terebélyt, mellyé váltál. Eljutni a kiélés végkifejletéig. S azon túl a lelki kiegyenlítődésig. Dagadsz. Hatalmasodsz.

3.

Virrad. A félhomály még egy ideig befogja a környéket. A csecsemők boldogságával pihensz. S ha felébredsz, még fogmosás előtt kiemelsz a hűtőszekrényből egy tálca habosat, egy kis hertyemortyát, amely az adott nappal szintjére emelhet, s eljuttathat a személyes békéd szintjére. Így történik ez immár másfél évtizede. S ha jól számolom, legalább háromszáz alkalommal – éppen a te nemeid által – találkozhattam e virradatok nyújtotta többlettel.

– Nem vagy éhes?!

Valóban nem vagy az, és így a jó. A te legédesebb lyukadba hullanak a legfinomabbnak

vélt táplálékok. Olyan érintkezéseket élsz át, amelyekről csakis az igazi kéjsóvárok regélhetnek.

4.

Annak idején, mikor te még habos ingecskédben a gyerekágy körül szaladgáltál, én egy jelentéktelen folyó közelségében dolgoztam. Egy kis folyócska mellett, messze-messze a városoktól, a mindenkori emberi zsúfoltságtól. Körülöttünk a tavasz zöld tengere hullámozott. Az ég mélykék színű volt, keleti féltekéje lilába hajlott, amikor egy ötven körüli férfi jött le a hegyekből...

A fiúk, mármint a munkatársaim érdeklődve fogták őt körül. Az idegen meg, mintha örömét lelte volna benne, a közelítő seregélyrajt szemlélte mosolyogva. Kockás ing, gombos mellény. Munkatársaim mind szorosabb kört alkottak körülötte. Tavasz volt, a levegőben lóherevirág illata terjengett. Vadméhek tömege hasított el mellettünk.

Az a hórihorgas idegen, K. falucska megbecsült parasztembere, tizennégy esztendőn át az ország főhóhérja volt. Leereszkedett a hegyről, és a fiúk úgy nézték őt, mint valami szokatlan jelenséget. Levette napellenzős sapkáját, és a seregélyrajjal volt elfoglalva. Madarak! Szárnyas, kis csodák.

Az a nagyra szabott ember néhány esztendővel korábban egy-egy kivégzésért a melósok havi bérének a kétharmadát kapta.

– Ennyit?!

– Ennyit! De időnként, ha utaznom kellett, akkor távolsági pótlékot is fizettek....

– Naponta...

– Harminckét koronát...

Szeme se rebbent. A hangja nyugodt volt. Még ideig-óráig ott tartózkodott a közelünkben, és – talán szakmai ártalomként – időnként a nyakunkra pillantott. Valahogy úgy, ahogyan te is szórakozottan végigmérsz, ha ünnepnapokon – illendőségből – egy krémest elemelek... Hosszú és csontos, szinte már törékeny ujjai voltak. Olyan hosszú ujjakat még nem láttál: a literes flaskát átérték. A hüvelykujja mindkét kezén vastag volt, vastag és erős... Ezzel az ujjal, mielőtt a kivégzendő az örök szakadékba zuhant volna, akkora ütést mért a nyakcsigolyára, hogy a halálba taszítandó többet semminő fájdalmat nem érezhetett.

Azt mondta:

– Általában ez bevált...

Akárcsak az én virradataim.

– Hatvankilenc százalék...

S a te édességeid! A te édesebb lyukadba hullandó adományok...

A MENYEGZŐ

Azzal kezdődött, hogy a Mama föladta a Nagypapa kabátját. Kardtekintetével végigvágott rajta, mintha csak azt mondta volna:

– Na, most már mehet ahhoz a húgyos cimborájához...

A Mama a konyhaszekrénynek dőlve állt, és egy pillanatra látta a gondolatot holmi ezüstös fényű tányérként átsuhanni az agyán. Pár napra mégiscsak megszabadul a vénségtől, gondolta.

A Mama ötvenéves volt: magas és feltűnően karcsú, s tojásdad arcú. Nádszálegyenesen járt s kelt. Szűk, testhez álló ruhákat viselt, s mindig élénk színű fejkendőt kötött. Ő volt a ház középpontja. Nélküle egy pohár vizet is alig lehetett meginni.

A Nagypapa még szertartásosan megállt a küszöbön. Kopott bársonykabátjából cérnaszálak lógtak reszketeg kézfejére. Látta a Mama türelmetlenségét, sietve elindult.

Fél órával később megérkezett a teherautó. Legurították róla a hordókat. Lerakták az asztalokat, a székeket, a ponyvasátorhoz szükséges kellékeket. A sofőr sietve elköszönt. A Papa röviddel ezután tért haza.

A ház üresnek tetszett. Vihar előtti csönd honolt a súlyos és sötét bútorok közt. A Mama unalmában a tágasabb konyhában kötögetett. A Papa megkóstolta a menyegzői bort, és azt

mondta, hogy ez az ital nem hozhat szégyent a családjukra s a házra. A Mama sandán bólogatott.

A Papa a Nagypapa után érdeklődött, és a Mama elmondta, hogy átköltöztette őt a barátjához, ahhoz a vén szarházihoz. Így mondta. Mert a Mama válogatott ócskaságokkal villámolt mindig.

– Most legalább csönd lesz... – szólalt meg a Papa.

Poharak és tányérok kerültek az asztalra, és mindketten az elkövetkező napokra és a menyegzőre gondoltak, kissé az álom ólmos hátárán.

A következő napon fölállították a hatalmas sátrat. A ponyvát jól kifeszítették. Az asszonyok kitakarították a házat, és elmosták a kölcsönként edényeket. Este, amikor már a fáradtságból eredő nyugalom körüllegte őket, a Mama megjegyezte:

– Jó, hogy elszurrantottuk az öreget.

Úgy mosolygott, mint régen, közvetlen a háború után, amikor a Papa felé nyújtotta a kezcskáját. Akkor még a Papa is ifjú volt, és ami a kettejük életében sorsdöntővé lett, félénkebb és bizonytalanabb, mint a Mama, de ezt nem igen mutatta ki, s a Mama így is tudta. A kezcskéje így nőtt váratlanul kézzé és még váratlanabbul vasmarokká és vasököllé. Olyan nagyra sikeredett, hogy a nyápic Papa a teljes portájával és a családjával belészorult, s beledagadt, mint bakancsba a láb.

A harmadik nap reggelén a Mama átrándult a nászasszonyhoz, akit Mártának hívtak. Hat cukrásznő volt az uszályában, és miután hosszasan és részletesen felsorolta a kívánságait, ugyancsak hosszasan és részletesen a de-

rékfájásáról és egyéb betegségeiről beszélt. Márta, akinek csupán négy foga maradt meg a tizenkét szülés után, elfordulva röhögött a Mamán. Aztán észrevett valamit, és nem röhögött többet. Mindketten tudták, hogy a menyegző után egyikük sem óhajtja majd a másik barátságát.

A csütörtöki nap volt a legmozgalmasabb. A férfiak a telek hátsó bejáratán át kihordták a szántókra a trágyát. Fölseperték az udvart. Déli tizenkettőre megérkezett a mészáros, és leölték a sertést meg a borjút. Ekkor már kilenc asszony és öt férfi segédkezett. Ráadásként átjöttek a szomszédok is, és a Mama roppantul kiborult, mert attól tartott, hogy utóbb még elcsennek valamit. A szomszédasszonyok jártasabbak voltak a húsok elkészítésében, s némi elégtételt szolgáltatva a Mamának, még vacsora-raidő előtt távoztak.

– A menyegzőn úgyis telezabálják magukat... – mondta a ház asszonya, és halkán káromkodott.

Megterhelő napok voltak mögötte. Elnyúlt a kanapén. Teleholdas éjszaka volt már, és ismét eszébe jutott a vénember. Elégedetten nyugtázta, hogy sikerült átköltöztetnie a barátjához, aki a község távoli utcájában lakott.

Pénteken még virradat előtt talpon volt a ház valamennyi lakója.

Magdolna nyugtalanul fölhörpintette a Mama készíttette hitvány kávé, s elutazott a városi varrónőjéhez. Ezen a reggelen kezdődtek a főzicskélések, és a cukrászremekművek is ez idő tájt érkeztek meg. Délután kettőkor váratlanul betoppant Wolf Péter – a Nagypapa barátja –, félrehívta a Papát és tudatta vele, hogy az öreg már nincs az élők sorában.

– Jó kis vicc! – tört ki hisztérikusan a Mama. A Papa megnyugtatta őt.

– Ne csinálj itt jelenetet. Wolf Péter megígérte, hogy senkinek sem árulja el...

Magdolna már a fehér ruháját próbálgatta a tükör előtt.

– Szép vagy, lányom! – perdült hozzá Márta.

– Szép lányt választott az akasztófavirág fiam...

– nevetett a foghíjas asszony. – Becsíptem... – mondta nevetve. – Biz' isten, becsíptem...

A beavatottak ezalatt határoztak úgy, hogy a Nagypapa halálát el kell titkolni. S ezzel az elhatározással utat nyitottak a vontatottan induló, beláthatatlan ceremóniának. Még alkonyat előtt megérkeztek az első vendégek. Villansütőről, grillezőről, konyhabútorokról, rádióról és televízióról hoztak nyugtát, és nárciszok kíséretében átnyújtották a menyasszonynak. Mások pár ezer koronával, értékes evőeszközökkel, hímzett ágyneművel, pazar dísztárgyakkal lepték meg az ifjú párt. Este tízkor már vagy harmincan mulattak a szobákban, s a fogadott zenekar szünet nélkül játszott. A Mama zsúrtányérokat rakott az asztalokra. A Papa itallal kínálta a gyülekezőket.

– Jó kis bolondság! – tért meg valaki az udvarról. – Akkora a vihar, hogy apróra tépi a ponyvát...

A férfiak kisiettek az éjszakába. Az eső már ömlött. Olyan zivatar vonult át a falun, mint a legforróbb nyári nappalok után. Pedig már ősz volt, ősz kezdete. Semmihez sem lehetett nyúlni. Nem maradt más választás, mint visszatérni a szobákba.

– Zuhogjon az eső, zuhogjon... – hallották a becsípett Márta rikkantását. – Mi itt kitűnő helyen vagyunk...

A zenekar újra rázendített. Valaki a Papa fülébe ordította:

– Olyan boldog vagyok, Tónikám!

– Én is boldog vagyok... – mondta csendesen a Papa.

Behunyta szemét. A Nagypapát látta a bársonykabátjában.

– Tónikám – folytatta a vendég –, van Isten, mert megadta ezt az éjszakát...

– Van Isten!... – kiabálták a többiek is, és a poharukat emelték, és a Papának úgy tűnt fel, hogy a kórusszerű zsvaj cseppfolyóssá válik, átnedvesíti a padlózatot, de erről nem beszélt, nem akarta, hogy bolondnak tartsák.

A Mama Márta mellett ücsörgött, halkán notificált, és mintha kesergett volna. De nem kesergett. Csak ilyen hülye képe volt a Mamának.

Egész éjszaka zuhogott az eső, de reggelre kitisztult az ég. A férfiak rendbe hozták a sátrat, majd felseperték a takaros udvart. Délre, amikor már az utolsó vendég is megérkezett, minden ragyogott.

A Mama erre az alkalomra varratott kosztümében feszengett. A Papa bizonytalanul pislogott. Márta trágár vicceit sorolta. Valaki – talán Márta családjából – figyelmeztette a Papát, hogy kezdődhet az ünnepély. Erre a Papa körülhordozta a skót whiskys demizsonkáját. Mindenki ivott. Mindenki evett. Mindenki énekelt. Mindenki mindent csinált. Féktelenül, zsúfoltan, mintha az idő burája szorított volna, miközben a vőfély élcelődő mondókái színes papírszalagként odareppentek a széksorok közé...

Aztán elindult a násznép. Negyven felszalagozott autóval át a községen, egészen a templomig, majd vissza. A kapuban ácsorgó közsé-

gieket a vendégek borral kínálták. Alkonyatkor malacot fűztek nyársra. Körülülték a tüzet, majd degeszre tömték magukat. Hajnali kettőkor megszámozták a menyasszonyi táncból befolyt összeget, és nagyon elégedettek voltak.

Akkorra már az egész falu ott evett, ott ivott, ott mulatott, és a Mama azt mondta Mártának:

– Akármit mond, ez a legjobb muri, amit csak paraszt rendezett.

Márta erre azt válaszolta:

– Igaza van a nászasszonynak!

Megvirradt. A ház mögötti parlagon mind több férfi állt meg, és gyomorra tett kézzel hányt, majd visszatántorgott az udvarba, és a Papától szíverősítőt kért. A Papa erre felsorolta Közép- és Kelet-Európa valamennyi pálinkáját. És mindenki tisztelettel bámult a nyizerge parasztemberre.

A válságos órák után beindult az ünnepély karavánja. A Mama a megdicsőültek arckifejezésével járt s kelt a tömegben. Még vasárnap este is tartott a lakodalom.

Érkezett egy fölmentő zenekar is, de a törzstagok hallani sem akartak a pihenésről.

Hétfő délután szétszedték a ponyvasátrat. Autóra rakták a kiüresedet hordókat, asztalokat, székeket, padokat és a sátorhoz szükséges cölöpöket. Még kortyintottak a poharakból, de ez már inkább csak a forma kedvéért történt...

EGY KÖTEG PÉNZ

A nappalok pedig általában közönségesek voltak, ráncosak, eseménytelenek. A pap odahaza tartózkodott: az udvaron, vagy a ház mögötti műhelyében dolgoztatott. Wiottha Vendel lelkét meg-megsuhintotta egy-egy árnyék, ilyenkor a műhelyben levő padra telepedett. Cigarettaát sodort. Bizonyára megint valami örültséget cselekedett... – gondolta a kisfiú. Csal, lop, hazudik! – rögződött benne az apjával kapcsolatos tapasztalat. És valóban. Időnként akadt, aki éppen ez idő tájt kopogtatott be az asszonyhoz, hogy fizesse ki az ura által okozott kárt. Az utolsó ilyen szembesülés ama bizonyos jégár előtti őszi történt. A papa megint a műhely falához erősített faalkalmatosságon üldögélt. És sunyin úgy nézett maga elé, mint amikor az embert elkerülhetetlenül nehéz események környékezik meg. A szomszédos grófi uradalomban dolgozó Ayolek Dávid felesége jött át, hogy Wiottháné térítse meg az ura által okozott kárt... A mama egyetlen fogalomból álló tömönddal megkérdezte, hogy igazából mekkora összegről is van szó, majd fizetett.

– Megint adósságot csináltál! – mondta korholón a kis Wiottha Ferenc. – Nem szeretsz te bennünket... Sem te, sem pedig az Úr! Ha mellettünk állnátok, nem hoznátok ránk efféle gyalázatot...

A műhely közepén állt. Ruhája nyűtt, megroggyant cérnaöltöny, foltokkal tarkított, de tiszta.

– Csalni, lopni, hazudni! Ez a te fölfogásod! – mondta indulattal a kisfiú. Eközben nem vette le szemét a szemlátomásra megereszkedő emberről. Aztán, mintha megfordult volna vele a világ: felötlött benne, hogy anyja sosem szidta meg Wiottha Vendelt. Pedig sok-sok károkozatot gördített elébük. De sosem bántotta. Nem, a kis Wiottha Ferencnek sem szabad így viselkednie...

– Azt mondták, hogy az adósuk vagyok?! – kérdezte a férfi. – Mindenki ezt mondja! A széles világ telítve van olyanokkal, akik azt állítják, hogy az adósuk vagyok. Ugyan már! Én soha senkinek nem voltam adósa! Soha... senkinek.

Felállt.

Csak most látszott rajta igazán, mennyire megöregedett. A kisfiúhoz lépett.

– Tegnap délután náluk jártam... Szegéről-végről rokonok vagyunk. De mi itt lakunk a Szegények utcájában és innen már nem lehet felkapaszkodni. A tehetősek édenébe innen már nem lehet eljutni, kisfiam! Nem, nem, Wiottha Ferenc! Innen már nincsen kiút. Az ember belecsikkadhat, de innen már nem lehet csak úgy... – elhallgatott. Hozzá hajolt, a kis Wiottha Ferenc mélységes és szelíd szemébe nézett. – Érted ezt, gyermekem! Érted ezt?!

A fiú nézte a feléje közelítő, miniumszínű férfiarcot: ezt a klauni ábrázatot. Szürkés-kékszürkésfekete hajának maradékát, amely már-már a válláig ért. Mintha két különböző fából faragták volna ezt az embert. Végtelenül nevetségesnek, ugyanakkor mélységesen tragikusnak tetszett.

– Monddd csak, mi űz tégedet?! – kérdezte a kis Wiottha Ferenc. – Ki bolondít tégedet?!

A férfi mögött: a műhely gyalulatlan deszkafalán különböző nagyságú, asztalosmunkához szükséges szerszámok függtek. Ez az ember, aki a saját lelkivilágában nem tudott rendet teremteni, becsülte a tisztaságot és az átláthatóságot a portáján és a műhelyében.

– Náluk jártam – mondta szinte suttogva Wiottha Vendel. – Az Úr csak a nagyvilág bizonyos elői felé fordítja az arcát. Másokról megfeledkezik... Sok-sok dologba vetettem már bele önmagammat, fiam. Sok-sok dologba. Mert... Úgy véltem, hogy ez az élet rendje. Az emberfia küzdjön meg tisztességesen.

A kisfiú csuklóját fogta, s a kerevet felé mutatott, hogy telepedjenek oda.

Még sosem beszélt ennyit a fiúhoz, mint ezen a délelőttön. Szorosan a kis Wiottha Ferenc mellett ült, s úgy mondta:

– Azt csak a magasságos Isten tudja, hogy mennyi igyekezetem is veszett kárba! Éjszakákon át szinte le sem hunytam a szemem, új és új lehetőségeket vizsgáltam meg, új és új ösvényeket kutattam boldogulásunknak. És volt, midőn úgy éreztem, hogy karnyújtásnyira vagyok a megoldástól. Ezek meg... Azt mondják anyádnak, hogy a semmirekellő ura megint csak adósságot csinált! Adósságot! Anyád meg, se szó, se beszéd: fizet! Nem, én nem vagyok mások adósa, fiam! Az élet... az élet: az én adósom!

A kisfiú már unta a hosszú lére eresztett magánbeszédet.

– Ez az asszony is: ide jött, hogy anyádtól kikönyörögje azt a néhány petákot. De én... Én mégsem neheztelek rá! Nem, én nem vetem rá-

juk haragomat, fiam. Inkább szánom őket. Mert ők egyszerűen ilyenek. Elvakultak. Nekik sem nap, sem szél, csak mennek a saját megrogzottságuk után. És már-már nincsen olyan hatalom, amelynek intésére megállnának! A saját bolondériájuk hajtja őket!

Elhallgatott.

Dohányt vett ki a zsebéből. A tenyerében gondosan megaprózta. A korcokat kiválogatta, és a szemetesküblibe szórta. Cigaretta sodort, rágyújtott.

A kis Wiottha Ferenc indulni szeretett volna. Vissza a házba.

– A megszállottságuk hajtja őket – mondta a negyvenen túli férfi. – Isten óvjon a megszállott emberektől! A megszállottaktól, fiam! Tudod, hogy miről ismerhetők fel?!

A kisfiú bólintott. Már nemigen figyelt az apjára. Megpróbált törődni vele... De aztán epésen így szólt:

– Megloptad őket! Elmentél hozzájuk, és megloptad őket!

Mintha nem hallotta volna a megjegyzését, úgy folytatta:

– Látszatra olyanok, mint a legtöbb ember. Mert olyannak születtek. De aztán egy bizonyos ráhatás belopózott az életükbe, és többé nem tudnak az ígézettől szabadulni. Egy életutat járnak be, csak hogy nem veszik észre, hogy ez nem az ő útjuk. Mert az ő útjuk elmaradt már mögöttük. És most már hiába keresnek. Az az egykori út már nem lelhető meg...

– ...

– Náluk jártam. Szívélyesen fogadtak. Kiváltképpen Ayolek úr volt hozzám barátságos. A vendégszobában, az ablak rekeszében egy élő cinke van bezárva! Cinke! Egy igazi, élő cinke! Az

Úr reánk hagyta a föld mindmegannyi teremtettest, de azt mondta, úgy törődjünk velük, mint önmagunkkal. Ez az ember foglyul ejtette az ég madarát, és ez a madár majd halált hoz a házra. Halált! Ők ezt még nem tudják. Nem is sejtik. De nem nyugszik le még egyszer a nap, és abban a házban meghal valaki – mondta Wiottha Vendel. – Az az asszony még idejött, még elvitte azt a kevéske pénzt, de holnapra sokkal több hullik veszendőbe... Sokkal több, és pedig visszavonhatatlanul. De hát, ez már az ő keresztjük lesz, fiam! Az enyémet pedig mindhalálig én viselem. Lesz, ami lesz! Én rövidesen elmegyek innen. Már nem akarlak háborgatni benneteket, belefáradtam, hát elmegyek. Amikor a világra jöttél, azt hittem, hogy idővel majd egymás segítségére leszünk, de én, én már belefáradtam... Már nem várom meg, hogy felcseperedjél. Bár ez eléggé hamar bekövetkezik majd, de én már nem akarom megvárni...

– ...

– Rövidesen felnőtt leszel, s ha majd a magad ura vagy, már ne gondold másra, csakis a földre. A földre gondold, Wiottha Ferenc! És igyekezz mihamarabb tanyát szerezni. Egy szép tanyát valahol Illény környékén, vagy esetleg távolabb, ahol az ember meghúzódhat a világ zajlásától. Egy tanya... az a legjobb. És akkor az embert nem hánytorgathatja a sors.

Wiottha Vendel egy kötegni papírpénzt vett ki a kabátja belső zsebéből, és a fiúnak nyújtotta.

– Ez a tiéd, Wiottha Ferenc... – mondta. – Nem sok pénz, de jól jön majd, ha egyszer tanyát akarsz vásárolni. Addig pedig rejtse el, és senkinek se beszélj róla. Még anyádnak se említsd meg soha.

Wiottha Ferenc tágra nyílt szemmel bámult az apjára.

– Most már bemehetek a házba? – kérdezte. A férfi bólintott.

Elrejtette a kötegni pénzt, majd benyitott a konyhába. Az asszony ezt mondta:

– Nincs egy órája, hogy az az asszony itt volt, és pénzt kért tőlem. Még nehezteltem is rá, most meg azt mondják, hogy a Stipancsicsok birtokához közel Ayolek Dávid felborult a traktorral...

– Meghalt?! – kérdezte Wiottha Ferenc.

– Az Úr útjai kiszámíthatatlanok, fiam!

Az ajtó mögött egy prices volt. Fölötte ódon időkből maradt, sötét tónusú szentkép függött. Ők ketten, az anya és a fiú a kép elé térdepeltek, s hosszasan imádkoztak. Wiottha Ferenc szeme előtt élénk színű falevelek kergetőztek. A félmúltban megrekedt emlékek jelképeiként: lassan kiszáradó falevelek. Aztán...

Kilopakodott a házból, hogy az apjától kapott papírpénzkötegni örömet leljen.

Azt mondta: tanyát vegyünk rajta. Tanyát!

– Mosolygott. Most még minden oly távolinak és oly valószerűtlennek tetszett, mégis biztatónak.

Az udvaruk, akár az odvas fog, most sötét volt és néptelen. A gallyakból font kerítést, amelyet tavaszonként a papa kiigazított, a környező porták házörzői mindig kikezdték.

– Úristen! Egy kötegni pénz! – suttopta.

A papa már nem tartózkodott odahaza.

Még néhány szuvas esztendő. Addig ki kell bírnia! A Megváltóra gondolt. Arra a különösen sugárzó lényre, aki a világ bűneit cipelte. Ő mindannyiunktól többet szenvedett, gondolta.

Csak néhány esztendő, és utána: illan berék, s útra kelek! Mert: valahol – bizonyára –

van egy kicsike, kis tanya, amely arra vár, hogy a Wiottha család elfoglalja. Túl kell élnie a megpróbáltatásokat, és... Most már egy kis tőkéje is van, tehát nyilván túl is éli. Túl kell élnie! Át kell vészelnie azt a néhány esztendőt. A papa mégsem oly kötnivaló bolond, mint ahogyan korábban vélte. Ha oldalazgatva is, nagy-nagy kerülőutakkal, az apja. Ha körmönfontan is, ha titkolózva, rejtélyeskedve, de lám, mégiscsak tett értük valamit. Sőt, ha meggondoljuk: nem is olyan keveset. Ki kell bírnia! Az apja egyre több időt tölt Conrad Steingler birtokain. A pap! Ő már föladta a küzdelmeit!

Miután Wiottha Vendel elhagyta a házat, a fiú a padlás kötőgerendája alá rejtette a pénzt. Ez a kötegni, színes papiros az ő hagyatéka. Kezdőtőke egy vállalkozáshoz. Az út tehát kiszabott. Szenvtelenül gondolt arra az emberre, akihez vérségi szálak kötötték. A kívülállók ridegségével gondolt az apjára. Minden csapda: csapda! Álmok vannak és vágyak, amelyek kísértetiesen ott csapkodnak szárnyaikkal a töredelmes valóság felett. A kora ősz kócos, lenszínű haja! A megindult szél! A nappal petyhüdt sárgája. A füvek mélyzöldje. Mindez hozzátartozott ama szeptember 17-i pénteki naphoz. S az ég... Az ég olyan volt, mint a befoghatatlan tükörlap, amely visszaadta az ő hangulatát. Wiottha Ferenc úgy mosolygott, ahogyan csak egy romlatlan gyermek mosolyoghat. A folyó felől már hallani lehetett a faluba készülő madarak hangjait. És hallhatta a közeli réten tartózkodó gúnárok viszálykodását.

Amikor visszatért a konyhába, Wiottháné a tűzhelynél serénykedett. A megfáradt emberek tekintetével nézett a fiúra, aki így szólt:

– Nagy-nagy szelet kenyeret kérek! Nagyobbat, mint az ablakkeret! Egészen-egészen nagyot!

Észre sem vette, hogy az asszony elhagyta a házat. Csak akkor ocsúdott fel, midőn Wiottha Vendel felesége nagykendőbe burkolózva visszatért a portára. Az asszony.

– A halottat hazahozták, megmosták. A háját megfésülték. És most ünneplő ruhájában ott fekszik a már nem élők és a még nem voltak közegében! – mondta kissé patetikusan.

Levette a nagykendőjét. Felélénkítette a tüzet.

– Ott fekszik az az ember, abban a fehér falú házban fekszik, fiam, ahol, ha röpke időcskére is, de boldog volt. És most ott fekszik, kezén és a halántékán csupán egy-egy parányi rés, amelyen elhagyta őt mindaz, ami a tegnappal és a tegnapelőttel összekötötte. És most önmagába zártan ott fekszik, és arra vár, hogy a hozzád hasonló ártatlanok átsegítsék őt ama rögzös és sötét úton, amely a végső kegyelem világába vezet. Erre vár most az a szerencsétlen, akinek tegnap még elgondolásai voltak. És most arra vár, hogy mi segítsünk rajta.

Hajlottan a tűzzel bíbelődött. Vizet melegített. Megfüröszttötte a fiát. Ünneplő ruhát adott rá.

– Ott fekszik abban a semleges övezetben. Menj hát, menj, fiam. Eredj hát, segíts azon a szerencsétlenül, aki maga volt az élő szeretet. Eredj!

A kis Wiottha Ferenc kilépett a házból. A falu délnyugati peremén haladt, mígnem azon kapta magát, hogy a település elmaradt mögötte. Elmondom mindenkinek, villant át a tuda-

tán. Az erdei fáknak és a füveknek, a folyónak, a folyó vizében rekedt élőlényeknek, az ázó szigeteknek. Elmondom minden ingó és ingatlan dolognak.

A Gúnyárd árterületén haladt már, és hosszasan elnyújtott hangon énekelni kezdett. Énekelt a fákhhoz, a füvekhez. A folyóhoz. A szigetekhez. Énekelt. És énekében visszatükröződve ott remegett, amit átélt s megtapasztalt.

Ha nem következik be Ayolek Dávid váratlan halála, azt a bizonyos epizódot éppúgy elfelejtí, mint oly sok mást az életében.

Napnyi pontossággal – hat hónappal korábban – a kis Wiottha Ferenc a község mögötti, délnyugati területeken ödöngött. Párás-nyirkos idő volt, de a folyó, a pezsdülésbe feledkező természet olyannyira lekötötte figyelmét, hogy szinte észre sem vette a szitáló ködöt. Váratlanul egy esőkabátos ember lépett ki a közeli be-rekből. Megrezzent, majd futásnak eredt. Szaporázott-szaladt, amennyire a lába bírta, de különösmód mintha csak egy helyben mozgott volna. Sem akkor, sem később nem tudta bizonyosan, hogy a haloványkék esőkabátba bújt férfi megszólította-e őt vagy sem. Amikor visszapillantott, a nyomában volt.

Wiottha Ferenc lihegve megállt.

– Nem kell szaladnod! – mondta Ayolek Dávid. – Az ember nem arra született, hogy meneküljön.

Magas, karcsú férfi volt. Az esőkabát kapucniját levette, hosszú és törékeny ujjaival végigsimította gondosan megfésült haját. Búzaszőke haja volt. Egységes, derűs békét sugárzott.

Egymás mellett haladtak.

– Megijedtél tőlem? – kérdezte. – Kit láttál te bennem?! Magyar vagy, az itteniek nem ijedősek!

Megállt. Fürkészően a fiú tekintetét leste. Ez a pillanattöredék maradt csak meg az emlékezetében. A kettejük tekintetének derűs és kis-sé hűvöskés találkozása.

Az elkövetkező reggelen Ayolek Dávid traktora megállt a Wiottha-porta előtt, s a férfi magával vitte őt. 1923 áprilisa volt éppen. Ott ült a traktoron a férfi társaságában. Ayolek Dávid átfogta a vállát, úgy vezette a kis gépet. És beszélt hozzá, beszélt a Wiotthákról, a Steingle-rekről, a Bibiczekről, az Ayolekekről, akik valaha nagyon régen egy anyától és apától származtak. Rég volt, úgy kilenc-tíz emberöltőnyivel ezelőtt. Közben németek, lengyelek és zsidók nemesítették az ősi vért. És ebben a familiáris hálózatban mindig voltak nagy-nagy előrehaladások, és persze szembetűnő hanyatlások is.

– Itt van például az édesapád! Különös és rejtélyes életutat választott magának. Egyedi utat. Soha senkit nem avatott be az elképzeléseibe, de a viselkedése mindennél beszédesebb. Ha tízen az ő útját választanák, közülük kilencen biztosan célba érnének. De, amint látod, apád nem érte el, és sosem éri el a kitűzött célját.

Ayolek Dávid, elérvén a szomszédos grófi birtokot, megállította a traktort.

A mondandóját folytatta. Az olyan társak örömeivel beszélt, akik hosszú-hosszú napokon át együtt dolgoznak.

– Apád csintalanságai is innen eredeztethetők – mondta. – És, bár gyakran tört borsot

az itt élők orra alá, mélységesen senki sem hagszik rá. Az égvilágon senki. Senki nem neheztel az apádra, Wiottha Ferenc! Nézik őt, megmosolyogják, de indulattal senki sem viseltetik iránta! Vannak, akik úgy vélik, ha Wiottha Vendel nem téveszti el az életének irányát, ma Illény legtehetősebbjei közé tartozna. De hát, elrontotta az elronthatót. És most az, ami! A kópéságai ártalmatlanok és értelmetlenek. Sok pénzemet elitta már, de én nem neheztelek rá. Arra, akinek ilyen osztályrész jutott, nem lehet neheztelni.

Már indulnia kellett. Lekászálódott a traktorról. Ayolek Dávid magánbeszéde olyan volt, mint a föl-fölbuzgó magányos forrásvíz, amely tócsát gyűjt maga köré, és mossa-mossa az agyagos földet, miközben a vize egyre zavarosabbá és békíthetlenebbé válik.

Mély vágatokkal sebzett mezsgye mellett haladt végig. A lénia! Még mindig nem volt tisztában e fogalommal.

De a szó, mint a csábos szél a folyó víztük-rét, hangzása felborzolta szívének felszínét. Negyvenpercnyi gyaloglás után érte el a Stipancsics-földön strázsáló pléh Krisztust. A vastag akácfakeresztet az önmagában harcoló idő mélyszínűre festette, de az anyag és benne a szellem békés volt.

– Rendben van minden, Uram – mondta tárgyilagosan a kis Wiottha Ferenc. – Minden a legnagyobb rendben van.

Lehajolt, megigazította a vázában a virágcsokrot. Majd kiegyenesedve ismét a Megváltót nézte.

– Nekem elhiheted, mert én mindig azt mondom, ami van. És úgy mondom, ahogyan van.

– Sokáig távol voltál! – mondta fél esztendővel később, azon a bizonyos szeptemberi alkonyatkor az asszony. – Bolond fejemmel azt szeretném, ha mindig mellettem lennél!

Az alászálló, esti homály ráakaszzkodott az ablakokra. A szoba és a konyha bútordarabjai regélhettek volna a hányattatásaikról. Szüette szekrények, polcok s asztalok, kerevetek, ágyak. Mindegyiküknek megvolt az élettörténete.

Az asszony ott állt a fiú előtt. Magas, széles vállú, erőteljes fehérszemély volt.

– Az az ember, akinek tegnap még hittevésai voltak, most ott fekszik, abban a nagy házban. Ott fekszik...

Wiottha Vendel feleségét úgy érintette meg ez a haláleset, ahogyan a partot a soros árhumálám.

A fiú! Az ő fia! Most még itt áll előtte ez az aranyos gyermek, ez a gyémánt. Még egészen pici volt, háromesztendő, amikor súlyosan megbetegedett. Az orvos, egy bizonyos Alfréd Withalm, Tonkból érkezett, megvizsgálta a gyereket, és azt javasolta, hogy vizeletet itassanak vele. Az asszony a gyerek ágya mellé térdelt, és úgy kérlelte őt, igyon, igya meg azt a folyadékot, fogyassza el, fogyassza csak. Könnyörgött. Fohászkodott. És már-már perbe állt az Úrral. Akkor még teljes volt a család. Az asszony a lelkével belecsimpaszkodott, belekapaszkodott a fiúba, és már-már az örület határán ezt mondta:

– Nem adom, Uram! Nem adom őt! Tehetsz bármit is, de ezt a gyereket én nem adom! A karjaimból kitépheted, elragadhatod, elveheted tőlem, de önként én nem adom.

A házasságuk korábbi esztendeiben született egy leánygyermekük is, látszatra erős,

egészséges volt. Karácsony havában belázasodott. Az asszony és az ura elmentek az év végi hálaadási tiszteletre, hogy a betegért imádkozzanak, és amikor hazaértek, a kislány éppen távozott a földi jellegű világból. Láttuk őt meghalni, mondta egy alkalommal a fiúnak. Wiottha Ferencet nem adta oda az Úrnak. Sem akkor, sem a későbbi esztendőkből. És most, amikor már szépen megnőtt: az asszony mind mohóbban óvta őt. Az asszony!

A sors igencsak meghurcolta Wiottha Vendel feleségét. Homlokára hulló haja megderekedett. Arca mind szélesebbé és laposabbá vált. Tagjaiból elillant a derű és a termékenység. Nehézzé, nehézkesé vált. És ekkortájt elérte őt az a magasabb rendű közlemény, mely szerint a fia nem éri meg a harmincat, és utódok nélkül pusztul el. A hang közvetlen volt hozzá, és együtt érző. Ettől számítva még inkább ragaszkodott a fiához, és ha módjában állt, mindenféle előnyben részesítette őt. Tartott attól a bizonyos eseménytől, de már nem lázongott az Úr határozata ellen, hiszen minden dolognak, földieknek és égieknek megvan a saját küldetése. Utódok nélkül! Ha megbetegedett, azonmód gyanakodni kezdett, az ágya mellé telepedett, és szívszorongva várt.

Most még itt áll előtte. Az ő fia! Vastag karjaival átölelte Wiottha Ferencet, úgy mondta:

– Azt szeretném, ha mindig a közelemben lennél. Azt szeretném! Mindig azokat kell elveszítenünk, akikhez a leginkább ragaszkodunk! Te is, lám, mily gyorsan húzódsz felfelé, fiam! Csakhamar felnőtt leszel. Három-négy-öt esztendő, észre sem vesszük, és elindulsz a magad útján!

Elhallgatott.

– Elmentem azokra a helyekre, ahol az az ember egykor dolgozott. És hírül vittem a fák-
nak és a füveknek, a mezei lankáknak és mé-
lyedéseknek, hírül a teljes világnak, hogy Ayo-
lek Dávidot többé nem láthatják.

Az asszony bólintott.

– Mindig szépen öltözködött. Választékosan.
Ha traktorra ült, akkor is öltönyt viselt, és fris-
sen vasalt inget. Az ing gallérját mindig a ka-
bátjára hajtotta. Úr volt az urak között. És azt
hiszem, valahogy ekként is távozott közü-
lünk... Az embernek olyan az ünnepe, fiam,
mint amilyen a köznapja! És olyan a halála,
amilyen a teljes élete. Élni tudni kell, és meg-
halni is, azt hiszem...

– Elmentem azokra a helyekre, ahol Ayolek
úr dolgozott, aztán abba a nagy és fehér falú
házba... Az udvar még nincs bekerítve, fehér
földje van, homokkal hintett udvar. Elmentem
hát abba a házba...

– Látod, bolond vagyok. Teljesen elveszítem
az eszemet, ha csak egyetlen minutumig nem
látalak, fiam! De elhallgatsz előlem valamit. Te
titkolsz valamit?

– Most még nem tudom kimondani...

– Jó, jó, eredj a dolgozdra!

Megvárta, hogy a fiú elhagyja a helyiséget.
Utána pillantott, mintha ugyan kiolvashatta
volna az eljövendőket a mozgásából.

A REPÜLŐGÉP ÚTJA

Zsófia halála óta a házba félhomály költözött.

Az ember él, él, úgy érzi, semmi sem változik a nap alatt. Az esztendőök ugyan múlnak, s az ember, meglehet, rövidebb idő alatt elfárad. De amíg Zsófia itt volt, s amíg Ferencsel a hitvesi ágyat melengették, igen, a ház első szobájában aludtak, s az ablakok alatt növendék diófák hajladoztak, amíg Zsófia itt volt, mintha megnémult volna az idő, egy láthatatlan kéz, maga az örökkévalóság, a rend szintjén tartotta őket, a családtagokat, a szolgákat és minden ingóságukat. Gigi évtizedeken át rendezte a ház körüli gondokat. Gigi, a hűséges és megértő Gigi. Midőn az örök némaság honába lépett, senki sem vette észre. A szolgák művésze a tapintatosság.

A ház lakói úgy hajókázhattak az élet tengerén, ahogyan a társadalmilag kedvezményezettekhez illik. Sehol egy csorbulás, sehol egy türemlő balfogás. Ferenc és Zsófia, s az öregek: Emil és Mária, Sára néni és Titus, Ödön és Elza. Egymáshoz illők voltak. Tökéletes tagjai egy nagy hagyományokkal rendelkező, népes családnak. A születésüktől a halálukig megfelelték küldetésüknek. Ápolták az elődök hagyományait, gondtalanul éltek a megpróbáltatások nélküli életüket, utódokat nemzettek, felnevelték, kiházásították őket, fogadásokat rendeztek, és fogadásokra jártak. A szolgák

hada meg a vagyonukat gyarapította, úgy, hogy közben megmaradtak észrevétleneknek s névteleneknek. Akinek nincs neve, azt nem szerethetjük, nem is gyűlölhethetjük.

Élvezték az élet napsütötte oldalát, utaztak, színházakat, tárlatokat látogattak, és sokat fecsegték. Tapasztalataik homogének voltak. Itt voltak, és élvezték azt, hogy itt vannak; egy láthatatlan és öröktől fogva létező kéz fenntartja őket és ingóságaikat. Tehát a kötődések, a szokványok, amelyek nem engedik elmélyülni az embert. De az elmélyülésre, mivel nem ismerték a fokozatait: nem tartottak igényt. A család mindig is mentve volt. Békéjükre, vágyaik teljesítésére sokan ügyeltek. Így éltek, ezt szokták meg, és sohasem hitték azt, hogy ez véget is érhet. Amiben nem hisz az emberfia, az fura módon el is kerüli őt.

A házból néhányan az örökkévalóságba költöztek, de csaknem annyian, máskor meg akár jóval többen is születtek helyettük. Meghalt Mária, született mondjuk Eleonóra vagy Klótild, Matild, Zsófia, Zsanett, Zsuzsanna, esetleg Júlia. Elutazott Barna?! Megérkezett Péter. Eltávozott Alajos? Titus lépett a színre. Az esztendőik magnetikus viharai végigfűttak a vidéki városka sikátorain, ahová legfeljebb a szolgák tették be a lábukat. Minden maradt a régiben. Születés, házasság, elmúlás, születés, házasság, elmúlás és ami mindehhez társul.

Na és az öreg Ferenc, aki negyvenkilenc esztendőn át melengette Zsófia asszonnyal a hitvesi ágyat. Az öreg Ferenc elfogadta ezt az örökös körforgást. Zsófia halála után éppúgy folyt az élete, mint korábban. Hogy meghalt a neje, nem hatott rá különösebben. Csak ritkán álmodott róla. Amikor a templomban esküd-

tek, megfigyelte, hogy a választottja oldalán álló gyertya lángja jóval kisebb az övétől, így jó előre felkészülhetett a távozására.

Sok évvel Zsófia halála után Ferenc úgy érezte, hogy most valóban történik vele valami, amit jószerint nem lehet megmagyarázni. Ő maga, de a ház és az ingóságai is a szolgákkal együtt mintha alászállóban lettek volna. Mintha az örökkévalóság láthatatlan keze elengedte volna őket. A szolgák talán titokban összesúgtak a hátsó udvarban: Az öreg Ferenc nem húzza már sokáig... Csak tessék megnézni őt, csak tessék szemrevételezni! Már nem nyúl a szoknyánk alá... Ugyan, honnan veszitek?! Mindig jó szagú ringyók után futkosott, gazdagházi nők után... De most aztán, kampec!

Kimaradt az estélyekről, a délutáni teázásokról. A drága öltöny lötyögött rajta. Általában a szobájában fogyasztotta el ételét. Már hajnaltájt felébredt. Nyugtalanság kerítette hatalmába. A tükörlap elé állt. Szánalmasan nézek ki. De hát ki az, aki nem szánalmasan néz ki?! Nem kell ebből ügyet csinálni, nem szabad. Törzse felpuffadt, lába-karja mind véznább lett. Éjszaka mintha nem is az ágyában pihent volna. Lefekvés előtt hiába ivott egy nagy adag konyakot. Az ital, amely olyan gyakran visszaadta életerejét, derűjét, az ital, amelytől nemrégén még megtisztult, most nem volt rá hatással. Mintha teljesen kiszikkadt-küresedett volna. Semlegessé vált. Az ágyában feküdt: a szemközti tükörből rákacagott kivénhedt kanördög változata. Megréműlt a fokoatosan kihülő alkatától. Álmában is önmagát látta.

Tán tíz-tizenöt esztendővel ifjabb volt, kórházi kezeléstről tartott hazafelé, de nem fordult

be a Wolfner József utcába, ahol laktak. Az útját folytatta. Aztán sötétség lett, bibliai éjszaka. A huszadik századi díszletek mintha sohasem léteztek volna. Ebben a súlytalan sötétségben is tökéletesen tájékozódott. Reggelre bevégezem, gondolta, s folytatta az álombeli útját. Férelme fokozatosan eloszlott, némi önsajnálatot érzett még. A Temetőkertbe lépett. Megigazította öltözékét, és lekászálódott az első üres sírba. Ám ekkor iszonyatos rémület fogta el: a sírhelynek nem voltak választófalai. Falakat, falakat, falakat akarok! – rikoltotta volna, de hang nem hagyta el a száját. Korlátok segítettek egész életében, határvonalakhoz szokott hozzá, s most óriási sírgödörre változott a Temetőkert, és ő sötét öltönyében, a bibliai éjszaka bibliai sötétjében, a hatalmas sírgödörben, az űrben, igen, a transzcendens kráterben haladt. Hiába kereste a választófalakat, semmit sem talált. Semmit abból, amit a földi életében megszokott.

Hajnal előtt ébredt fel. Nem emlékezett az álombeli tájéokra, nem akart emlékezni. Volt hozzá tehetsége. Öregember volt, röpke, de gyakori emlékezetkihagyásokkal. Mintha a történelmi idő átlépett volna rajta, és ő kaján viharként a múltból itt maradt volna emlékeztetőnek. Házsártos volt, kötekedő, de ezt megbocsáthatták volna neki, ugyanis részéről ez volt az életjeladás. Ami megmaradt valahai szilajságából-könyörtelenségéből, a lét csúfságos grimasza volt, nem több. Küllemre éppúgy visszataszító volt, mint szellemében. Amíg fiatal volt, a statikus rendet lovagolta meg, most, vénségére minden összekuszálódott benne és kívüle. Amíg fiatal volt, alapigazságokon töprengett, és olykor mintha eszmélt is volna. Ta-

lán ebben nem hasonlított a nagy család többi tagjára. Amíg fiatal volt, a szépért, a jóért rajongott, most már nem látta ily egyszerűnek a dolgok rendjét. Nem sokat törődött az elvont dolgokkal, s a konkrét dolgok nélkül is egészen jól megvolt.

Az órájára pillantott. Hajnali fél három volt. A fülhallgatós rádiókészüléken meghallgatta az időjárás-jelentést, majd a fürdőszobába ment. Megmosdott. Már mozdult volna kifelé, amikor az akasztón éppen olyan színű és szabású fürdőköpenyt pillantott meg, mint amilyet Zsófia viselt egykoron. Most feltűnt előtte a nevetséges ifjúságuk. A fiatalságuk, amikor azt képzelték magukról, hogy szépek, derűsek, és boldogak. Ugyan! Fiatalok voltak, és nevetségesek. Komolynak, elszánnak, tetterre késznek, zseniálisnak vélték önmagukat. Minden fiatal csúnya, és borzasztóan nevetséges! Az idő múlása egy darabocskán az ember segédmére szolgál, és ilyenkor úgy érezzük, hogy valami többlet birtokosai vagyunk. Úgy érezzük, hogy minden elfogyasztott nappal és éjszaka után gazdagabbak, szerencsésebbek, derűsebbek vagyunk. Csak hát, aztán a lassulás, majd a megtorpanás következik, és ámen! A sors mindent elragad az emberfiától. Ez az élet titka.

Zsófia világra hozta Titust. A feje már a születése pillanatában akkora volt, mint egy kamaszé. Végtagjai viszont mintha rongyból lettek volna. A doktor megállapította azt, amit mindannyian tudtak. Titusszal nincs minden rendben. Igen, a doki egészen szép pénzeket vett ki a zsebünkből. Titus körül segédkezett, akit az elsötétített szobában rejtegettek, s ha valaki megnézni óhajtotta, Zsófia és a ház mennyi tagja tudta, mit válaszoljon: Titus most

szunnyad... Tudja, kinn voltunk vele a levegőn, és eléggé elpilledt... Vagy: A kisdedünk most alszik. Vagy: Elpihent. Vagy: Sétálni vitte őt a dajka!

Szegény Zsófia! Talán ekkortájt szenvedett életében először és utoljára. És a későbbi évek... Amikorra Titus végtagjai, hála a doki tudományának, megerősödtek: Zsófia még akkor is úgy nézett rá, mintha az a korábbi Titus állt volna előtte. Önnön elmúlásáig nem tudta megbocsátani Titusnak, hogy rendellenesen jött a világra.

Igen, a fürdőköpeny. Az a fürdőköpeny ösztökélte Ferencet arra, hogy annyi esztendő után Gigit, a szolgálót hívassa.

– Uram, Gigi már tíz esztendeje halott. Franciskát vettük fel helyette.

– Persze, persze... – válaszolta. – Akkor tüstént küldjétek ide Franciskát.

S amikor Franciska megjelent a szobájában, megparancsolta, hogy szellőztessék és takarítsák ki a hajdani hálósobájukat.

Délután öt órakor a szoba tökéletes tisztaságban fogadta. A kitárt ablakon a diófák illata áradt be. Végre egyensúlyba került önmagával. Úgy érezte, hogy talán az egész élete azért volt, hogy ezt a pillanatot megélhesse. Igen. Délután ötkor végre magára hagyták, és szabadnak, hihetetlenül szabadnak érezte magát. Most valahogy mindent megértett. A kiváltságának előnyeit is. Azt is, hogy szolgák tucatajai élnek abból, hogy a kívánságait lesik. És ha óhajtja, mégiscsak megadatik neki az igazi, az árnytalan-korlátlan szabadság. De csak néhány percig volt egyértelmű minden.

Nem tudom, igazam van-e, vagy csak ámitom magamat. Ezt nem tudhatom bizonyosan.

Sajnos, ez a tudatlanság megint csak nem jelent semmit.

Az ablaknál állt. Akkor mintha elveszítette volna a súlyát, olyan érzése támadt, mintha nem is ő maga lett volna. Fénynyalábok vették körül. Miközben, mintha hátulról, hozzáérték volna. Zsófia, Zsófia, te vagy itt? Valahai ifjú feleségének illatát érezte. És emlékezett arra a szeletke boldogságra, midőn még fiatalok voltak, és kocsiba ülve városnézőbe vagy látogatóba mentek. Elhitette magával, hogy imádja Zsófiát, igen, azért kedvelte, mert mások is kedvelték. Mit akarsz tőlem, hm? A szekrényhez lépett. De mintha nem is lépett volna. Mintha megemelkedve odaúszott volna a hasas szekrényhez, amelynek megint diófa illata volt, mint egykoron. Mi van ebben a szekrényben? És a másokban, mi van?

Egyre súlytalanabb lett, egyre kiszolgáltatottabb a fényzőnben. Ezekben a nem tudni hová vezető percekben benne volt minden, ami a nagyvilág létrejötte óta teremtetett, és elkótyavetyéltetett, vagy éppen megtartatott. Nevetséges, és perverz emlékképek jelentek meg a tudatában, aztán sietve elködlöttek. Emlékezett arra a pillanatra, mikor Titus esküvőjén a macska a tortára csinált, és Zsófia, látván e megbecstelenítést, sírógörcsöt kapott. S eszébe jutottak azok a magányos esték, mikor a menyei után leskelődött. Wolfner Ferenc a szekrénynél állt, és tudatosította, hogy a házön kívüli idő rohamosan múlik, ellenben az ő magánideje teljesen leállt.

Most már restellte azt a napot, midőn romantikus vágyképekkel menyasszonynézőbe ment Zaulbuknerékhez, és mindenfélét összefecsegett. Akkor még telítve volt elvárásokkal,

és úgy érezte, hogy az ember nem hiába jön a világra. Mára már más véleményen van. A nőkről is, a világról is, minden vacak és ostoba külön életről megváltozott a véleménye.

A szekrény előtt állt, amelyben egykor Zsófia ruhái voltak. Ha keze rátapad a kilincsre, és a karja segítségével kitárja a szekrény ajtaját, ha tehát kitárja... Ha kitárja a szekrény ajtaját, megint csak nem tesz egyebet, mint kiteljesíti a saját küldetését. Azt a vákuumot, amelyet nem is ő hozott létre, mely még sok millió évvel előtte létrejött. Igen, az a vákuum is ott foglal helyet a megszámolhatatlanul sok vákuum mellett. Az övé, melyet akár így, akár úgy, de kiteljesít. Olykor az aktivitásával, ám gyakrabban passzivitásával.

Ott állt a szekrény előtt, és úgy érezte, hogy ő is átesik a kiüresedés keresztútján. Minden emberrel ugyanez történik, senki sem kivétel. Most már fokozatosan ő is átalakul. Most már búcsúznia kell a szekrénytől, a szobától, a házán kívüli dolgoktól is. És búcsúzott mindattól, amit egész életében nem látott, nem tapasztalt meg, mert nyolcvanegynéhány esztendeje nem volt rá elég, vagy pedig hiányzott belőle a megtapasztaláshoz szükséges tehetség. Egy sötéten ködlő ábrázat közelített hozzá, az arcához ért ez a másik arc. Undor fogta el. Sohasem bírta elviselni egy másik férfi leheletét. Testét hűvös, nyirkos levegő fogta át. Ami aztán történt vele, már egy másik szobában történt.

Ez már az elmúlás utolsó előtti fejezete? Zsófia réges-rég megtette már ezt az utat. Életünkben csupán egyetlen alkalommal éljük át, de a tartomány nagyon is ismerős. Félelem. Zsófia bizonyára könnyebben akklimatizálódott. Hja, a nők! A nők képességeik folytán

könnyebben elviselik a megpróbáltatásokat. A férfiak gyámoltalanabbak. Zsófiának talán a haja szála sem görbült meg. Nem, ez már nem a házuk váza. Túl van már a megye kisvárosán is, ahol mindenki tiszteletben tartotta őket. Túl azon a körleten, ahol a világ esendőbb dolgai történnek, ahol mindannyiunknak egyetlen élettartam adatik meg, s amit úgy prédálunk, mintha tízezer volna belőle. Persze, ki állítja azt, hogy tökéletesnek születünk?

A fogai vacogtak. Fázott. Az átváltozási folyamat még lekötötte a figyelmét. És igazán nem is tudta követni az eseményeket, amelyeknek szenvedője volt. Lehet, hogy lényeges dolgokat nem vett észre. Arról már nem is szólva, hogy belőle mindig is hiányzott az elmélyülés. Ám most egyhangú zsongásra lett figyelmes. Igen, egyre erősödő repülőgépzúgás volt ez. Már látta a repülőgép belsejét, melyet megcsavart a viszontagságos időjárás. A nem tudni hová tartó gépen, egy Tupoljev típusú utasszállítón utazott. Éjszaka, tehát éjszakai járaton. Alatta a roppant mélység. S a gép zúgása. A motorok monoton hangja. Öreg, szinte már teljesen elhasználódott repülőgép volt.

Hajnali kettőig fennmaradtam azon az irgalmatlan éjszakán. Abban a szobában tértem magamhoz, ahol Zsófiával negyvenkilenc évet éltem le, s ahol Zsófia kiszenvedett. Hajnali két óráig tartott az a megmondhatatlan kálvária, s akkor már tudtam, hogy nem én halok meg. Tudtam, az életveszély elmúlt. Testem megtisztult e riadalomtól, fejemből minden felesleges lerakódás kilúgozódott, hangulatom visszanyerte élet s fényét.

Érzelemmentesen vettem tudomásul, hogy túléltem megannyi gyermekemet, és néhány unokámat. Megint olyan kaján voltam, mint fiatalabb éveimben. Derűs voltam, telve indulatokkal, életkedvvel. Vén vagyok ugyan, de lám, túléltem első halálomat!

Hatkor bekapcsoltam a rádiót, s meghallgattam a megyei adó műsorát. Sanghaj közelében motorhiba miatt – százötvennyolc utassal és hétfőnyi legénységgel a fedélzeten – lezuhant egy TU-157-es utasszállító; a katasztrófát senki sem élte túl. Egy pohárka gint ittam. Kissé úgy éreztem, mintha a magam életével, a hibáimmal téptem volna le azt a repülőgépet a magasból. De az is meglehet – nem tudni, mi féle kiváltságból –, nekem adatott meg, hogy elkísérjem azokat a számomra névtelen utasokat az örök ismeretlenség honába. Vannak kérdések, amelyekre nem kaphatok választ.

MACSKASPIRÁL

1.

Egy perce sincs. Elhitettem magammal, hogy befejeztem egy történetet: egyenletes feszültségű, fohászhoz hasonló magánbeszéd volt. A szemhéjam megfáradt, de a tudatom semmit sem veszített az éberségéből. Agyam olyan volt, mint az ünnepi lakomára kivilágított palota. Idegennek tűnt fel mindaz, amit a mélytudatomból kibányásztam. Megállapításaim ridegek, fagyosak voltak. A mondandóm nagy íveket írt le, és erőmbe-leleményembe telt, hogy az összefüggéseket ne veszítsem el. Igyekeztem racionálisan viselkedni. Felötlött bennem, hogy humánumból is kellene egy csipetnyi. Jó lett volna a karomat kinyújtani. Megérinteni egy zakót. Csakhogy nem volt a közelemben senki. A magánszövegemet folytattam. Megnyugtató áramlattal haladtam. Éreztem: a célomhoz érek. És megint csak nem nyerek és nem vesztek semmit. Az emberi élet nem a vereségek és győzelmek galacsinja.

Olykor magam elé képzelek egy ablaktalan helyiséget. Bútorzata egyetlen vasasztal. Parányi üveggolyót helyezünk az asztallapra, és reteszeljük be a légmentesen záruló ajtót! Pontosan ez az élet, a mi életünk.

A magam szövegét mondtam. Nem szeretem a rikító színű monológokat. A mondandómat puhítottam-lágyítottam. Éreztem: most nem

halok meg. Sőt, volt valamiféle lelkesedés az alkatomban, s a szellememben. Úgy tűnt fel, hogy a halál messzire elkerül, és egyhamar nem kezd ki velem. Addig még sok mindent elrendezhetek.

Ifjúságom platóján a dolgaimat ellehetetlenítettem, és csupán negyvenesztendősen jött meg az eszem. Hiábavalóságaimat megpróbáltam helyrekalapálni: így múlt el újabb két évtized. És most pogányon azt kérdezem: vajon mire volt jó ez az egész, mármint az életem? Kérdéseket tettem fel magamnak. Egy idő után az nyugtatott meg, hogy egyetlen feltett kérdésre sem leltem kielégítő választ. És mégis, a lényeghez közelebb csusszantam.

A monológomat folytattam: szememet napokon át nem nyitottam ki. Tökéletesebben lát így az ember. Sötétség vett körül, éreztem, ez az én tájékom. Építgettem-alakítottam a magánszövegemet. Hatvan esztendőm elegendőnek sejlő tapasztalatai segítettek. A lehetőségeimhez viszonyítva éber voltam. Mondtam a magamét, karattyoltam! A tempót – messterien – visszafogtam. Egy idő után megszoktam az új szavak új dinamikáját. Körítést körítéshez igazítottam. A szövegtájék fokozatosan feltárult. Ám, sosem árthat az óvatosság: érzékeim felcsiholásával biztosítottam magamat.

Az ember elherdálja a legszebb éveit és vénségére a Csoda megteremtésére vágyik, korholtam magam. Jó, jó! Nincsenek csodák.

Realitások vannak. Az én realitásom az, hogy még mindig itt vagyok. Ismerős szövegtájékot szövögetek-pepecselek össze. Félek, felmentést mégsem vágyok. Egy kis veronikázás a tudatommal, kései viadal...

Úgy tettem, mintha nem is érdekelt volna az az átkozott monológ. Mintha nem vérre ment volna a játék. A játék, amelyről a magamfajta vénember riasztóan sokat tud. A megtörténhetővel újfent számot vetettem. Energiámat, tapasztalatomat, tudásomat hadrendbe kényszerítettem, csakhogymegűsszam ezt az utolsó kezdeményezésemet.

Ma már tudom, hogy gyermekded tapogatózással haladtam, öregesen. Kissé fásultan. Magánszövegem túlságosan is lekötötte a figyelmemet. A bensőmből feltörő áramlat azt hazudta, hogy egészen helyesen alakulnak a dolgaim. Szavak, szavak... A szavaim. Hatvanhat esztendőn át megtakarított fogalmaim. Szavak: kopásuk mind nyomorúságosabb jelenével együtt. A szavak, szavaim. Apró és még tehetetlen kisdedek, mindig segíteni akarok rajtuk.

Szavaim sodrása, színskálája, sok-sok tulajdonsága! Gyönyörűséges felületük lekötötte a figyelmemet. Ígéretet tettem, hogy nem lesz több visszaesés, ez az utolsó, evilági magánbeszédem. Ezt a végső magánbeszélgetést tisztességesen befejezem. Csak semmi sietőség. Kapkodás. Helytelenkedés. A magam ura vagyok még.

Az esztendeim. Elveszített küzdelmeim arra voltak jók, hogy megismerjem az élet szépségeit. Árnyakban a fényt, fénykörökben az árnyakat. Papolj csak, Steingler, papolj csak, öregfiú, most aztán nyeregben érezheted magad, igaz-e? Mintha vakon egy tömött tarisznyában kajtattam volna, tudatom zálogházából most egészen érdekes dolgok kerültek elő. De nem elégedtem meg a szavak értelmével. Több kellett! Vénségemre ezt a többletet fölénnel magam köré szórtam.

Magam előtt láttam egy embert, hozzám hasonló vénséget, aki valahol Délen szavakat árult a piactereken. Idős volt már, lábán porlepte bakancscipő. Ruhája: könnyű melós öltöny. De a tartása, abban nem köznapi határozottság volt. Szavakat árusított. A szájtátiak körülállták őt, csipegették-kóstolgatták a szókupacokat, vettek tőle ezt-azt. Bolondok, nem tudták, fel nem foghatták, hogy a szavakat nem lehet eladni, így megvásárolni sem. Mr. Sthaller, így hívták azt a hatvanhat esztendősférfit. Lábán vadonatúj bakancscipő, testét új melósgúnya azúrkékje takarta. Tiltakozott, de hangját nem lehetett hallani. A kezével azt mondta: „Nem, nem, nem!” Ám a hullámszó tömeg pontosan ellenkezőleg értette. Szavak. Nyomorúságos, sipogó, tollpihész szavaink! Jól tudom, hogy ki küzdheti az életével és a hatalmas igyekezetével, állhatatosságával, becsületességével a világra a szavakat, ezeket az emberi megnyilvánulásokat úgy, hogy megmaradjanak!

Életem java úgy múlt el, hogy begyűjtött szavakat tisztogattam, javígtattam, és szelídítgettem. Gyönyörűséget leltem az elrendezésükben és újszerű neveltetésükben. S amikor babusgattam, törődtem a szavaimmal, megértettem, hogy azért állnak szívemhez oly közel, mert értékelem és értem a szótlanság súlyát is. Megadatott, hogy higgyek a szavakban, és ki mondhattam őket.

Folytattam tovább a megkezdett monológomat. Szavakkal házaló pajtásom alighanem nemesebb anyagból válogatott volna! Ám jómagam most azokat a jelentéseket küldtem utolsó megmérettetésre, amelyeket sohasem vettem be. Talán Mr. Sthallerről is szóltam. Le-

het, hogy nem tudtam sthalleralanítani a benyomásaimat, nem tudom. Tény: volt közünk egymáshoz. Mr. Sthaller még bejutott az idegen városok idegen falai közé, s a piacterek asztalaira megtisztított szavakat halmozott. Az emberek – ilyenek – elkapkodták a szavakat, és ellenszolgáltatásként bankókat gyömöszöltek a zsebébe. Az embert magára hagyták.

Én is egyedül topogok itt – a szaromban –, egyedül gyürkőzöm! A mások által elprédált és tönkrement szavakat gyűjtögettem panyókámba s kosaramba. Otthonomban a szavak megtisztításával foglalatostkodtam. Gyógyításukba fektettem erőmet s tehetségemet. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy sosem tévedtem el. Mindenféle irányra és hangulatra fölesküdtem. És sok-sok időmbe tellett, amíg megértettem, hogy igazából mit is akarok. Élned kell, vén cimborá, éspedig úgy, hogy életed ne maradjon a munkád színvonala alatt! Ruhám nyákos volt a mocsoktól. A kezeim. Az ábrázatom! A lábbelim. Mindent bemocsokoltam az útjaimmal.

Sokat papolhatnék arról a monológról. Az utolsó szakaszon mesterien visszafogtam a legfontosabb vonulatokat. Elférceltem a kitüremplő sálakat. Még néhány offenzív mozdulat... – ficsúrkodtam. – Lám, lám: ezt is megérjük! – A pók köti ily módszeresen a hálóját. Föladatomban pókjá voltam magam is. Dolgoztam-alakíttgattam, s egy váratlan pillanatban megtörtént az, amire korábban gondolni sem mertem. Mielőtt az utolsó és legfontosabbnak vélt szavak elhangzottak volna, magánbeszédem befejezte önmagát. Az emberfia nem lehet eléggé tapasztalt. A józan ész mondatja velem, hogy a valóság végzete gyakran egy jóval acé-

losabb valóság. Az a monológ is úgy ért véget, mintha végzetes rövidzárlat történt volna. Kimondatott az az átkozott szó, amely a magánbeszéd utolsó mozaikjává lett. Magánbeszédem elvont szigetté csomósodott össze, majd egy váratlan reakció folytán művivé nőtte ki magát.

Mr. Sthallerre volna szükségem – átcsapoltatni magamba a derűjét.

Munkám befejeztével mindig is dideregtem. Minden teljesítményem után kételyek gyötörtek. Jó, jó: nem kezdem újra! Nem lesz több magánszövegem. Nem veszem elő a szerszámaimat, nem bütykölök, nem fércelgetek többé, kisiparosi műhelyemet bezárom, az ajtót jól elbarikádozom. Amerre lépdelek, topogok, mindenütt szar: az idő szarta így tele a körletemet! Majd csizmát húzok, gondoltam, nem kell mindig divatozni. Mindenfélét összehordtam, mert zaklatott a félmúlt, torkig voltam önmagammal-mindenemmel, a munkámmal, a tehetséggel, a magánéletemmel. A szememet nem nyitottam ki. Még néhány kör.

Az időtlenség kráterének középtájékán megállapodik majd a lényem. Alkatom a tökéletes vízszintest alakítja majd. Bőröm kilúgozódik a lebegésben, és olyan lesz, mint az átázott hal a holt vizek sekélyében. Csakhogy mi élők vagyunk! – rikoltottam. – Élő vagyok, élő, élő, élő... Hitehagyottan is az vagyok, aki vagyok, és jól tudom, hogy nem most halok meg! - Bár, sok minden történt azóta, hogy a szövegszigetemről elszakadtam, mégsem most fordulok föl.

Az időtlenség katlanából feltörő áramlat lassan a felszínre sodort. Már nem gondoltam érzelemmel a szövegszigetemre. Az átmeneti időszakasz lassan felélte önmagát. A múltam

kubista festmény. A különböző percek kockái és golyóbisai felcserélődtek, vagy térfelet nyertek. Nem szerettem a magamról szóló képeket, de nem tagadhattam le azt, hogy az életemhez tartoztak. Mélyhangulataimban – általában – Mr. Sthallerért fohászkodtam. Szememet ilyenkor behunytam, és vártam. Krónikus emberhiányomban, levegő után kapkodva, verejtékezve mindig Mr. Sthaller érkezésében bíztam.

Vagy másfélezer grammnyi szürkeállományommal gyűlt meg a bajom. Naponta százötvenezer sejtet zabálok föl ebből a mennyiségből. És ha hiábavalóságaim miatt manifesztációba kezdek, akkor jön el aztán az igazi Waterloo ideje. De semmi, az égvilágon semmi sem segít ezen a roppant mennyiségű – beteg – sejthalmazon. Ez az átkozott agy! Az agyam! Ez az élő nagyraktár úgy fogadja magába a világ dolgait, hogy semmit, az égvilágon semmit nem él fel belőle. Csak gyúlnak-szaporodnak az információim. Tapasztalatok garázsoltatnak a tapasztalatok mellé. Bukásaim a bukásaim mellé. Ez az agy, akár a nyirok után szomjazó föld, új és új ismeretkupacok, új és új adathalmazok után vágyódik. Ez az agy, mint végzetesen örült masinéria, begyűjti a nagyvilág szennyét s bolyhát, bekasszírozza a makulatúrát. Ha a magánbeszédeimet mondtam, agytartalékaim hülyeségszintje nem csökkent. Minden egyes magánszövegem után súlyosabb és merevebb lettem.

Meghibásodott tudatom kiszolgáltatottja voltam. Szinkronban a világegyetem megannyi párányának, óriásának és istenegének a kiszolgáltatottja. Cipeltem ezt a terhet, mint ahogyan a Nap sem tud megszabadulni a kitöréseitől. Felejteni! Felejtennem kellett volna. Agyam kráte-

rei, dűnéi, búvópatakjai feltöltődtek mocsokkal. Elaggott dolgok kísértettek. És volt idő, amikor önzaklatásom szünetelt. Ilyenkor kezdett kiteljesedni bennem egy kép.

Nem mondhatom, hogy annyit túrtam, mint az állat, mert nem tudom, hogy mennyit állnak ki az állatok! Sokat bajlódtam, annyi bizonyos! A heverőmön feküdtem. A gyógyszerek hatására mélységes szomorúság telepedett rám. Nagy ívű kiúttalanságaival. Mészárolj le magadat, Steingler! – rikoltotta a bennem lakozó holló. És újfent végigéltem azt a processziót: végigjárva az elmúlásba vezető labirintusok változatait. Ködösen az Élet Madarára gondoltam, amely csúnyább a Halálmadárnál. Ott ül minden kórházi ágy végében, virraszt. És ott vigilál megannyi házban, hogy mások szenvedését magába gyűjtse; tolla csúnya, ragacsos, hangja rikácsoló, szeme vizenyős és álmatag, de életet, megmaradást ad.

És azok a reggelek... Amikor a betegségem megfáradt. És megszabadulva a béklyóimtól a fürdőszobában a testi szennyet is eltávolítottam magamról. Arra gondoltam: megint csak átjutottam a gőzölgő, nagy folyosón. Átjutottam a lélekveszejtő, széles sávon. Átperegtem az emberi idő rostáján.

Ez itt a középső világ, lábam alatt hullók, gyökerek, emberi csontok. Lám, létezésemmel újabb és újabb visszatérő kört írtam le. Hja, a köreim! Évről évre kisebbedő köreim. A legparányibb, koncentrikus kör majd az idő szivárványkapujának túloldalára juttat.

A Nap! Ez a tüzes égítést azt hazudta, hogy nincsen tegnap és ma.

Emberek haladtak velem szemben. Nem volt közöm hozzájuk. Minden a moccanatlanságá-

val s a jelentéktelenségével hozakodott elő. A temetőkből átalakított emlékparkok vonzottak. Az emberi értelem úgy békél meg a múlt és jövő között feszített, ezüstszínű pórázzal, hogy tarolni kényszerül: a hajdani síremlékeket, ha egyáltalán voltak, múzeumokba vagy szeméttelpekre számúzták.

A fák és bokrok ágait nézve arra gondoltam, hogy ahány ág, annyi levélke, annyiféle sors, annyiféle egyediség. – Úgy bizony! A világ megannyi szintjén s fokán ugyanaz a szimfónia... Ugyanaz a monoton sors-zene a levelek lelkében, mint a madarakéban vagy hüllőkében. A lét-lehetőség különböző változatai minden szinten! – karattyoltam összefüggéstelenül. A fősétány felől egy ember közelített. A szavakat áruló Sthallerre gondoltam, meg másokra, férfiakra és nőkre, akik nem törhették át monológjaim hártayafalát, akik végérvényesen kirekesztődtek a szövegeimből.

A fősétány felől közeledő idegen szíjas alkátú, magas férfi volt. Vadonatúj, mélykék színű munkaruhát viselt. Lábán kifényesített bakancscipő, fején vastag karimájú, sötét kalap volt. Lassan, ráérősen közeledett. Fizimiskája elnagyoltan faragott volt, széles és csaknem üres, orrlikai viszont tágasak voltak, mint a nagyon erős embereknek. Megpróbáltam felállni, ám a csupasz ábrázatú idegen a vállamra tette súlyos kezét.

– Csak nyugi, nyugi...

A hangja! Mintha a sajátomat hallottam volna. Az öltözete is éppúgy állt rajta, mint rajtam, s hasonló szagváltozatokkal volt felvértezve, mint jómagam. A zsebembe nyúltam, hogy az ujjaimmal vacakoljak egy ideig. Ha a világ megbillen velem, kezemet mindig a zsebembe

süllyesztem. S ujjaim szebbnél szebb dolgokat ötlönek ki. Elterelik figyelmemet a lényegről. Amikor ifjabb voltam, nem mindig a kabátzsebemet használtam. Lejárt a nagy érzelmek kora! Ám még így is új és új érzéseket tudok az ujjaim bolondériájából kicsikarni: ilyenkor megfedlek a fölöttem függő Damoklész-kardról. Az idő nehezékei. A kardlapot gyorsan ölő méreggel borítja már évtizedek óta. Nem az elmúlástól, az elbukástól félek. Az iszonyatos sebességű zuhanástól, amelynek változataiból már kivettem a részemet.

Az emberi épülés mindig ugyanaz, csak az emberi leépülésnek van milliárdnyi változata. Az ujjaiból eredő hóhullámokra figyeltem, és csaknem megfedlek az előttem állóról, aki így szólt:

– Gyakran jár ide, Mr. Steingler. Valaha én is gyakran elidőztem itt. Idejön, letelepedik a sétány szegélyén levő padra, és az ágacskákat, levélkéket bámulva elmélkedik. Hajdan én is ilyen céllal érkeztem ide, Mr. Steingler.

Levette a vastag karimájú, fekete kalapját. Idejön, és nézi, nézi a fák leveleit... Nem szívlelem az utánam leskelődőket. Különben is: minden embernek megvan a maga keresztje. Idejön, jószerivel ide menekül. Ez az emlékpark afféle kis oázis az ön jelen idejében, Mr. Steingler... Néздеgéli azt a parányi, fázóska levélkét, ott azon az ágon... És arra gondol, hogy az az icike-picike levélke végigdidergi az egész életét, és feltehetően idő előtt elpusztul. Mr. Steingler, ön együtt érez a horpadt arcú levélkével, pedig nincs oka sajnálkozásra, mert az a levélke a saját nyomorában érzi jól magát. Éppúgy, mint az a roppant mennyiségű szaporulat a másik ágon. Igen, ön, Steingler úr, elfog-

lalja magát az ártalmatlan nézdegéléssel. Beleveti magát a zöld burjánzásba, és tökéletesítené az elméleteit.

Az idegen ezalatt roppant nagy változáson esett át. Az arca sápadt lett, keze remegett. Forróság gyötör, uram... Szomjas vagyok, Mr. Steingler! A padom melletti szatyromból egy flaska bort vettem elő. Az előttem álló ember eltátozta fogatlan száját, s láthattam, hogy a nyelve alatt krémszínű kukacok nyüzsögnek. A bor hatására offenzívába lendültek. Az idegen megköszönte a jóságomat. A padom mögöl három kovácsoltvas szög került elő. Az egyiket a zsebébe süllyesztette. Csak most vettem észre, hogy a kézfejen e szögnyi lyuk éktelenkedett. Mennem kell, mondta. Elnézó derűvel bámultam utána. Úgy éreztem, hogy a történések magasabb kategóriájába soroltattam.

Ezután különböző temetőkertekbe látogatam el. Elmentem a Kairó utcába, ahová muzulmánokat földeltek el. A sírok fölé két-három helyiségböl álló házikókat emeltek. A szobák falait és a padlózatot drága szőnyegek borították. A megboldogultak hozzátartozói e takaros lakokban évente két alkalommal nagy eszemiszomot rendeztek. Sütöttek-föztek, degeszre tömték magukat még a szegényebbek is, és éjszaka a sírok fölötti falak birodalmában dugtak, a végkimerülésig szeretkeztek. A várandósok meg időnként itt hullajtották a világra kreol bőrű utódaikat. Meglátogattam a város legzajosabb temetőkertjét is, ahol nyár derekán tartották a halottak napját. A sírok felett részeg szerelmespárok dölöngéltek. Még az ünnepi cécóra érkező pap is tökrészeg volt. Az asszonyok szambát és csacsacsát táncoltak, és persze rumbát. Jókedvük volt. Mindenki röhö-

gött, dalolt, ordibált a pia hatása alatt. Éven-
te egyetlen nap, amikor semmi sincs tiltva! Au-
gusztus 14-én csalhatsz, lophatsz, balhéz-
hatsz, ezen a napon senkinek semmit nem kell
komolyan vennie! Bölcs ember volt, aki ezt ki-
ötölte.

És voltam abban a mélyen fekvő, fáktól és
bokroktól csendes temetőkertben, ahol az
emeletes sírokon urnák várják az élők cédulák-
ra írt üzeneteit. És elmentem abba a kertbe is,
ahol majd – nagy valószínűség szerint – engem
is elföldelnek. Takaros, már-már mulatságos
kertecske ez. Olajban pácolt deszkakerítés ve-
szi körül. A cinterem egyik végében kékekszür-
kére festett kápolna áll, a másik végében egy
új keletű hullaraktár van.

Néha fekete egyenben érkeztem, és részt vet-
tem a temetési szertartásokon, mintha rokona-
im lettek volna a megboldogultak. Néztem a
hajlongó sírásókat, akiknek gúnyáját átjárta a
föld nehézkes illata. Az emberi csontokat új-
ságpapírba csomagolták, és a bokrok alá
gyűjtötték, kerülvén a szájtátiak megbotránko-
zását. Csákányoztak, lapátolták a földet. Mé-
retre szabott, karcsú sírvermeket ástak. De
eközben nem lettek bölcsebbek, nem tudtak
arról, amiről én tudni szerettem volna. Itt időz-
tem. Ebben a cinteremben töltöttem életem je-
lentős hányadát, és olykor arra gondoltam,
hogy nekem csak egy halottam van: önmagam.
És amerre megyek, mindenhová ezt az egyet-
len halottat viszem.

Innen, a Z. utcai cinteremből, a világ dolgai
titoktalannak és sutának látszottak. Egy alka-
lommal a szürkés-kék színű kápolna felől kék
melósgúnyában, vadonatúj bakancscipőben és
fekete kalapban egy hatvanhat esztendőes fér-

fi közeledtére lettem figyelmes. Úgy jött, mint-ha nehezére esett volna a járás. Fejét elfordította, mintha palástolni akarta volna a célját. Tudtam, hogy mondani akar valamit. Azt is, hogy mit.

Mielőtt még elérhetett volna, a bokrok közé vettem magamat. Elhagytam a temetőkertet. A napfényes utcára léptem, s rögvest egy vén-séges banyába botlottam. Undorodom a szu-vas vénektől és az apácáktól. A titkaik megbé-nítanak.

– Ön Mr. Steingler?! – rikácsolta a vénség.

És akárcsak Simon Péter a Mestert, most én is megtagadtam önmagamat. Szaladtam végig a Tizenhetesek útján, a Dohány utcán, trap-poltam át a tereken, valaha kedvenc utcáimon roszogtam végig, és lépten-nyomon vén szar-háziakba és papokba és apácákba ütköztem, emberarcú, lólábú lényekbe, akik így harsog-tak:

– Mr. Steingler! Álljon már meg, Mr. Steing-ler! Ne siessen úgy, Mr. Steingler!

Nem háromszor, ötvenháromszor tagadtam meg magamat.

Elérvén a házamat, az ajtót kulcsra zártam. Azt hiszem, szunnyadtam egy keveset. A fejem egészen kitisztult. Tudtam, hogy a kulcsra zárt ajtómon túl háború van, az emberek egymást ölik a rekkenő, nyári kánikulában. Tegnap is ezt tették. tegnapelőtt is.

Amíg a hullák édenét látogattam, valaki járt a házamban. Ám ha mikroszkóppal keresném is: nyomát nem lelhetném sehol. Lehet nyom-talanul érkezni és távozni. Lehet nyomtalanul élni is.

Egészen tűrhetően éreztem magamat. Nagy ívű út volt mögöttem. Gondolom, hogy az em-

beri életek útjai spirálisak. Egyszer láttam egy klassz cicust: egy falusi kocsmaudvaron a saját farkát kergette.

– Ó, az a léhűtő macska! – hangoskodott a túlszabott kocsmárosné. – Képzeld, Mr. Steingler, mit művel ez naponta háromszor-négy-szer! Pörög, pörög, kergeti és kergeti a saját farkát! Tudja, nagyon unatkozik, amióta a patkányfogó tönkretette a férfiasságát.

Lépdelünk, és elhitetjük magunkkal, hogy haladunk. De azért nincs probléma. Szűkös a képzelőerőnk.

Ruhát váltottam, teát főztem. Magyarán: megtettem a szokásos előkészületeket. Éreztem, hogy közelít az a zászlós pillanat, az a fenséges perc, midőn utolsó – evilági – magánbeszédembe kezdtem. Házam az évek múlásával mind hatalmasabbra nőtt. A legtávolabbi zugából több kosárnyi, eddig nem használt fogalmat cipeltem a műhelyembe. A fiókból törlőruhát vettem elő, eltávolítottam a szavak homályát. Közben a teámat hörpöltem. Életem folyamán sok-sok történetet ötöltem ki, ám ezekből a történetekből hiányzott a kockázatvállalás. Idealista voltam, és a halálomig az is maradok. Sőt, ha már nem leszek itt, akkor is idealista leszek. Csakhogy akkor már az idealizmusom semmit nem jelent majd.

Fél fenékkal közelebb csusszantam a valósághoz. Azzal buzdítottam magamat, hogy bennem megvan az interdependenciális kreativitás, amely által a tudatom egy életemen át kiszúri a lényegtelen dolgok közül a lényegeseket, és az idealizmusom csak afféle díszesre kötött sapka az igazán fontos tetteim felett. S ha a betegségem szünetelt, csaknem olyan szó-kufár voltam, mint Mr. Sthaller...

– Jó, jó! Vagyok, aki vagyok!

Egy bizonyos fokon túl már nem számítanak az érdemeink, éppúgy nem számítanak, akár a gyarlóságaink!

Ahogy vénültem, sok mindennel kezdtem tisztában lenni! Egy dologra viszont nem lehet kielégítő választ lelteni. Éspedig arra, hogy ha a jó és a rossz egy bizonyos fokon vagy határon elveszíti lényegét és értelmét, akkor mi miért akarunk lépten-nyomon választani? Miért?!

Megittam a maradék teámat. Az edényt kiöblítettem. Az ajtóhoz léptem. Valóban. Kulcsra zártam. – Lám, mindennek eljön az ideje!

Így érkezett el az utolsó monológom zászlós pillanata is.

2.

A többi? Már ismerős. A szövegszigetem most roppant változáson megy át. Művisége fokozatosan természetessé alakul. És nincs min csodálkozni, ez lényegében várható volt. Sőt, mintha egy életen át erre a pillanatra vártam volna.

Egymilliárdnyi esztendő egyetlen pillanat alatt! Szövegszigetem igazi szigetté lett! A félhomályban felkapaszkodtam a délkeleti meredélyén. És láttam, hogy mint minden sziget, az enyém is lényegesen különbözik a környezétől. Megbízható helyen vagyok.

Alkonyat utáni idő volt. Hűsége szürkület. Koromhoz híven Nyugat felé indultam. Az az érzés nyilallt belém, hogy nem vagyok egyedül.

– Valaki tartózkodik az én gyönyörűséges szigetemem!

A magas fű elnyelte lépteim zaját. A szürkületi fény nem engedte, hogy ezekben a percekben árnyam legyen. A saját földemen lépdel-

tem. Lassan átjutok a macskaspirál legkisebb körén is.

3.

Az öregember valóban azon a szigeten haladt, amelyet mondandóiból ő hozott létre. Szavakkal, mondatokkal, igazságokkal és féligazságokkal küszködött egy életen át. Nem lett nagyobb saját lehetőségeinél. Már nem szárnyalja túl a jelentős elődjét, Mr. Sthallert, akit valaha egy város piacán látott.

Lassan haladt. Egy álló héten át egyetlen célnak szentelte magát. Haladtában tisztában volt azzal, hogy valami visszavonhatatlanul a végéhez közelít.

Felötlött benne, hogy valójában kétfajta lét létezik. Az egyik nem kötődik sem térhez, sem pedig időhöz, sem az anyaghoz, a mindenkorihoz. Ez az egynemű létezés örökké tartó és változatlan. A másik lét létezésének Steingler Kázmér is gócpontja. S ez most jogot követel magának a megváltozására. Éppúgy, mint tegnap. Csakhogy ezek a létváltozatok mindig átmenetiek. Ő maga is az! Átmeneti. De porhüvelyében ott honol az önös is, mert a szellemi és erkölcsi hozadékai révén nemcsak pusztulásra érdemes tartalékai vannak!

Az öregember a szigeten haladt. Négyezer szívütésnyi időmennyiség után felkel a pufók, mélyvörös színű Hold. A szellő gyermekkora virágillatait sodorta hozzá. Zsebéből cigarettát vett elő. Tudta: ez most már az utolsó.

Léptek.

Léptek.

Léptek.

Léptek közeledését hallotta.

A Hold jeges fényében egy hatalmas, fehér

bika tűnt fel. Amikor közelebb ért hozzá, megborzongott, testében hűvös huzat támadt. Félt? Hogyne félt volna! A bikát nézte, emberarca volt. Minden összezagyválódott körülötte és benne. – Hát eloldódik a végső fék?

Erre gondolt a szavakkal bajlódó öregember. Az átmenetet jámborka vekkereink segítségével aligha lehetett volna mérni. Steingler szelleme átpréselődve egy másik idősíkba, elveszítette mindazt, ami evilági jellegű volt. A nagyszerűnek vélt földi bástyáink, az anyagi és erkölcsi számarlétráink odaát elveszítik a küldetésüket. Ott másféle küzdelem vár a szellemre, másrendű macskaspirálok következnek, tovább a megkezdett úton. Mert ami egyszer elkezdődött, többé nem fejeződhet be...

NOMÁD ESZTENDŐK

Kezdjük. Szép lassan. Csak semmi sietség. Behunyom a szemem. Érzem a szempillámra telepedő levegőt. Mintha egy emberfeletti anya érintene meg. A levegő. A lebegés. Fogalmak. A szavak kövezett útja nem vezet el a lényegig. Maradjunk annyiban, hogy újfent át kell élnem azt az állapotot, amely valaha annyi kellemet okozott. Alkatomat egészen lassan semlegesítem, és csupán annyi teret engedélyezek neki, amennyi szükséges. Lassan. Most minden nagyon lassan történik velem. Öt-hét perc is eltelik, amíg szempillám tökéletesen lezárul. Az idő a beavatatlanok könyöradománya.

Csak semmi sietség, semmi öncélú önközpontúság. Jól tudom, önmagam megtalálása nem nekem szól. Lezárt szempilláim mögött készül valami. A légáramlat. A levegő hűvöse. A cirkalmak, mint a falevelek, összezsugorodnak és elsorvadnak. A felesleg sietve elpereg. Vagyok. Testem érzi a körülöttem levő tárgyak sugarait. A testemből támadó sugarak jelentős hányada pedig elakad a körülöttem levő díszletekben. Úton vagyok. Egyszerre vagyok körön kívül és belül, párhuzamosan vagyok hatalmas és parányi. Ha választhatnék, az előbit igenelném. A csöbörnyi folyadékot többre becsülöm az egyetlen cseppnél, még ha zavaros is. A nagyságnak nem tudok ellenállni. Csak tartalmas legyen. Most itt ez a nyugalmi

állapot. Hazafelé tartok. Ezt az élményt hajdan már átéltem. Viszontlátva otthonomat általában elbizonytalanodtam. Gyomorszájamból hithiány áramlott szét a testemben.

Hazatéréseim idején tudatom mindig egyetlen téma felett körözött. Vajon mindent úgy talállok-e, mint amikor eltávoztam? Vajon az udvarom, a kertem, a házam megőrizte-e a békéjét? Ingóságaim nem szenvedtek-e kárt? Hajh, mennyire önző az ember! A nyápic nyugalmaért mindent feláldozna. A sors kesztyűs kézzel bánt velem, csupán jelentéktelen veszteségeim voltak. Ennek ellenére nem lettem boldog ember. Most, amikor egy másik rend felé közeledem, már kedvelem a kijelentő mondatok fészekmelegét. A mérsékletre szükség van. Szükség van arra a fokra, amelyen megolvadnak, és amelyen összeállnak a dolgok. Kell ez a mostani állapot. Most, amikor megpróbálom bevenni a valami birodalmát, akaratomat rövid gyeplőszárra fogom. Csak semmi sietség. Semmi loboncos fölhajtas.

Úgy kell közelítenem, mintha egyetlen helyen szeretnék maradni. Úgy kell kívánnom ezt a mostani megtérést, mintha undorodnék tőle. Haladni, az észrevétlentől is észrevétlenebben. Mintha tökéletes bezárkózásom nem a tökéletes kitárulkozáshoz vezetne. Mintha madártávlatból figyelném azt a seszínű gyurmatömböt, ami vagyok. Lassú ez a hazatérés. Tárgyilag. Jól tudom, ki vagyok. Most minden nagyon a helyén van. A radikális ellazulásban csontjaim a helyükre találtak. Pernyekönnyű az emberfia. Azt hiszem, kitűnő hátszéllel vitorlázom hazafelé. Felettem vadludak sötét V-je. – Hová, hová repültek, száz ludak?!

Ó, mennyire imádtam gyermekkoromban ezt a játékot! Behunytam a szemem, és láttam

is már a felettem elhúzó, reppegő szárnyasokat. Szemhéjamat lebocsátva elfoglaltam magam a madarakkal. – Hová, hová repültök, száz ludak?!

A vezérszárnyas ilyenkor kivált a többiek közül, aláereszkedett és így szólt:

– Ha kétszer ennyien, s még félszer ennyien, s még negyedszer ennyien lennénk, és te is hozzánk szegődnél, csupán akkor lennénk százan...

Éreztem tollainak fojtó szagát, sűrű lehelettilatát, néztem a szomorú madáristen szemét. Mukkanni sem tudtam a látványtól. Elrepült, én itt maradtam a földön. Mennyi-mennyi alkalommal eljátszottam ezt a játékot, és sohasem számoltam meg a madarakat. A számtan! A számtanban is azt szerettem, ami átszínezte a valóságot. Minden realista: irrealista. Számoljunk, csak számoljunk! A valódit adjuk a valódihoz, és majd ott leszünk a zabhegyezésen! El-eljátszottam kisdéd játékomat, és örültem annak, hogy a madárvezér újra és újra elmondta mára már oly sokat jelentő monológját. A testem gyorsan nőtt. De lélekben megmaradtam picinek. Egy napon aztán hiába hívtam a madaraimat. Szótlatlanul továbbrepültek. A madaraim ürülék alakjában csepegtették rám az első vétkeket. Általuk kalandozott el a képzeletem. Általuk gondoltam hiábavalóságaimra. Általuk rögződött bennem a tény, hogy itt vagyok, és az idő csupán hibátlanul felvarrt gomb egy katona kabátján. Az a hajdani gyermek később úgy élte le az évtizedeit, hogy a reáliák a földhöz tapasztották, és a házak kéményeinél magasabbra nem jutott. A föld sarát tapostam és megmérgeződtem tőle.

Évtizedeken át úgy éltem, mint aki csakis önmagával törődik. A világ terheit viseltem a vállamon. Ma már tudom: sem magammal,

sem másokkal nem törődtem igazán. Csak-hogy ezt nem vettem észre. Siettem. És miközben törtem magamat, attól rettegettem, hogy életem nagyon is kötött időtartamában elveszítem az egyetlen lehetséges játszmat. A lassan érkező indulatok hullámai újra visszavetnek. Nem lehet eleget igyekezni. Jó, jó, nem az igyekezetről van szó. Pendítsük hát meg az ösztinesség húrjait. Próbáljunk szerencsét! Csak ne kalandozzunk el. Kezdjük.

Szép lassan. Csak semmi sietség. A szemmemmel kell manipulálnom. És lazítani. A lazításra nagy szükségem van, mert amióta a világon vagyok, minden mozdulatom és minden szavam felér egy születéssel. Félénk vagyok és unalmas. Félénkségem végigkísért egész életemben. Most – nagyon óvatosan. Egészen óvatosan. A nyugalanság mindig hangulat kérdése. A nyugalom mindig az akaraté! Életemben egyszer voltam nyugodt, embrionális állapotban. Most, túl a hatvanhatodik születésnapomon, bár nem túlzottan nagy meggyőződéssel, megpróbálkozom e valahai nyugalom visszaszerzésével. A lebegésig el is jutok. De aztán az egészet elköltőieskedem...

V alakban repülő hajdani madaraimra gondolok. Az elhúzó gipszfehér gyermekkoromra. Ifjúságom kifutópályája kísért, kudarcba fulladt harmincas éveim. Hálálkodom a sorsnak, hogy megvénültem. Bár gyarapodó éveimmel nem szegődött mellém sem gazdagság, sem dicsőség, mégis van mit köszönnöm a sorsnak. Hogy immár olyan vagyok, mint a korhatag, ám még mindig élő fa... Állj meg, ne szaladj, takard el hasad alatt a szádat!

Kazióra gondolok. Kazimierz Szteinglerski-nek hívják, de vannak, akik vén szarházinak

nevezik. Az öregségnek szaga van. Az ifjúságnak, a gyermekkornak is. Csakhogy azokat költőien illatnak nevezzük. Annyit mondok: Kazio éppolyan szerencsétlen flótás, mint bármelyikünk. Nem kell hát őt bántani. És mitizálni sem kell őt, aki egy picit mindenki Kázmérja, akárcsak te vagy én. Úgy bizony, inkább vagyunk másoké, mint önmagunké. Hová, hová repültök, száz ludak?!

Kazimierz Szteinglerski megtermett, egyenes derekú ember. Mindig khakiszínű vattaruha van rajta. A lábán bakancs. Járása lassú, mozgása rátartí. Büszke férfi. Arcát májfoltok borítják. Nem sokat tudunk egymásról, mégis összetartozunk. Két sorsszitta öregfiú. Ha összetalálkozunk, szemérmesség vett rajtunk erőt. Kazio. Ismerősöm?! Magam sem tudom. Nem sokat tudunk egymásról, szinte semmit. Az élet nem arra való, hogy egymás múltjában vájkáljunk. Jobb, ha megmaradunk beavatatlannak. Fején világosbarna, közepes nagyságú kalap. A fejét fordítja felém. Kazio, az én Kazióm, mindenki Kázmérja! Hová, hová a futószalag kék lepedőjén? Az ösztön kiabál belőlem. Egyszer majd végérvényesen távozik. Marad-e majd utána egy kaziónyi úr? Elszomorodom emiatt. Sebaj, öregfiú! Sebaj, pajtás, mindenki pajtása!

Életem úgy múlt el, hogy nem tudtam elfogulatlan lenni. És ha már szűrőcskéznem kellett, arra törekedtem, hogy jelentéktelen dolgokba bütyköljem e hajlandóságomat. A színek közül kiválasztottam a mélykéket, és kifulladásig körüludvaroltam. Ha már kárt kell okoznunk, a lehető legkisebbet okozzuk.

Szteinglerski már messze jár. A makulátlanság imádatában többre vitte nálam. Lehunyt szempillám alól figyelem. Átjön egy nagy

kiterjedésű síkon, hegyoldalhoz ér. A barlang bejáratában megfordul, rám pillant... Ez az a kulcsjelenet, amely semmivé porlasztja igyekezetemet. Kazio és a barlangszáj. Eleinte megpróbáltam taktikázni. Ahányszor feltűnt Szteinglerski, mindig kesztyűs kézzel bántam a figyelmemmel.

– Odafigyelj! Látod?! Nagyszerűen halad... Öregember már, de megőrizte a tartását. Nem fáradt. A lábai sem fájnak. Olyan ember távolodik itt előled, aki sohasem ijedt meg önnön árnyékától... Lassan megy. Egészen lassan. Mintha arra szolgálna ez a lassúság, hogy tökéletesen megfigyelhessük... Ez az!

Elbizonytalanodtam.

– Miért halad ily visszafogott lendülettel Kazimierz Szteinglerski? Mit akar ezzel a tudomásunkra hozni?

Azért megy ily lassan, hogy jobban szemügyre vehessem?! Ha ez így igaz, akkor én nem ismerem rá! Akkor ez azt jelentené, hogy ő nem az a Kazimierz Szteinglerski, akit én ismerem... Akkor ez egy önmutogató Kazio, öntetszelgő egoista. Micsoda idők!

Az is lehet, hogy fáradt. Az ember végtére elfáradhat. Igen, jogunk van a fáradtsághoz. Kiváltképpen akkor, ha az embert Kazimierz Szteinglerskinek hívják. Egészen lassan ment, de ebben a visszafogott tempóban is maradt valami a méltóságból. Ezt szerettem benne igazán. Szerettem Kazióban azt, hogy annyi nomád évtizeden át megőrizte a méltóságát. Talán az utolsó európai, aki sohasem kószolt meg a tányérokra maradt kihűlt falatokat. Ő csakis elfele haladt. Kazimierz Szteinglerski nagy száma: a távozás! „Jól van, Kazio! Hiszünk benned, Kazio!”

Hajjaj! Mennyi mindent tudnék mondani ezekről a léptekről. Az lenne ám a költészet! Csakhogy előbb-utóbb igazságtalan lennék Kazimierz Szteinglerskivel szemben. Közelítenék, közelítenék az igazsághoz, s végül is átszakítanám a célszalagot! Egy ember, akihez közöm van, közöm van hozzá, mert európai... Micsoda közhelyek! Nincsenek közhelyek. Ám akkor sem mondhatok ilyesmit. Hogy kicsusszant a számon! Iktatás nélkül, számozatlanul kicsusszant. Pedig nagyon komálom a számokat: az igazán jelentéktelen ember menedéke.

Itt, az udvaromon áll egy harminckét esztendő császárkörtefa. Micsoda évtizedek vannak mögötte! Ötévenként megfiatalítom ezt a fát. És most minden csepűrágó kapaszkodjon meg; ennek a fának a múlt nyáron kétezer-kétszázharminchat egészséges termése volt, úgy bizony! Nagy figyelemmel gyűjtöttem be a termést, akárcsak máskor is, ládába raktam, és elvittem a piacra. A piacra vittem mind a kétezer-kétszázharminchat császárkörtét, így szeretem én a számokat. Nincs ködösítés. Ám ez csupán addig lehetséges, amíg nem mondom ki. Ha kimondom, már van ködösítés. Ha Kazimierz Szteinglerskiről beszélek, jogosan ötlík fel valakiben a kérdés: miért beszélek én annyit, de annyit róla? Vajon éppen azért, mert volnának dolgok, amelyekről ezáltal hallgatni tudok?

Na, most aztán elszabadulhat a pokol! Tele vagyok aggodalommal. És finomkodással. Jól van, na! Mindenkinek vannak gyengéi.

Szteinglerskit a határozottságáért szeretem. A munkaruhája, a bakancsa, a magatartása egyszerűséget sugároz. Olyan ember ő, aki jól tudja, hányadán áll a világ dolgaival. Nem költ

a tetteiről dicshimnuszokat. Szinte tettei sin-
csenek. Legalábbis olyan nem tudom milyen
böhöm nagy tettei. A ruhája tiszta. A lábán
gyapjúzokni. Az inge rendesen begombolva.
Szívesen lettem volna a bizalmasa. De ez a
pökhendi, örökké sértődött ember nem emelt
fel önmagához. Különben is a házam belse-
jéről kellene beszélnem. Ha rend uralkodna
bennem, a házamról vatyognék, úgy bizony!
Ha összpontosítani tudnék, akkor a házamról
és mások otthonáról diadémoznék: csakhog-
y mindig elvétem az irányt... És megtörténhet,
hogy amiről szónokolni szeretnék, az mondan-
dóm fénykörén kívül reked.

Térjünk hát vissza Szteinglerskire, akivel
egészen jól kijöttem! Én a lebegésemmel vol-
tam elfoglalva, Szteinglerski meg letelt a lassú
távozásával. Elhaladt mellettem, majd egy
kódobásnyi távolságból visszapillantott. Csak
az a barlangba nézés ne lett volna! Eleinte
majdnem rákiáltottam: „Hééé! Maga!!! Mit ke-
res a barlangomnál, hm?!” Nem az én barlan-
gom volt az. Az emberiségé inkább. Szteinglers-
ki tudja igazából, hogy akkor mi is van. A nagy
süketség van! A nagy eltompultság van! Nagy
marha lehetek, ha egy barlang miatt ordítani
tudnék...

Húzódok is vissza a saját kéglimbe. Ide a
szagaim birodalmába érkezem. A színes szel-
lentések emlékművéhez! Csak semmi natura-
lizmus! Semmi részletezés! Hatvanhat éves va-
gyok. Még nem rágják meg számomra az ételt.
Erős vagyok, mint a bivaly. Igénytelen, mint a
púpos teve. Kitartó, mint az öszvér. Legalább-
is aki a hátamat vagy a seggem partját bámul-
ja, alighanem erre a megállapításra jut. A há-
tamat bámulhatják! A tekintetemet csak úgy

– Isten nevében – nem adom! Legalább ötven éve nem szemezttem senkivel! Hogy miért, nem tartozik másokra. Ez is egy életvitel. Én választottam.

Jó vicc! Tudunk is mi választani: emberek. A világ egy nagy bazár. Ennyi az egész. Szteinglerski a jó példa arra, hogy mit tehet egy ember. Mindannyian jó példák vagyunk. Megérjük a pénzünket.

Van, hogy száz napon át nem mondok ki egyetlen ép szót. A szobám üledékében időzöm. A fény, a levegő, az időhulladék kocsonyájában. Ezt nevezhetik, kérem, depressziós korszaknak. Hát e-geeen! Körülbástyáztuk magunkat szavakkal meg önámításokkal. Mielőtt fölmenne a cukrom, újra behunyom a szemem. Csak lassan, lassadján. Nem kell a fene nagy sietség. Nem vezet az semmi jóra. A levegő... Valóban, olykor száz napon át nem szólalok meg. És amikor a közelemben feltűnik Szteinglerski úr, állati hangon örülni kezdek. Dünnyögök-danolászok: hosszú-hosszú szavakat, dalamos mondatokat bocsátok ki a számon, de ezeket csak mi ketten értjük. Na és persze a Mindenható Miniszter, aki előtt nem lehetnek titkaink. Különben is, nagyon együgyű dolog a titok. Azzal ámítjuk magunkat, hogy titkaink vannak, pedig nincsenek.

Mielőtt emberéhségem támadna, testemnek és szellememnek megparancsolom, hogy szabaduljon meg minden szennyétől, és pedig ama reményben, hogy talán kiszabadulhat sáncai közül valódi emberarcom. Hagyom, hogy kidőljön belőlem a tömérdek mocsok, e tengeráradatnyi ocsmányság! Akárcsak Kazimierz Szteinglerski, én is sok mindent elraktároztam a letűnt évtizedekben. A bűneimet, ordas

vágyaim maradékát, a fertőt távolítom el önmagamból. A tökéletes öntisztulásig sohasem jutok el. Még innen a fáradtság határán – ilyenkor – feltűnhetne Kazio barátom, mindenki Kázmérja! Ha megjelenne, talán szóba elegyedne velem. Elbeszélgethetnénk. Lenne mit mondanunk egymásnak. Két öregedő férfiember: a futószalag kék lepedőjén... Gondolom, miképp vélekedik rólam. De hát nem vagyok egy nagy csoda. Olykor egészen becsavarodva várom, hogy a közelembe érjen. Úgy várom őt, mint a szertartásra felöltöztetett menyasszony hön áhított jegyesét! (Szép kis hasonlat, annyi bizonyos!)

Vártam. Várom. Az utolsó leheletemig várom majd őt, hogy a színre lépjen Kazimierz Szteinglerski, az átutazó. Lényem már órákkal a megérkezése előtt tudja a jövetelét, s mikor meghallom bakancsának hangját, a lélegzetem is visszafogom. Érzékszerveimet rávezetem a történésekre. S amikor megérkezik, már már rebben a szám, mondanék neki valamit. De Mr. Szteinglerski szeme sohasem kérdez. Ha kérdezne, így válaszolhatnék: „Vannak események, amelyekre valami rejtély miatt nem emlékszünk. Bizonyára velem is történt valami, ami miatt a magánvilágomból kihunytak a mellékszereplők. Talán valamit elrontottam. Valahol valamit elbaszkföldeltem! És ettől kráter nőtt bennem. Vamit elrontottam, de ezt olyan lassan kellett megtennem, hogy nem vehettem észre.” Mintha köd ülne a tudatomon. Nagy vigyázva eltávolítom, meglepődve tapasztalom, hogy varratok nincsenek.

Sohasem szól hozzám. Be sem jelenti érkezését. Szerencsémre legyen mondva: jó az előérzetem. Még hajnalban megsejtem a köze-

ledtét. Sietve vizet öntök a lavórba. Derékig megmosakszom. Egy pohár teát iszom. Szteinglerski is odavan a teaért. Sózott-vajazott, kesernyés teája fogalommá vált e környéken. Mondják, hogy egy ipse – valahol Tibetben – két és fél évtizeden át ilyen teán élt: hihetetlen, hogy az emberi szervezet mennyi energiát tud kicsákányozni a leghitványabb ételekből is! Az a manusz roppant önfegyelemmel valami könyvön dolgozott. Talán a tibeti–angol szótárt szerkesztette, nem tudom. Az ő dolga!

Mr. Szteinglerski nem szerkesztene szótárt. Szteinglerski dolga, hogy feltűnjön itt a közelemben. A többi meg nagyon is rám tartozik. Mert mindig felizgat a jövetelével. A percmutatók lassúságával érkezik. Komoly férfi, kha-kiszínű vattaruhája nem rongyolódik el, bakancsa sohasem poros. Igazi ünnep az érkezése, jelentős esemény hétköznapijaim csúszdáján. Feltűnik a közelemben, szép lassan áthalad a maga területén. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy valaha testi szerelem záróakkordja után éreztem ugyanazt, mint most, amikor Szteinglerski már eltűnt a látóhatáron. Ugyanazt a mondatot ismétlem most is, akár csak valaha, amikor jó okom volt lekászálódni Bözséről. A testi szerelem. Mintha csak afféle munkavégzés lett volna. Persze, egy idő után már az is volt. Ha megkupakoltam Bözsét, azt mondtam: „Na, ezen is túl vagyunk... Folytatódhat tovább az élet.” Mintha a nyoszolyázás nem tartozott volna szervesen hozzá az élethez. Földhözragadtak, szűk látókörűek vagyunk. Asztalosok titka, hogy a bölcsőhöz szorosan hozzátartozik a fakanál, az asztal, az ágy és a koporsó. A többi általában csak díszlet. Ha Bözsét megkívántam, úgy nyúltam

hozzá, mintha asztalt, szekrényt, széket kalapáltam volna össze. Volt abban módszeresség, úgy hiszem!

Szteinglerskivel is egyre rafináltabb kapcsolatunk alakult ki. E kapcsolat és a szerelmi huzavonáim közt sok a hasonlóság. Laza és felszínes megismerkedéssel kezdődött. Először kísérleteztem a lebegéssel, de jószerével még nem is távolodtam el a földtől, amikor Kazio feltűnt. Szinte hangtalanul elhaladt mellettem. Közönséges leszek, jó? A szagát éreztem meg először. Kazimierz Szteinglerski szagát. Olyan szaga volt, mint a rég kiürített lóistállóknak, amelyekben még maradt egy szekéraljnyi alom, s egy kis szalmatörek és széna. Mintha egyetlen szívű pajtásunk is egy ilyen lezárt lóistálló lett volna, amelynek falai közé rég bebábozódtak a hangok. A szagskálája: mintha ez lett volna közöttünk a szerelmi jelzés! Ugyanakkor a szagok íratlan szerződésfélék is voltak közöttünk. A házam belsejében fölhalmozott szagok is sokat tettek a kapcsolat fennmaradásáért! Szembeszegültek Mr. Szteinglerski szaghonvédjeivel, azt hiszem!

Emlékeznem kellene a történésekre. És nyilván emlékeznék is, ha figyelmemet nem kötötte volna le állandóan változó kapcsolatunk. Midőn először tűnt fel Kazimierz Szteinglerski, arra gondoltam, hogy szemem egyfelé haladó embert lát. Úgy lépdelt el mellettem, mint aki tisztában van a céljával. Tudatom megfélekedett azokról az első hatóerőkről, amelyek gyarló tudományunkkal, sajnos, nem mérhetők... Megfélekedtem arról, hogy nem tehetünk úgy, mintha makulátlanok lennénk, de nem ám! Mert, kérem, ez már szerelem a javából, mert az ő sugarai, az én sugaraim, az ő szagezrede

meg az én szagezredem egymást kalapálja. Emberek vagyunk.

A fehér és a mélykék színt szeretem, tehát a romantika hullámlovasa vagyok. Szteinglerski úr meg cudar nagy racionalista. Az első találkozás, sőt a legelső észrevételezés a perdöntő mindig. Mi is egészen helyesen összetalálkoztunk. Két hatvanhat esztendő, rég levitézlett katonája a sorsnak. Én a lebegésemmel akartam küzdeni a semmi ellen, Szteinglerski alighanem azzal, hogy rendszertelen időközökben útra kelt. Elvatyogom a legelső érintkezésünk történetét, jó? Csak röviden, tömören. Semmi cirkálom, olcsó díszítés. Elmondom, ebek harmincadjára juttatom ezt is. Nem nagy veszteség.

Talán valahová készülődtem azzal a kurva lebegéssel, de még jószerivel el sem szakadtam az anyaföldtől, midőn Kazimierz Szteinglerski-re lettem figyelmes. Mintha egy hídon álltam volna. Egy hídon, mely múlt, jelen s jövő felett ívelt (volna) át, nem tudom. Kazio, mindenki Kázmérja pedig nagy helyesen elhaladt mellett, nem, nem fordult meg. S akkor a kezem mintha egy nagy zsebbe nyúlt volna: ha másra nem is, de a kezem izgatottságára tökéletesen emlékszem. Kéz még nem volt ennyire magányos, feldúlt, kéz még nem volt ennyire csatagos. „És abban a hatalmas zsebben sötétség vala. És a sötétség alatt minden kietlen és pusztas vala. És a sötétség felett csak a zsebkéreg lebegett nagy bizonytalanul!”

Úgy bizony! A kezem, ha már odatévedt, valamivel babrálni akart abban a zsebben. De semmit sem talált. Mondhatnám: piciben az élet. Keresgélünk-keresgélünk, és eközben a keresztút végére érünk! Mr. Szteinglerski meg

csak haladt a maga útján. Nem fordult meg. Ártatlan találkozásnak tűnt fel az esemény, de az ábrázatomon röpke félóra múlva már égett a bőr. – Lotyó, lotyó: az vagy! – mondtam magamnak. A tarkómon verejték gyöngyözött. A fizimiskám egyre vadabban tüzelt. – Lotyó, lotyó, lotyó...! – így kiáltott fel bennem az a madár, mely egyszer-kétszer már visszaadott az életnek. Bűnös gondolataim támadtak azon a bizonyos hídon, mikor is Szteinglerskit megpillantottam.

Most okosat mondok. Minden kapcsolatomban van egy öntisztító és egy – ettől teljesen független – önrendítő folyamat. Mi ketten is aláírtuk a kölcsönös megegyezésen lapuló szerződésünket. Amikor összetalálkoztunk, hallatlanul tisztának látszottunk. És bizonyos értelemben azok is voltunk. De csak idő kérdése volt, hogy mikorra lotyósítom el Mr. Szteinglerskit! Ezt a derék kiméraszarmazású európai... Addig-addig fészkelődtem, addig-addig izgultam, összpontosítottam satöbbi, míg aztán létrejött az első igazi kontaktus, és utána a második, harmadik, negyedik... Figyeltem a fizimiskáját. Széles, elnagyolt, bárdolatlan arca volt. Magas homloka. Szája csak egy jelentéktelennek tűnő vonalka. A sok évtizedes mellőzöttség sértettség képében az ábrázatára jegecesedett! Szegény Kazio! Rám pillantott, s folytatta az útját. Nem vehette észre, hogy előérzete cserben hagyta őt, és áldozatomul esik. Miközben hagyom, hogy én pedig az ő áldozatául essem! Nem sejtette, hogy kapcsolatunk egyre hevesebb lesz, és majd órákat időzöm azon a szivárványhídon, és majdhogynem megroppanok a nagy figyelmisségtől, amint várom őt.

Egy tucatnyi alkalommal is lehaladt mellett Mr. Szteinglerski, a jeles átutazó. (Nevezük őt így. A név nem érdem. És nem is érdemtelenség.) Szép lassan elhaladt mellettem, és aztán jó távolról visszapillantott. Mint ahogy két földrész, vagy két parányi sziget egymásra kacsint a „futószalag kék lepedőjén“. Akkor talán csak én tudtam, hogy már igazi lotyói vagyunk egymásnak. Egyetlen szó sem hangzott el közöttünk. De a szemünk éppen eleget hangoskodott. Tudatom lépére rápötytyöződtek azok a pici (műszerekkel kimutathatatlan) foltocskák, amelyek egyetlen szívű pajtásunktól eredtek. Nász volt ez már a javából! Mint ahogyan naponta üzekedünk az utcákon, a boltokban, az áruházakban és illemhelyek szűk kabinjaiban, akárcsak az előkelő divatszalomonokban, éttermekben és irodaházakban. Üzekedünk a homlokunkkal, a szemünkkel, az orrunkkal, a szánkkel, a fülünkkel, s közben annyira belelovaljuk magunkat az életbe, hogy észre sem vesszük már az aktust. Üzekedésünk nagy helytelenséggel (mondhatnám azt is, hogy helyességgel) a mélytudatunkban történnek. Sebj! Az idő trappol velünk. Trappol velünk, és mi fokozatosan a magunkban fejlett körmondatainkba veszünk, meg a macskaspirálókba, a mindennapos érintésekbe és érinthetetlenségekbe. Egymás ringyói vagyunk: házközelben, az utak kövezetén, mindenütt; és annyira elringyósodtunk mindannyian, hogy már fel sem ötlik bennünk, hogy valakik az ülepünkbe reflektoroznak a tekintetükkel, amíg mi egy átjárónál időzünk! Úgy bizony! Vannak még könyörtelen vesézések! De szánkhhoz, semlegesre lubickolt önmagunkhoz jobban illik a hallgatás szertartása.

Eleinte még tűzbe jöttem, ha Szteinglerski úr felbukkant a közelemben. Ilyenkor azt hittem, hogy majd valami még megváltozik ketőnk életében, és túljutunk a morbid állapotokon. Aztán egyre fásultabbak lettünk. S amikor már többtucatnyi alkalommal megtörtént a barlangba pillantás, valamit mondanom, kiáltanom kellett. Öreg vagyok. Valamelyikünk mindig elhalad hunyt pillánk közelében. Eltappog az emberiség barlangszájáig, ahonnan mindenféle szagok indulnak. A szél teríti, viszi a szagokat a szélrózsa minden irányába. Igazságosan szétteríti. Hogy neked is, mindannyiunknak jusson e szagokból. Szteinglerski?!

Szteinglerski is fél. Ha nem félnénk, nem topognánk egymás közelében. Nem volna szükségünk üzekedéseinkre. Nem lebegnénk. Nem ingáznánk. Nem monologizálnánk. Nem zajongnánk. Nem haladnánk örökkétig A és B pont között: mindétig lemondva a többi – lehetséges – célpontról. Ingázunk, ingáztatunk, mert félünk. Általában éjszaka tesszük meg az utat. Megvárjuk, amíg mindenki alszik, és akkor kitárjuk kéglünk ajtaját. Így kelünk útra. Mindannyian. Csöndesen. Kísértet módjára. Nesztelenül haladunk. És az éjszaka, lehunyt pillánk segít abban, hogy megfeledkezzünk önön kárhozatunkról: nappali lotyó mivoltunkról.

A FOMMISTÁK SZENTÉLYE

Nyolc napra rá, hogy Fommiere del Fommia földi maradványai az autodafé lángjainak martalékává lettek, követői átkelvén a hatalmas és veszedelmes Ghun folyón, új szektát alapítottak.

Tavasza volt. A megkésztett ár ormótlan jéghegyeket sodort a partokra. A földön gyökerestül kiszakított fák heverték. S a felmérhetetlen természeti csapás mögött a megégetett szerzetes követői istenük igazságszolgáltatását vélték fölfedezni.

Karcsúra fonott úszóalkalmatosságok érték el a szemközti partot. Tekintetük képtelen volt elszakadni a látványtól. A ritkuló jégtáblák közt mind gyakrabban feltűnő puffadt emberi és állati tetemek sodródtak a Nagy Ismeretlenség Kapuja felé. Ők meg lesújtva és megigézve bámulták a természeti katasztrófa következményeit: úgy érezték, hogy minden, amiről Fommiere del Fommia beszélt, most bekövetkezett. „Igen, gyermekeim. Jó és magasságos Istenünk mindent lát, mindent hall, ápolja az árvákat, a számkivetetteket, de hite szerint bünteti az ellenünk szegülőket. Jól jegyezzétek meg: nem tudhatjátok, hogy mikor jó el az ő szentséges büntetésének napja. De, ha eljő, nem korbáccsal ver, s ha ver: mindannyian megérzik. Ám ha kitartóan szeretjük őt: méltán megjutalmaz bennünket...” Aztán éppen ő lett az, akit elért a keresztény inkvizíció szent keze. Követői – közel négyezren – átkeltek a Ghun folyón, és új szektát alapítottak.

Mivel nyolc nap múlt el Fommierre del Fommia megdicsőülése óta, a naptári hetet egy nappal bővítették. Ezt a nyolcadik napot aztán, mint ünnepet, rendszeresen megtartották. Totemállatuk az óriáskígyó volt, akit Toklának neveztek. Minden vagyonukat pénzzé téve Gardiero del Gardia, a szekta új főpapja három hónapos távollét után a sebtében felépített szentély oltárrekeszébe záratta Toklát, a fommisták istenének földi helytartóját. A hívők elpusztított háziállatok tetemeit hajigálták az oltárrekesz közelébe, s a szertartások mélységes áhítatában olykor már látni vélték Tokla villámlón fényes, szent testét.

A csalárd Gardiero del Gardia ekként tanította a híveit: „Legyetek elővigyázatosak. Lapuljatok meg úgy, mint a jóságos Istenünk földi helytartója, Tokla teszi. Ha kell: járjatok sunyi nesztelenséggel. Pusztításaitokban pedig legyetek gyorsak, kiszámíthatatlanok. Aki nincs velünk, az ellenünk van!”

Gardiero del Gardia, a Szent Kígyó Szentélyének főpapja közel nyolc éve tanította híveit. Eközben meghízott, megkopaszodott. A fommisták létszáma ez idő alatt megfogyatkozott, a néhány ezres közösségben erkölcsi romlás állt be. A nyolcadik évben – közelítve Fommierre del Fommia megdicsőülésének napjához – a szekta tagjai arra kérték a főpapot, hogy a nagy ünnepnapon hadd jelenjen meg az oltár előtt Istenük földi helytartója, Tokla. A főpap csupán ezt követően – az éj leple alatt – szökött meg. Lélekvesztő úszóalkalmatosságán a szekta vagyonának jelentős részével átkelt a Ghun folyón, és többé nem látták.

Az őt követő Garciano del García, az új főpap, kitarva az oltárrekesz ajtaját, a vélt totemállat soha el nem foglalt helyét találta. A szökött főpap

családtagjait a Ghun vizébe fojtották. A Szent Kígyó Szentélyének vélt épületet felperzselték, és találva új és szentebb helyet, ismételten munkához láttak. A szekta összegyűjtött javaiból most tényleg megvásárolták Toklát, Istenüknek vélt földi helytartóját, s ettől számítva az oltárrekeszből évente egy-egy alkalommal Fommieri del Fommia megégettetésének napján kívánták az oltár elé engedni.

Az első években Tokla indiszponált állapotban volt. De az új főpap, Garciano del García híveit egyenként odavezette az oltárrekeszhez, hogy a szem lássa, az érzékeny kéz pedig érezze Tokla Szent Testét. Garciano del García irányítása alatt elfogadható állapot lett úrrá a szektán. A korábbi romlások már-már megszűnőben. Természetesen emez esztendőkből is történtek paráznságok és visszaélések, de az elkövetőkre lecsapott a fegyelmező. A főpap kíséretében Tokla elé vetették a bűnöst. Így múlt el hét teljes esztendő. A nyolcadik évben, Fommieri del Fommia megégettetésének tizenhatodik esztendejében Tokla, a fommisták totemállata megjelent az oltár előtt, és iszonyatos pusztítást végzett a hívők soraiban.

Mesélik, hogy a szentély zugaiból óriáskígyók kúsztak elő, és megsemmisítették a fommistákat. Felpuffadt, méregtől megzöldült, megkékölt testek omlottak egymásra. S a Ghun folyó másik partján, akik még emlékeztek az istentelennek tartott Fommieri del Fommiára, a fommisták vezérére, akit tizenhat évvel korábban a poklok poklára küldött a keresztény inkvizíció, szóval a pápa alattvalói azt mondták: „Ez Istenünk büntetése, aki nem korbáccsal ver, de ha ver: mindannyian megérezzük.”

A HAGYMAFA

A Tang-dinasztia utolsó uralkodójának idején, a messzi északon élt egy talpig becsületes ember, egy egyszerű földműves, akit Li Csü-jiennek neveztek. Rizsföldjei a Nagy Láva-hegy lábánál voltak. Ő maga, mint általában az északiak – bölcsen beosztva csekélyke jövedelmét – szolgálta hivatását, s a munkában megpihelve mélységes csodálattal fordult a Nagy Láva-hegy felé. Olykor megfakult emlékei közt újra-éledt az órácska, midőn soványka poggyászával először állt meg a hegy tövében.

– Ó, ez a vidék... Tán az a sorsom, hogy itt hunyjam majd le örökre a szememet.

Li Csü-jien, mint általában az egyedül élők, korán megöregedett, s az utóbbi időkben mind gyakrabban érezte azt, hogy a Nagy Láva-hegy medencéje fogva tartja őt, és talán sohasem tudja meg, hogy mi van a hegy mögött. Így múlt el ennyi meg ennyi esztendő, és ráadásként újabb tizenháromszor tizenkét hónap, és pedig az utolsó Tang-leszármazott idején, a császárság válságának korában. És Li Csü-jien bölcsen beosztva szerényke javait: tette szolgálatait. Szántott, vetett, aratott: a földekről eltávolította a sziklarögöket, miközben egyre több alkalommal pihentette nézését a Nagy Láva-hegy konok magaslatain.

Hajnalonta, mikor a mélybarna szín pompázatában feltűnt a hegyóriás, a lámát – a bizo-

nyos Ceng Ji-jüent – is látni vélte, ki évezredekkel ezelőtt kolostort építtetett, rendet alapított, ám műve rég a múlt időké lett. Az erdőkben még Li Csü-jien életében elszaporodtak a vérszomjas vadak, és az ő viskója előtt is örökláng égett.

Li Csü-jien így gondolkodott: „Ha ott fenn a hegyen lakozik a láma szelleme, tán előbb vagy utóbb megláthatom. Ó, bárcsak részesülhetnék ekkora szerencsében. Időm múlik: rövidesen megtérek a rögök birodalmába, a földkéreg hajlékába, földkéregébe, amit annyi évtizeden át ápoltam, és még sohasem láttam meg a világ dolgait. És tán sohasem tudom meg, hogy mi van a hegy mögött. Vityillója előtt állt, a gnou-ham hajtásait füstölte. S hogy a tekintete megakadt a Nagy Láma-hegy ormain, úgy tűnt fel neki: akárha valaki integetett volna feléje. Hívta volna. De Li Csü-jien alapos ember volt, s jó időbe telt, amíg az utoljára aratott rizsét is a kamrájába zárta és felfedezőútra indult.

A hegy ormai közt haladt már. Egy férfival találkozott, aki külsejében, ruházatában hozzá hasonlatos volt.

Li Csü-jien így kérdezett:

– Ki vagy, te idegen?! Mintha már láttalak volna, és mégsem.

– Idegen vagyok – válaszolta az. – Bár, emberemlékezet óta itt élek, de mintha sosem láttam volna ezt a tájékat. A nevem Ji Jien-csü. És te ki vagy?!

Li Csü-jien ekképpen fogalmazta meg a választ:

– Földműves ember voltam, ahol ni, ott a mélyben. Arra... Látod?! Szántóföldjeim voltak, haszonállataim, de minden vagyonomat elhagytam, az állatokat pedig szabadjukra eresztettem,

hogy elérjem a vágyaimat... Melyek igen nagy útra küldtek. – Kézfejjével megtörölte verítékező arcát. Így folytatta: – Önnön sorsukra bízom tehát az igavonóimat, minden négylábút és a szárnyasokat is. Én meg útnak eredtem, mert már nem nyughatom. Szilárdan eltökéltem, hogy megtudom, mi van a Nagy Láma-hegy mögött. Három hete, hogy úton vagyok, jó idegen, Ji Jen-csü, három hete. S nem szabadulhatok a kétegyeimtől... Vajon helyesen cselekedtem-e?

– Az ember jelentéktelen és jelentékeny teendőkre egyaránt teremődött, és amint látom, te immár a csekélyebbjének mezsgyéjén túljutottál. Hát ne sajnáld a prédára vetett haszonállataidat: a négylábúakat és a szárnyasokat, s egyéb ingóságaid elpredálásával se törődj, mert te a Helyes Cselekedetek érdekében áldoztad fel a javaidat. Járj szerencsével!

A két északi ember útja elvált, és többé nem találkoztak. Li Csü-jien – a hajdani földműves – folytatta a maga útját. Meredélyeken vágott át, majd sűrű, párás erdő következett. Hallotta a lhiangmadarak riogását, a nagy khongok reppegéseit. Hét álló napon és éjszakán át tartott mellette a rengeteg. Majd újabb hat teljes nappal és éjszaka következett, amíg túljutott a párás-vizenyős erdőségen, és elérte a Nagy Láma-hegy nyugati peremét.

Előtte egy hosszú-hosszú hídszerű faalkalmatosság a távolság tejszínébe veszett, alatta a mélyben szürkésfehér színű gomolygás.

Li Csü-jien így kérdezett:

– Miért jöttem idáig, és mit akarok itt?

És aztán így válaszolt magának:

– Jól tudom, hogy miért jöttem el idáig, és azt is, hogy mit akarok itt. Ezt választottam, nincs miért tétováznom.

A hídszerű alkalmatosságra lépett. S lépdelt rajta sok-sok napon át, és minden egyes nap egy esztendei magpróbáltatásnak számított. Körülötte köd, a fehérség szemnek áthatolhatatlan függönye. Végül is kiderült, hogy ez a hídszerű szerkezet nem más, mint egy hatalmas móló.

A móló szegélyén kis gőzhajó vesztegelt. A hajóskapitány már idősebb, fehér szakállú ember, akárcsak a néhai fölműves, Li Csü-jien.

A kapitány ezt kérdezte:

– Li Csü-jien?

És Li Csü-jien így válaszolt:

– Az vagyok, jó uram...

– Jöjjön. Ugye velem tart?

– Mi mást tehetnék, uram?

– Jó Li Csü-jien, az embernek addig van választási lehetősége, amíg a hite tart.

– Én már választottam... – mondta Li Csü-jien.

– Jó, jó. Ide vezényeltek, hogy önt átvigye a túlpartra...

– Mondja csak, mi ez a sűrű fehérség itt, alattunk?

– Víz. Víz, uram.

– És... – érdeklődött Li Csü-jien – milyen irányban haladunk?

– Természetesen északnak! Bár, azt is mondhatnám, hogy délnek. Vagy azt, hogy hajónk, a drága Thieng-ming már napok óta vesztegel. Vannak pillanatok, midőn nem a szélrózsa iránya, és nem a nappalok és éjszakák váltakozásának ritmusa határozza meg a világ dolgait, hanem valami más. Ám ne nyugtalanodjék, mi tényleg haladunk. Még akkor is, ha ez a tény nem éppen szembeszökő. Talán öt nap múlva, talán öt vagy tizenöt év múlva:

mindketten megpillanthatjuk az áhított partot. Az én jó érzetem, hogy átsegítsem önt, jó Li Csü-jien, s az öné, hogy nem tört meg a rop-pant út alatt.

Li Csü-jien idővel az ócska bárkával valóban partot ért. És amerre ellátott, dérrel vert sík fogadta. Szerencséjére írva: készült az efféle viszontagságokra. Téli gúnyát öltött. Örömmel vette észre, hogy a parton egy agg, északi ember áll.

– Gyere, Li Csü-jien, gyere velem... – rikoltotta az aggastyán.

És Li Csü-jien szót fogadva az aggastyá-nak, elindult a dérverte síkföld belseje felé.

– Sokáig vártam rád, Li Csü-jien... – szólt az agg.

– Évekig?

– Évekig. Már-már azt hittem, hogy sohasem érkezel meg. Vagy eltévedsz, mint annyian! De te derék férfi vagy. S a szerencse is kitartott melletted. Persze, válogatós-finnyás a szerencse, mindig tudja, kihez kell szegődnie. Hanem, mondd csak, milyen volt az utad?

– Hosszú és unalmas – válaszolta Li Csü-jien.

– S az életed?

– Hosszú és egyhangú – válaszolta Li Csü-jien.

– Nem, nem. Hosszabb is lehetett volna. És egyhangúbb is. És talán küzdelmesebb is, ugye?

Li Csü-jien nem válaszolt.

Mekkora utat tettek már meg a síkföld belsejében, mikor Li Csü-jien ezt kérdezte:

– Mondd csak, jó öreg, milyen irányban haladunk?

Az aggastyán erre így válaszolt:

– Ha északnak mennénk, így válaszolhat-nék: északnak. De nem északnak tartunk,

nem is délnek. Egyszerre haladunk minden égtáj felé, és ez a jó.

Li Csü-jien elméjében kis fény gyúlt.

– Most érzem először, hogy foganatja van a haladásomnak – mondta. – Messzire elvetődtem a bivalyaimtól és egyéb ingóságaimtól, de most már nem restellem a veszteségeimet.

A síkföld túlsó peremén, a meredélyen fura kinézetű növényzetnek lettek látói. Kardszerű, hatalmas, dereszöld színű, bimbózó, levéltelen növény volt.

Az agg ekkor megszólalt:

– Li Csü-jien, elnyerted méltó jutalmadat, mit ez a hosszú és kietlen út adhatott neked. Nem tudtad, hogyan és merre, ám így is vállalkoztál rá. Átjöttél a világi akadályokon, és most hadd érjen engem a megtiszteltetés, hogy átnyújtsam neked az ezért járó jutalmat.

Az agg ember a hatalmasra nyúló ágbogak közül kilátszó termést leszakította, és átnyújtotta Li Csü-jiennek.

– Mi ez? Miféle növényzet ez?

– Ez itt: a Hagymafa, és egyetlen föld feletti termése tégedet illet meg, Li Csü-jien!

– Nem értem... – dadogta Li Csü-jien.

– Az a jó – mondta az aggastyán. – Én már mindent értek. És ez a legrosszabb. Az én dolgom már csak annyi, hogy azt mondjam: teljesítetted a magadra rótt feladatodat, áthoztad magadat a nagy úton, megláttad, mit meglátnod kellett, és jutalmadat elnyerve megkaptad a Hagymafa föld feletti termését, és most válszút előtt állsz. Vagy visszafordulsz az áldott terméssel, és hazaérkezted után művelgeted silány földecskédet, vagy itt maradsz az örök némaság birodalmában.

MÉLYSZÍNŰ VIRÁGOK

I. Egy retusált kép...

1.

Egy retusált kép, elfogadható háttérrel: kétezer esztendő távolából.

Lelked: egy másik földrészen, ahová még ma is a vonzódás milliónyi szálával kötődsz. Régi-régi képek!

Már beteg vagy. A halálos kór az utolsó erőidet szívja el. Magányos vagy és beteg. Negyvenesztendő vagy. Gyermeektelen fehérszemély. Negyven esztendő vidéken. A dísztelen központi tér peremén magasodó úrilakban mállottak szét életed utolsó esztendei.

Gazdagon díszített ruhádban az úrilak előtt. A háttérben lépcsők. Alkonyatidő.

– Kétezer esztendő távolából.

Szaiko! Szaiko Tarobe!

2.

Látod, már tisztulóban a kép! A mellérendelt tényezők a kétezer év alatt elolvadtak, mint ama hótakarók, amelyeket egykor északon láttál. Rögtönzéseid bizonyos hányadát elnyelte az idő. A lényeg: csakis az akkori életed hozománya számít, amit még két évezred távolságából sem lehet felmérni.

– Nem magunknak élünk és küzdünk, ez nyilvánvaló!

Világrajöttöd után az anyag törvényei vesznek rajtad erőt, és már-már hinnéd: nincs választási lehetőséged. Kinyikorintani a szemedet!

– A te virradatod! Földi pályafutásod első viradata. Az első csikordulás.

Ó, hát megint itt vagy! Homályos foltok. Körvonalak. Hangok. Kicsi, élő batyuska – aki vagy. Élő magánvilág és örök névtelen – aki vagy. Üzenet vagy, amit talán valahol egy sarkalatos pillanatban megfejthetnek. Rejtjelezett üzenet, mely csakis a maradandóságnak szól, csakis általa érthető. És éppen az üzenet mivoltod miatt kell újra és újra színre lépned és cselekedned.

Az állandósultság vagy, csakúgy, mint a körülötted levő díszletek. Ez az állandósultság a rejtjelezett küldetésével hódítani érkezik. Hódítani és teremteni! Megszállni és alakítani! A teremtető ember vagy. Az alakító-formáló, a kivitelező még akkor is, ha munkálkodásod vonulatait magad sem értheted. Küldetésed tetten érhető. Teremtető vagy és emlékezet. Sziget vagy. Különvilág! Foglalat a foglalatban!

Világra jöttél, valóságod nem más, mint rejtett matematika és geometria. Magaddal hoztad a régi időid felismeréseit. Alámerültél, majd felbukkantál az idő anyagi közegében. Matematika vagy. Osztható, szorozható, összeadható, kivonható. Tárgyilagosság és elvontság. Hiteles valóság vagy. És minél tökéletesebben ismered fel önmagadat, annál sűrűbbé válik benned a bizonytalanság. Az összesség vagy, akárcsak a világ.

A világra jöttél, te, régi idők hírhozója! Régi idők, régi tájékok. Ahol úgyszintén számítottál. Csakis te, az a kicsinek születő küldemény, aki akkortájt voltál. Ismered ezeket a hangokat. – Ismered, Szaiko Tarobe!

3.

Ismerősek a hangok, a díszletek, a hangulatok. Ázsia nehézkes, alig oldódó földje, Afrika roppanó tüze, Európa könnyed és felelőtlen derűje. Ismerősek. Mégis... Valahány alkalommal a színre lépek: a szokatlanság és az elviselhetetlenség feszélyez.

– Ohó, te kényeske! Te kényesen-kényes emberi test!

Aztán... Meglépve az első távjainkat, azt mondjuk: rendben!

– Minden a szokásos rendben.

4.

Mintha csak én hagytam volna itt a birtokot. Mintha valami kusza kis ügy miatt odébbálltam volna. Aztán megint vissza. Látod?! Láthatod, hogy itt vagyok. Megint, megint itt vagyok! És eltekintve az első létszakaszomtól: szinte már kellemesen érzem magamat. Itt vagyok! És mindenki láthatja: egészen jól végzem a küldetésemet.

És most: egészen jók elboldogulok. Bolyongója vagyok, örökmozgója a maradandóságnak. Hiteles, semmihez sem fogható, egyedi kisvilág. És most egészen jól elboldogulok.

Bolyongó. Most éppen Ázsia nehéz földje és heve jutott osztályrészemül. Haladok az alkonyattal szemben. Kis világom összetevőit elszámolni nem lehet. Az út, az utam: mint minden hasonló csapás. A gravitáció ösvénye.

És ebben a síki összefüggés-láncolatban: minden idők öleléseként ÉN, a mikrokozmosz is számítok. A végtelenség és a maradandóság egyszerűsége érettem is van. Beleborzongok. Ugyanakkor fölemelő érzés a maradandóság föladatának lenni. Élő kötőanyagként szolgál-

ni a végtelen jellegű változandóságot. Virradat vagyok, és feladat egy magasabb rendű feladványban. Többlet vagyok: a magasabb rendű többletben. Úgy élek, úgy morzsolom a napjaimat, úgy veszek részt az elpergő óráimban, hogy körülfog, körülhullámzik, körülzsibong a magasabb rendű – értelmi és szellemi – világ. És ha lágyulok, ha elbizonytalanodom, ha fékvesztve földadnám már a magánküzdelseimet, ez a világszellem és világtudat értem nyúl, erejével hatva azt sugallja: Nem! Még nem! Csak menj, csak lépj túl az árnyaid határvonalan, hiszen tudod...

Érzem lelki hőjét, megértése bátorít. Csak még egy lépést, még egyet, ha lehetne, Szaiko Tarobe!

5.

Szép ábrázatú élmények! Minden melléközöngék nélkül állíthatom, hogy időnként egészen szépséges küllemű vagy hatású élmények érhetik az embert. Kezébe vesz, és elereszt a sors. És te azt mondod: jó, hogy ebben a korban élek, és ez a hely a bölcsöm. Ember vagyok. Asszonyi lény. Nem akarok a marandóság alapigényeivel szembehelyezkedni. Az életutat végig kell járnom.

– Hát csak lépj, haladj, asszonyi test és lélek, járj a magad útján, az ész türelmével. Ösvényeidet ne feledd. Íme, a te életed, Szaiko! Neked adtam, hát őrizgesd, s ha elérkezik az idő, visszaszolgáltatód.

Kék, kék: haloványkék, mélységesen-mély tenger, benne vetületként mindannyian ott vagyunk. Szerettem ezt a kéket. Életem tükröződését sejtettem benne, s a lehetőségeimet. Az ég kékje. A távolságok távlatai. Vonzások.

És abban a kék távolságban az egyetlen – elperelhetetlen – bizonyosság, ő, az az egyetlen...

A magasabbrendűséget éreztem, de az enyhítő főhajtáson túl nemigen jutottam. A lelkem által vezérelt bölcsesség kínzóan gyönyörű volt a számomra. Időnként, ha kételyeim a végső romlásba akartak dönteni, a magasabb rendű forrás megszólalt: „Ne, azt ne tedd! Oda nézz. Kinn a kertekben már virágoznak a puffók arcú, felfuvalkodott rózsák!” Vagy: „Emlékszel az azáleák vonzó színére, emlékszel? Amikor a hegyoldalt e növénykéek lila köpenye átfogta. Nem, most még nem távozhatsz, Szaiko Tarobe!”

Utak. Váratlan hajtúkanyarok. Utak por fogta némasága! „Emlékszel, egykor mennyire szeretted a virágokat... S e növények szintükrében már-már fölismerted önmagadat! Az igazság, Szaiko, ne feledd: a mi oldalunkon van. Hát ne tedd! Élned kell tovább, Szaiko Tarobe. Élned a rózsák ártatlan büszkeségével. Élned, mert ez a nagyszerű lehetőség neked most megadatott!”

Tüzek, kínok perzselték keblemet, és én riadt csodálkozással figyeltem az előttem és bennem történő alakulásokat. Szerettem volna jószágos lenni, végtelenül megértő. A világtisztaságot szerettem volna az emberek közé elhozni. Az emberek megmosolyogtak. Aztán olyan idők jöttek, mikor az emberek megriadtak a bennem fészkelő fénytől, és válaszként ellenemre fordultak.

A világtisztaságot mint egyszeri üzenetet akartam elhozni. Mint ahogyan az Örök Madár elhozza a Nap tüzes fényét a csőrében.

– Én: én vagyok! Senki mássá nem válhatok. Szaiko Tarobe vagyok!

Csakis a saját valóságommal szolgálhatom a világvalóságot. Azt az egészet, amiért újból és újból megszületnem-megújnodnom kell. Tekintetemet az Örök Tengerre kell vetnem. A mozdulatlan kékséget kell figyelnem. A rózsák tüzével kell hadakoznom. A rózsák boldog szelídségével élek. Madárcsőrömben a Nap fényét elhozom...

Nem vagyok új, nem vagyok túlon túl régi keletű lény. Egyszerű, emberi szerzet vagyok. Teremtmény. Földi pályafutásra alkalmas, megfutásokra szorított, egyarcú személyiség. Különböző fokozatú küldetéseim vannak. Két forrás emberi magánvilága vagyok! Ama kékség küldötte, amely változó szintjeivel fölém is borul. E kékség oltalmát, de erejét is elfogadom. És időnként ez a kék borulat jóval nagyobb hatással van rám, mint az emberek világa. Az igazság forrásai bennünk lakoznak.

– Mindkét forrásnak alárendeltjévé válhat az ember.

Zárt ajtók és kapuk. Ha döngetném ezeket az alkalmatosságokat, azt kiálthatnám, „Engedjétek magatokhoz az általánosságot és maradandót!” Az emberek nem tárják ki a karjukat. Korán megértettem, hogy semmi nem nyújt olyannyira bősztő látványt, mint a gatz-tengerből kibomló, egyetlen szál, pufók arcú Rózsa!

S aztán... Építeni. Szépíteni. Magasítani. Magasítani-dúsítani az örökkévalóság birodalmát.

Ittlétemben nem láthatom oly tökéletesen önmagam. Az önmagamról alkotható kép nem éppen tökéletes.

Töbplet vagyok: a töbpletben. Múlt vagyok és eljövendő.

- Lépj előbbre, ember!
- Szájam szegletében megbocsátó mosoly.
- Lépj előbbre. Legyél más, Szaiko Tarobe!

6.

Ha tehetném, úgy szeretnék élni, hogy minduntalan szembesülhessek az Örök Tükörrel. Azt kell tapasztalnom, hogy embertársaimat ez bosszantja. Mintha az a végtelen és egyarcú egyszerűség, amit a világ-egész fölkinál, számukra elérhetetlen lenne.

7.

Mélybarna szempár az idő tükörlapjáról. Lassan fényüket veszítő szemeim. Egykori hajnalokért kopogó szemek! Pirkadatokat igenlő látikák!

– A szemeid, Szaiko Tarobe! Azok a kicsi részek, amelyeken át a félreérthetőséggel tartottál gyanús kapcsolatot.

– Szaiko Tarobe! Azok a kicsi hasadékok jó szerint csak gyalogszerrel segítették a tudatot.

A szemeim, amelyeket kisvártatva majd lányok emésztenek el. Kihunynak. Elfelejtődnek. Látszat csupán. Valahai, hírhozó szemeim, amelyek akár az ősi-ősi, rég kihunyt csillagképek, tovább élnek egykori valóságukat.

– Szaiko Tarobe! A szemeim! Azok a régi-régi szemeim! Majd a következők. A mindig önmagukkal küszködő, önnön gátjaiktól szabadulni nem tudó látikák! Tárgyilagosságokért munkálkodó, tapasztalatokért rajongó szemeim! Amelyek immár ott fénylenek a vetületek égboltozatán!

Mint ahogyan oda kerülnek hajdani hadakozásaink is. Szolgálataink. Vívódásaink. Verítékeink. Perc nem múlhat el nyomtalanul.

II. Ennyi év!

1.

Ennyi év! Milliárdos kévékbe parancsolt esztendők, amelyekben nemcsak emberi jellegű szerepköreim adattak meg. Ám, most... ebben a válságos létfordulatban nem az anyag búcsúzkodásáról van szó. Romlékony, asszonyi testem majd átveti magát a korlátokon. Nem a testem széthullásának parádéja kényszerít lelki megtorpanásra.

– És mégis...!

A hanyatlás létmuzsikája elperelhetetlenül távolíthatatlanul velem van.

– Veled, Szaiko Tarobe!

2.

Jól emlékszem a baljós előérzetem napalára.

Éppen csip-csup dolgaimmal, a virágokkal foglalatostkodtam, ezt általában Sóko, a szolgálóm végzi el, midőn olyan érzés kerített hatalmába, mintha a tengeren hánykódtam volna. A virágok: testem hanyatlásának első előjelei. Délutánra mélysárga színű melankólia kerített hatalmába. Egyetlen esztendőm hiányzott a negyedik évtizedem végéig. Virágok, magam is virág vagyok. A kopár és rideg hegyek közegéből hoztak el nyolcesztendősen, hogy eladjanak Midori Suntarónak, hogy azután szórakoztatónőjévé válva boldoguljak az emberi élet szélverte útjain. Virág voltam, amióta csak a szememet kinyitottam. A lassú épülések virága, a remények virága, a pallérozottság virága. A figyelem és figyelemkeltés virága, a kételyek virága, a tépelődések virága. A magamra utaltság virága, a kiszolgáltatottság virága, a küzdelmek virága. A titkolt

források felé hajbókoló virág. A virradatokban fürödni akaró virág. Virág voltam, amióta legelső alkalommal a nevemet kimondták:

– Szaiko Tarobe!

Az érintések virága voltam. A közelségek virága. A testiségek virága. A szeretetek virága. A szerelmek virága. A minden hatalom nélküli virág voltam.

3.

De akkor, azon a napon, midőn a cseresznye-fák szótlan, de nagyon is kifejező mivoltukban felragyogtak s habfehér öltözetükben táncra perdültek, akkor köszönt rám az a különösen erős, testi levertség, melyet régebbről némiképp már ismertem. Csakhogy ez a mostani intervenció jóval erősebb és mélyebb eredetű volt. Sóko, a szolgálóm alkonyattájt arról a kereskedőről beszélt, aki északról érkezne a látásomra.

– Egy északi ember, asszonyom... – mondogatta Sóko. – Egy igazándi, északi férfi.

A szolgálómmal mindig is kötetlen viszonyban éltem. Akárcsak hajdan engemet Midori asszony, néhány esztendővel ezelőtt én is hasonlóképpen vásároltam Sókót. Csakhogy nem szántam őt alantasabb célokra. Egyszerűen csak felnevelni és megtanítani akartam őt a szeretet fontosságára. Meg arra a derűre, amelyet én a maradandóság kék könyvéből ismertem meg. Tehetős voltam már. Szinte gondtalan eme alkonyatig. Sóko szerint az az ember akár a következő napon megérkezhet. Így aztán, akárcsak korábban mindig, most is megtette a szokásos előkészületeket. Én pedig a testi-lelki elgyengülésemben figyeltem a szorgoskodását.

– Nem, nem! – mondtam a lánynak. – Nem fogadhatom őt! Olyan különösen érzem magam.

Sóko döbbsen vete tudomásul elhatározásomat, mely szerint azt az északi férfit egyelőre egy másik – gazdag – házban szállásoljuk el.

– De hát, mi történik itt?! – kérdezte.

– Talán csak múló fáradtság – válaszoltam.
– Mindenkiel előfordulhat.

– Az igazat akarom tudni, asszonyom. A színtiszta igazságot!

– Beteg vagyok... – mondtam. – A halál már itt ólálkodik valahol az utcasarkon.

Bosszantóan komikus volt az egész. Egy eddig ismeretlen erő unszolására mozogtam a magam szerencsétlen és nevetséges táncát, és minden szavam nevetségesnek, bizarrnak tetszett. Igazából hasonlóan bizarr az életünk is, ám amíg elfoglaljuk magunkat, nem veszünk róla tudomást.

Az az északi férfi megérkezett. Én csak levert ségem első szakasza elmúltával fogadtam őt. Már nem volt fiatal, mint ahogyan én sem. Nálam töltött el másfél évszakot, s amikor távozott, az anyagiak terén nem fukarkodott.

– Többé nem találkozunk – mondta.

Kezet csókoltam neki.

– Ó, bárcsak visszafordítható lenne a végtelesség! – Azt hiszem, ilyesmit mondhattam. És amint elfele haladt, hosszasan bámultam utána. Az után az északi ember után, akinek utolsó napjaim maradék derűjét átadtam. Az időm embere – gondoltam. Életem utolsó férfiismerőse.

– Többé nem találkozunk... – ezzel a kijelentéssel eloldozta az első kötelékemet, amely még ehhez a földi világhoz fűzött.

Utolsó alkalommal vettem elő a húros hangszeremet, hogy egy kis dalt játsszak és énekeljek el Miszao úr távozásának emlékére.

Az a bizonyos dalocska volt, amelyet egyetlen északi utamon tanultam: „Csak még egyszer! – s letépte minden ékedet...” Szomorú, de reményt sugárzó dalocska volt, Háfiz Bezájátí, a költő írta, akivel az örök hó birodalmában találkoztam.

– Hó és jég... – mondtam akkor Bezájátí úrnak. – Hó és jég...

– És komor felhők. Felhők az égen. Csakhogy e felhők felett a nap ragyog, ezt, kérem sosem szabad felednünk. A felhők felett, Szaiko Tarobe!

A felhők felett. Ez a gondolat kísért aztán a további életemen. Úgy váltunk el akkor, ott az északi romok alatt időző, gőzölgő patakoknál, mint két egymásnak teremtet lélek. Bezájátí úr gondosan síkált arca, tűnődő mosolya... Ha megtehettem volna, bizonyára még maradtam volna néhány hétig, hogy ennek az idegen perzsának a közelségétől lelkiekben megerősödjek. Ekkortájt kezdtem megbizonyosodni arról, hogy a helyes úton járok.

4.

– Nyolcesztendősen hoztak el a zord hegyek közegéből, hogy Midori Suntarónak eladjanak – mondtam el élettörténetemet Bezájátí úrnak. – De hát, a hányatott sorsom, mindaz, amit átéltem s tapasztalnom megadatott, az életem élménygazdagsága nem versenghet a névtelen homokszemcskékével. Még ha ettől a nyolcadik esztendőmtől számítva névtelenné váltam is. Virág, mindig virág voltam. És virág mivoltomba kapaszkodtam.

Fenn: az éhhalál tornácán is virág voltam. Vardon termő, alig szemmel tartható virág. Aztán jött egy ember, és néhányunkat megvásárolt. Midori Suntaró asszony házába kerültem, hogy szórakoztatónővé válva másokat szolgáljak. „Túl

kell élned, Szaiko Tarobe! Túl kell élned!” – Tavaszonként, akár az árvuló rovarok, hullottak körülöttünk az emberek.

A túlélők ésszerűségéből az együttérzés patinás varázsa hiányzott. A hang, a téboly elindult valahonnan, de nem volt megérkezése. A hegyek úgy fogták körül eleinket, úgy kulcsolták körül, úgy ejtették őket rabigába, mintha máris az életükre törtek volna. A hegyek... – mondogattam aztán évtizedekkel később annak a bizonyos perzsa származású férfinak. Életemben több alkalommal is magával ragadott a lelki-visszafordulás élménye, ilyenkor, mintha a hónom alá nyúltak volna, és vonszolt az életem hangulatereje a múltba.

Hegyek. Hegyek. Hegyek.

Azok a távoli és kopár meredélyek, meg a sziklapengékkal vert, nyomorúságos és hangtalan vidék, ahol csizmás lábával a halál lépdelt. Hegyek – nyolc teljes esztendő ebbéli igyekvésemben, hogy túléljem ezt a gyűrődéses nyomorúságot. Ó, mennyi-mennyi zaj, zavart hangulatfolyam, iparkodások, mozgások és letűnések, és én, aki annak a vidéknek minden porcikáját ismertem, úgy éreztem, hogy én magam vagyok a halál, és járom-járom mérföldes léptekkel az elnépteledő tájat. Minden négyzetméterét ismertem ennek a kietlen és sötét vidéknek. A dombok körvonalát, lelkét, a kacskaringós és fagyos ösvényeket, az ormokat s a váratlan aláhullásokat. Minden egyes szegletkének neve volt. „Túl kell élned, Szaiko Tarobe!” – Csak ez, és mindig csak ez. Ezekben az esztendőkben mégis tartottam valahová.

– Ráfeszülni a végtelen erővonalaira, és kiteljesíteni a feladatunkat... – mondtam jóval később Háfiz Bezájátí úrnak.

– Szép, nagyon szép... – válaszolta. – Csakhogy túlzottan elvont. És minden ilyennyire elvont dolog távol áll az emberi tudattól.

– A tudattól, igen, de nem a lélektől. A lélek: ne feledje, kérem, mindig a bölcsesség felett lebeg, és belátja annak tájékait!

5.

Virág voltam, és virág mivoltomban hagytam el azokat a távoli dombokat. A sziklákat maró hűs vizek gyöngyözését. S amint lassanként elveszítettem szemem elől ezt a vidéket, amely mégiscsak hozzám és eleimhez tartozott, kezdtem megérteni, hogy magánvilágom hitelének bizonyos hányada e sziklák alatt marad minden időkre. Még el sem értem azt a várost, ahol Midor Suntaró lakott: már tudtam, hogy a jövőm, ha testemet esetleg megmentik is a földi kárhozatoktól, cseppet sem lesz könnyebb. Úton voltam, kivetkőzőben az egyik magánidőmből. Közeljövöm, amely felé oly viharosan közelítettem, nem sok jót ígért.

– Virág vagy! Ne feledd! Virág, Szaiko Tarobe!

Útra kelésem első percétől tudtam, hogy többé nem fenyeget éhínség. Testem, amelynek romlandóságával tisztában voltam, ettől számítva kedvezményezetté vált. A kereskedő, aki megvásárolt – Kiike Jokoja úr – szünös-szüntelen szóval tartott. Nem volt földink, idegen, számomra alig érthető tájszólásban beszélt, és amint elértük az első várost, drága ruhákat vásárolt nekem. Napokon át csakis az étkezésemmel volt elfoglalva.

– Tessék csak papizgatni, kisasszonyka! Föl kell épülnie! Mert a kisasszonyka, amúgy elragadó, szemnek nagyon is tetszetős teremtés, de sajnos, csont meg bőr a kisasszonyka!

És az arcocskája hamuszínű a sok-sok koplálástól... De meglátja, egy hét, két hét, három hét, és a kisasszonykára senki a régiek közül nem ismerne rá...

Így beszélt hozzám Jokoja úr. Úgy éreztem, hogy arca mögött egy másik arc is lappang, amelyre jobb nem gondolni. Valami ősi erő mindig a lelki tisztaság felé fordított, és Jokoja úr volt az első olyan személy, akiből ez a makulátlanság teljességgel hiányzott.

– Hát, ha a kisasszonyka úgy látja jónak, holnap megint csak útra kelünk. És majd megyünk, elhiszi nekem a kisasszonyka? Olyan falvakon és városokon át, hogy olyanokról a kisasszonyka nem is álmodott!

Az egyik szeme minduntalan hunyorgott. Kereskedő volt. Időközönként, ha jó üzletet kötött, határtalan öröm szállta meg. Mint akinek szárnya nőtt, már-már repkedett a boldogságtól. Sorsa a kiszolgáltatott talpalóké volt, de becsületére legyen mondva, a maga módján szinte atyai jósággal bánt velem. Hűvös éjszakákon vastag takaróval fedett be, és valamennyi estére volt egy-egy története: urakról, úrhölgyekről, királyokról. Egy ilyen történet elmondása után kérdeztem tőle:

– Jokoja úr, szükséges, hogy eladjon engem?!

Gondolkodás nélkül rávágta:

– Szükséges! – Ám megérezvén a gyermeki kérdés súlyát, csaknem remegő hangon így folytatta: – Tán úgy véli a kisasszonyka, hogy Jokoja úrnak könnyebb dolga van?! Ó, kérem ezt semmiképpen ne higgye! Én is csak adok-veszek. Érti?! Egy teljes életen át a sorsom futóbolondja vagyok. És megmondaná nekem a kisasszonyka, hogy mire is vittem?!

– Jokoja úrnak vannak gyerekei?! – kérdeztem.

– Gyerekek?! – hüledezett Jokoja úr. – Erre a szomorú világra?! Jobb lesz, ha a kisasszonyka szépecskén elszenderül, és álmodik egy szebb és gazdagabb világról!

Ám mielőtt Szaiko elszunnyadt volna, titkon az idős embert figyelte, aki a tűzhelynél hajlongott. Szaiko Tarobe nyolcesztendő. Akkor álmában Jokoja úrral beszélgetett. Azokról a hegyekről mesélt az úrnak, ahonnan származott. Kopár és fagyos hátú hegyekről, ahová időnként idegen zarándokok érkeznek hosszú és számukra idegen sorokban. Fölmennek a hegyre. Pontosan úgy, ahogyan mások tengerre szállnak. A hegy, akár a tenger, mindkettő ugyanazt a kiváltáságos átszellemülést idézi elő az emberekben.

„Sok-sok idegen ember...” – mondta álmában Szaiko Tarobe. Álmában Jokoja úr pontosan olyan volt, mint a valóságban. A szemével hunyorgatott, s ha megszólalt, minduntalan mosolygott. A kereskedők pontosan olyanok, mint azok a szent emberek, akik a saját kötöttségüktől nem tudnak szabadulni, és ezért nem marad számukra más, mint félelmi-félisteni létezés. „Sok-sok idegen! Beszélnek, de mintha hallgatnának. Mennek, de mintha kívárnának. Ön érti ezt?!” – mondta álmában Szaiko Tarobe. És Jokoja úr: „Ön egy kis ravaszka! Kérdéseket tesz fel, miközben már tudja a választ!” Hűvösség. Nyirok. Ólomszín felhők az égen. A tavasz majd egy reggel kettéroppantja ezt a csendesen kivárázó időszakot. Menni, és ismételten csak menni. „Gyönyörű gyermek... – mondta egy alkalommal Jokoja úr. – Gyönyörű gyermek! És, ha alszik a kisasszonyka, mindig mosoly ül az arcán! Ön, kisasszonyka nagy jövő előtt áll...

Egy nap érte jön a sokfejú sárkány, és felemel-
vén önt, ezt mondja: a fél világot odaadom ne-
ked, gazdaggá teszek, csak tőled függ! Gazdag
lesz! Nagyon-nagyon gazdag! Sokkal gazdagabb
a mi uraságainknál!” – Ilyeneket mondott neki
Jokoja úr azon az úton.

Szaiko Tarobe virág volt, és Kiike Jokoja úr
elégedetten tapasztalta, hogy az átültetés sike-
rült. Teljes valójában megváltozott. És amikor
Midori Suntaró házának közelségébe voltak, Jo-
koja úr elérékenyülten kezét csókolt a kislány-
nak:

– Ön egészen más, mint a legtöbb gyermek.
Arra kérem, mindig jó emberek társaságát keres-
se. Mindenütt vannak ilyenek. Úton s útfélen,
egészen kiváló tulajdonságú emberek.

– Ön ismeri őket? – kérdezte.

– Igen – mondta a kereskedő. – Könnyű őket
felismerni. Homlokuk mögött igazgyöngy lako-
zik. Igazándi igazgyöngy. Sose feledkezzen meg
arról, hogy kikhez tartozik, és a sors kegyes lesz
önhez.

Amint az útjaink elváltak, kezdtem érezni éle-
tem első emberének hiányát. De bármerre for-
dított is a sors, Kiike Jokoja úrról nem feledkez-
tem el, és esténként, ha magamra maradtam,
mindig áldoztam emlékének egy teljes percet.
Igazgyöngy... Évekkel később aztán megint fel-
tűnt a kisváros félköríves utcáján, ahol laktam,
és egy pénzes zacskót tett elébem. „Ezt önnek
adom – mondta. – Ha volt miért talpalnom egy
életen át, most köszönöm!” Kezet csókolt, s nagy-
nagy erőlködéssel továbbállt.

6.

Virág voltam. És most, hogy Midori Suntaró
házába kerültem, korábbi nevem odábbállt.

– Most elmegyek – mondta a nevem az első percben. – Ne zavartasd magad, hiszen nem távozom örökre. Csak most, most mennem kell.

A világ megperdült velem. Az egyetlen bizonyosság, hogy létezem, ez a név volt. Már-már elhittem, hogy egymásért léteünk. De egyszeriben ez a név is elpereltetett tőlem.

– Gyönyörűséges gyermek! – ujjongott Jokoja úr, midőn tetőtől talpig levetköztettek. És Midori Suntaró minden tagomat részletesen átvizsgálta.

– Valóban szép kislány... – mondta Midori Suntaró.

Teljes valómban remegtem a megaláztatástól. De aztán arra az átokverte vidékre gondoltam, ahonnan el kellett jönnöm. Midori asszony megsimogatott.

– Nem kell félned, gyermekem. Nálam olyan jó dolgod lesz, hogy még a hercegnők is megirigyelnék.

– Gyönyörűséges gyermek... – ismételte meg Jokoja úr.

– Rendben – mondta Midori Suntaró.

– Nézze csak ezt a fenséges hattyúnyakat! – mondta Jokoja úr. – Ezt az arányos alkatot!

– Hattyúnyak! – rikoltotta Midori Suntaró. – Nem is hangzik rosszul! Ez lesz a neve, azt hiszem! Jobb, mint a Szaiko Tarobe... Végére is a teaházamnak vásároltam. Vendégeknek. Persze, persze, majd úgy nevelem fel, mint a saját gyermekemet, Jokoja úr. Pontosan úgy! Mindent átgondoltam. Pontosan tudom, hogy mit is akarok.

– Az jó – mondta Jokoja úr. – Aki megteheti, gondolkozzon! Én ahhoz szegény ember vagyok. A gazdagok kiváltsága a gondolkodás.

7.

Midori asszony akkortájt harminckét esztendő volt. A kényelem és a jólét tetszetős fátylat, elviselhető zsírréteget borított az alkatára. A város gazdag negyedében lakott, de mindössze hét-nyolc lányt foglalkoztatott. A lányok kivétel nélkül szépek, jól neveltek, szófogadók, illedelmesek és kiváló szórakoztatónők, akiket a Jokója úrhoz hasonló ügyeskedők ajánlottak megvételre. A teaház tulajdonosnője – bár élt s halt a lányokért – titkon elégedetlen volt velük.

– Egy lélektelen hadsereg, érted?! – mondta esztendőkkal később Szaikónak, akit akkor már csak Hattyúnyaknak neveztek. – Egy lélektelen hadsereg! Ezek nem tudják, igazából, hogy mi az ő küldetésük!

– Miért?! Hogyan kell csinálni?! – kérdezte Hattyúnyak.

– Éppen ez az! – bosszankodott Midori Suntaró. – Az ember sose vetközzön ki a mivoltából. Soha! A küldetés nem számít! Ott van például Jokója úr... Ugye emlékszel még rá? Egyszerű, nagyon egyszerű emberke, aki sosem viszi semmire, de ez nincs ellenére. Érted?! Az ember tartsa meg, amit a világtól ajándékuul kapott.

A lányok kivétel nélkül szerették a gyerek-lányt. Kényeztették, csaknem a gyermeküknek tartották. Midori Suntaró pedig a telt karjaival, nagy pocakjával úgy járt s kelt a házban, mint az istennő. Ő az értelem könyörtelenségével szerette a lányokat, akik egy teljes évtizeddel voltak fiatalabbak tőle. Bizonyos fokig igaza volt. E lányok sorsa nagyon is előreszaladt. Károsultak voltak. A lelküket még előtte elveszítették, midőn a teaház tulajdonosnője megvásárolta őket.

– Az emberi élet matematika és geometria! – hangoztatta Midori Suntaró. A szobájába húzó-

dott. Összeadott, kivont, osztott, szorozott. Belefedkezett a számolgatásba. Észre sem vette, hogy a magánya és a tehetetlensége szinte már elviselhetetlen. Így dolgozott ki egy új elméletet. Felismerése az volt, hogy hat-nyolc esztendőös gyereklányokat kell vásárolnia, és nagy következetességgel átnevelnie! Hiszen csakis az nyújthat igazi szeretetet, akit ugyancsak mélységes szeretetben és megbecsülésben részesítenek. A ház tulajdonosnője így vásárolta meg Hattyúnyakat.

Titkon figyelte a gyermeklányt, s úgy érezte, hogy az elmélete beigazolódott. Újabb két – nyolcesztendőös – lányt vásárolt, csak hogy Jokko és Komako egy esztendőre rá gyors és ismeretlen lefolyású betegségben meghalt. A házban tevékenykedő szórakoztatónők ebben a sors csapását vélték felfedezni. Jokko és Komako amint jöttek, úgy vette őket vissza az ismeretlenség!

III. VIRÁG

1.

Virág.

A lassú épülések virága voltam akkortájt. Az első hónapokban alig értettem azokat a szörfüzéseket, amelyeket Midori Surantó házában hallottam. S haladtomban minduntalan hadakoznom kellett. Hadakozni Harukóval, Szadamicuval, Kjókóval, Miszával, Acukóval... El-elsötétítettem a testemet. A tudatomat és a lelkemet betakar-tam. Védtem virág mivoltomat. Mindent elkövettem azért, hogy félrevezessem őket. Kedvesek voltak, bizonyos fokú jószág is sugárzott belőlük, de az élet óvatosságra tanított. Midori asszony anyás megszállottsággal strázsált felettünk.

Óvatos voltam. Aztán egy napon, akár a sokáig elnyomatásra ítélt forrás, felfakadt bennem

az öntudatra ébredés sugara, és ettől számítva már semmitől sem kellett tartanom. Azokat a régi-régi hegyeket, pusztulások vidékem magaslatait láttam magam előtt. A foltos és gyanús alakzatú sziklatömböket, a kopárrá pusztult szál-erdőket, a meddő földkérget. Csakhogy most, most egészen más üzenettel tűnt fel. „Minden hátrányom ellenére: én tudom, hogy ki vagyok! – sugallta az a vidék. – Neked is tudnod kellene, kisasszony!”

Igen.

Ez volt az, ami által a tudatomba fény költözött, és amikor Midori asszony az első oktatókat mellém rendelte, hogy a hatvannégy művészetet elsajátítsam, erőmtől kicsattanva, boldogan igeneltem. Régebben mintha minden elomolni akart volna a világomban, most a megtartó erő majd szétvetett! Szórakoztatónő leszek néhány esztendő múlva. Ám ha már erre szemelt ki a sors, úgy kell szorgoskodnom, hogy hiábavalóságot ne szenvedjek. Tizenkét esztendősen mélységesen átéreztem helyzetem bizarrságát. Virág vagyok. A virágok bölcsességével kell továbbra is élnem. A virágok erőszakosságával kell kisajátítanom a számomra legelőnyösebb jövőmet. Hattyúnyak vagyok... De valahol e tájék körvonalán túl lapanghat a nevem is. Elvégre ígéretet tett, hogy visszatér hozzám. Nem, most nem volt időm, hogy csekélységekkel foglalatoskodjak. Átrendeznem kellett, megerősítenem a világomat. Egészen szépen alakult a jelenem, és álmaim derűsek, teljesek voltak. S ha Midori vagy Szadamicu váratlanul betoppant a hálófülkémbe, nem rezzentem össze, mint évekkkel ezelőtt. Életem, amelyet a testemnek készítettek elő, kiteljesedőben volt...

Ismét tavasz volt. A cseresznyefák habfehéren táncikáltak a városon túli kertekben. A füvek közt mézsárga virágok fordultak a napsugarak felé. Éles fények. Én talán az utolsó szabad napjaim egyikét töltöttem Midori Suntaró társaságában.

– Sokat kell tanulnod. – mondta. – Az én házam a legjobb ezen a környéken. És ráadásul nagyon-nagyon drágán vásároltalak. Most mégsem a pénzről van szó, Hattyúnyak! Nem, a te esetemben nem a pénzről van szó. A becsületszavamat adom, hogy ha netán mégis kérőd akadna, hiszen az ilyesmit sosem lehet tudni, nem leszek ellenedre. Sosem tudhatjuk, hogy az emberre mi vár, Hattyúnyak! Jokoja úr például, tanult ember. A szemei csalhatatlanok. Mert ha az ember csupán kereskedő is, egy kis erősítal hatására olyasmit is kikotyoghat, amit józanul nem árulna el. Nagy reményeket fűzök hozzád, Hattyúnyak... Tanulj, és tisztességesen állj helyt az életben.

Életem következő szakaszában megértettem, hogy ha nem akarok az oktatóim szegényes és értelmetlen sorsára jutni, nem tehetek egyebet, mint nagy-nagy körültekintéssel és alapos felkészüléssel hozzájárulnom a majdani sikereimhez. Egyetlen cél lebegett előttem, éspedig az, hogy elkészülésemben könyörtelenné váljak. Határozottságomban pontosan láttam, hogy minden kis csorbulásom a jövőmet veszélyezteti. Virág vagy, Hattyúnyak, mondogattam magamnak. Úgy kell küzdened, ahogyan a virágok is teszik.

Még sosem voltam olyannyira önmagamra utalva, mint ezekben az esztendőekben. S amint készültem, éreztem, hogy a erőm a pallérozottságom által gyarapodik. Nyilvánvaló, hogy tudá-

som sűrűsödése jócskán a segedelmemre volt. Az idők múltával személyiséggé váltam, aztán élő fogalommá a környéken. Ám ennek az élő kis világnak nemesítésére a mesterségbeli tudásom nem lett volna elegendő. Szerencsés voltam, mert magánküzdelseimhez méltó területet kaptam. Készültem. És csakis a felkészülésem általi cél vezérelt. Egy év. Két év... A figyelem esztendei! A tudatom és a szellemem jobbításának éve.

Ember vagyok! Ember! Akiben ott honol az értelem forrása. És nekem nem lehet egyéb kívánságom, mint ezt a forrást meglelni és kibontani. A körülöttem élő és tevékenykedő szórakoztatónókat figyeltem. Úgy tanulmányoztam őket, mint az írásokat. Előnyeik időnként eszméltető hatással voltak rám. Szellemi épülesemben mind határozottabban tudtam, hogy csakis az őszinteségemre és a mindenkori nemességemre számíthatok. Tanulj, okulj mások gyengeségeiből, Hattyúnyak! Ha következetes leszel, előbb vagy utóbb az igádba kényszerítheted a jövődet. Az örület határa. A fáradtság. A gyakori, eszelős küzdelseim. És a váratlanul reám törő szellemi megvilágosodások. Éltem, és tisztában voltam az életem átalakulásával. A célom nemességével.

– Jó, jó! – mondogatta időnként Midori Sun-taró. – Egy szórakoztatónő, akár az ég kékje: minden titkot befogadjon. És túrjon, gyámolítson. Igazából mi vagyunk az emberi lélek felcseerei, Hattyúnyak! Dolgozz. Légy tisztességgel másokkal szemben. De ne feledd, ha csupán egyetlen alkalommal legyűr a mételey, többé nem szabadulhatsz a gyengítéstől.

– De hát mitévő legyek, asszonyom?

– Az ég kékjévé kell lenned, Hattyúnyak. Távolossággá és közelséggé! Ne feledd: ez a ház itt a lelkek ispotálya. A gyengélkedők elzarándokol-

nak hozzánk. És mi a gyámolításukra rendezkedtünk be. Figyelj csak, Hattyúnyak! Figyelj, szüntelenül figyelj mindhalálíg. Soha, egyetlen alkalommal nem tehetsz mást, mint amit a szíved sugalmaz. Soha! A nyelved nem botolhat meg. Őszinteséged a befogadó ember őszintesége legyen! Teremtened kell egy teljes emberéleten át, Hattyúnyak, teremtened. És, ha egyszer elkezdődik valami más az éltedben, amit talán néven sem nevezhetsz, és úgy érzed, többé nem vagy az, aki korábban voltál, hátat kell fordítanod ennek az egésznek. Légy becsületes, és ha eljön az ideje, föl kell majd adnod ezt az egészet.

Midori Suntaró igazándi segítőtársnak számított. Jótékony lélek volt, a házban tevékenykedő lányok gondját viselte. S ha voltak titkaik, Midori asszonnyal könnyedén osztozhattak rajta.

– Nem, nem: Hattyúnyak! Te nem tartozol közejük! – mondogatta időnként. – Ők túlzottan önhittek, s magabiztosak a dolgukban. Tévedhetetlenek. Előtted, más, egészen más életút áll, de óvakodnod kell. Hiszen az efféle jelesekre igazán sok veszély leselkedik.

Virág voltam, mások életéért hajbókoló virág. És mindig egyetlen hit vezérelt. Fényt, fényt kell hoznom az emberi lelkek tájékaira! Fényt és önzetlen szeretetet, s ragaszkodást! Jótékony szeretettel viseltettem a vendégeimmel szemben. Szórakoztatónőként az a lelki támasz voltam, akire az efféle sötét és szertelen, ellentmondásos, történelmi korokban oly nagy szükség van. Férfiak! Kicsik és nagyok, szerények és hivalkodók. Csalárdak, ügyeskedők, gorombák. Vagy azok az izgágák, akik önmaguk körül mindent felégetnek, a hidakat ledöntik. Férfiak, akik az elkövetkező évtizedekben elzarándokoltak hozzám, s ha

távoztak, csaknem valamennyi esetben ismételtén visszatértek. Jöttek. És túl a köznapi testi-ségeken azt a többletet akarták megdézsmálni, ami belőlem áradt.

Forrás voltam a számukra. Erők forrása.

2.

Mintha egy tükörtelen világ adatott volna számomra. Bensőséges figyelmem másokat célzott szüntelen. Évek múltak el, munkával-odaadás-sal terhes esztendők. Az új nevem fogalom-má vált a környéken. Életutam mintha a sötétség édenén át vezetett volna változatlanul. Csakis ez a kötöttség! Férfiak, akik gyakran Hattyúnyak közelségében leltek enyhet. Emlékszem, hogyne emlékeznék rájuk... Néhányuk által már-már megrendült az emberi nembe vetett bizalmam. Férfiak! A Széles Medencéjű Férfi, aki másfél esztendőn át minden este felkeresett, és a testi-ségen túl csakis az emberekről alkotott értelmetlen nézeteit hangoztatta! A Csalárd Férfi vörhenyes arcát, lángvörös haját, a szeméből süvöltő sötétséget sem feledhetem el soha! Sem az Árválkodó Férfit, akinek lágy és nőies teste volt, én pedig olyan testi élményben részesültem általa, hogy csaknem felhagytam a mesterségemmel. De akkor még ott volt mellettem Midori Suntaró.

Férfiak! Sok-sok öntelt, büszkeségtől csaknem kicsattanó hím, akik a közelemben megcsordulván megvallották a tehetetlenségüket. Nehéz, szipolyozó esztendők, amelyek körülnyaldostak, mint az utcai légáramlat, s amelyekről alig-alig vettem tudomást. Küzdelmeimben pontosan annyi hibát vétettem, mint mások. Nem lettem sem kiválóbb, sem nemesebb. De életem folyamán fölismertem a szakíthatatlanul egy ön-

magamat. Kör vagyok egy magasabb rendű körben.

Elindultam egykor. De nincs érkezésem. Minden érkezés egyben távozást is jelent.

3.

Egy kora tavaszi reggelen Midori Suntaró dús karjaival átnyalábolta Szaiko Tarobét.

– Végem, végem van!

– Mi történt?! – kérdezte az akkori huszonegy-néhány esztendőös Szaiko.

– Háború! Nagy háborúskodás kezdődik... Amilyen egykor a gyermekkoromban volt! Sza-kura uraság nagy sereget toboroz, és elfoglalni készül a városunkat is. Elveszi, elragadja majd mindenünket. Pedig mennyire-mennyire vágytam az öregkort, gyermekem. Vágytam-óhajtottam a békét. A nyugalmamat. Fáradt vagyok... Vágytam a kiegyensúlyozottságot, a nyugalmas napokat, mondtam magamban: még két esztendő, Midori, aztán átadod ezt a helyet másoknak, és lám... Most minden a szemem láttára dől össze... Nem, nem jó, ha az ember annyira vágyik valami után.

A ház úrnője gyorsan határozott. Nem akart még egy vérengzést átélni. A házat feloszlatta, az épületet olcsón eladta. A lányok – így Hattyúnyak is – egy másik házba kerültek. Midori a szolgák hadával elindult azon a tekervényes úton, abba a távoli faluba, ahonnan a Suntaró család tagjai egykor érkeztek. Az emberi élet nem más, mint matematika! Az asszony, aki huszonöt esztendőn át osztott és szorozott, összeadott és kivont, most póre és bizarnak tetsző életét mentve menekült. Egyik alkonyatkor népes, felcicomázott, zászlós menet haladt el mellettük, a gyaloghintóban egy lefátyolo-

zott, dúsgazdagnak tetsző halott asszony ült. Midori kis csapata már messze járt a kisvárostól, a menekülés napjai sokat kivettek belőlük. Most igézetten bámulták az elhaladó menetet. A gyaloghintó! Az utolsó útjára feldíszített asszony! A szolgák! A szolgák gondosan megmosdatták, arcát kifestették, s a legszebb ruhákat adták rá.

Midori Suntaró az árokpartra rogyva pihent.

Most találkozott azzal az élménnyel, amely mind ez ideig idegen volt számára. Amerre csak elhaladtak, szűkölködő nincstelenekkel, vasszorgalmú emberkéekkel találkoztak. Kő és homok. És megint kő. És az évszak adta balszerencsék! A teaház egykori tulajdonosa most ezeket a közelképeket látta maga előtt. Amikor a gyászmenet elhaladt mellettük, Midori asszony arra gondolt, hogy a halál az emberben rostokol. Tehetetlenségében mosolygott...

A lányokat szolgálta, akik tehetősebbé tették őt.

– Elhagytam őket!

És elhagyta egyéb, kedves dolgait, csakhogy a bőrét mentse.

Az árokhatáron kuporgott. A szolgák már elszunnyadtak. Ő pedig halovány összefüggésekben most kezdte felfogni az ember élet olyan hatóköreit, és összefüggéseit, amelyeket korábbi esztendeiben nem sejtethetett meg.

– Élni! De nem mindenáron! – mosolygott. A megtévelyedett önmagát látta: a magabiztosat, az öntetszelgő, régi Midori Suntarót. Meg kellett volna védenie a lányokat. A ház valamennyi élőjét, akiket a Magasabb Rendű Hatalmak egykor rábízta, akik testben és lélekben vele voltak. Csakhogy Midori elhagyta őket, s a tetteinkért felelünk. Nem, nem a nagyvilág előtt, nem

az emberek ítélőszéke előtt... A végtelenség és a maradandóság előtt!

Midori Surantó életének utolsó órái immár egy láthatatlan cérnaszálon függtek. De hát ez már nem érdekelte őt. Az élet, akár a nádszál, bármikor kettétörhető. És hogy nemrég még az anyagi, földközeli elképzeléseit igyekezett megvalósítani, az most, ezekben a napokban s órákban nevetséges, visszatetsző emlékként köszönt vissza rá!

A következő reggelen már nem akart tovább menekülni, szolganépével együtt a korábbi lakhelye felé fordult. Tisztában volt azzal, hogy a balsorsa felé lépdel. S amikor a kis csapatot Sza-kura uraság katonái körülfogták, Midori Suntaró csaknem fellelegezve adta meg magát. Maradt még egy perce. És ekkor a korábbi életének látászati fényét látta maga előtt. Aztán a lányokat látta, akiknek életéből egy bizonyos hányad Midorival együtt most majd alászáll a sötétségek sötétjébe.

Felmenő ösztönei azt sugallták volna, hogy az élet útjait becsülettel megjárta, s a küzdelmeit tisztességgel megvívta. Csakhogy a feledékeny utókor nem fogadta el ezt az állítást.

4.

Szaiko Tarobe ekkor talán huszonhat esztendő volt, a környék legismertebb és legkedveltebb szórakoztatónője. Ám, új tulajdonosa, Tanio Kaigecu – egy sötét múltú, mogorva férfiú – házában nehéz napok elé tekintett. Kétségesbeesésében levelet íratott egyik jótevőjének, kérvén őt, hogy az elmúlt esztendőkben titkon szerzett jövedelméhez nyújtson támogatást, hogy megszabadulhasson a rabigától. Tanio Kaigecu még másfél esztendőn át tartotta fogva Szaikót.

Akkor Szaiko Tarobe – röviddel a harmincadik esztendeje előtt – felszabadult szórakoztatónővé vált. A támogatói által, akiket még most is lenyűgözött a vonzásával, nagy házat vásárolt a kisváros középső negyedében. De noha szép gazdagsággal bírt, nem mondott le a tevékenységéről. Új házának vendégei közt ott voltak a korábban ismert és szeretett férfiak. És voltak, akik az alakuló, fokozatosan kiteljesedő Szaiko Tarobében a régi Midori Suntarót vélték fölfedezni. Szaiko is vett magához egy kislányt, akit a saját gyermekeként nevelt fel. Jobb, élhetőbb életet akart biztosítani neki, és tiltakozott, ha valaki Sókóban a jövőendő szórakoztatónőt sejtette.

A férfiak, ezt még önmagának sem merte bevallani, mindinkább a terhére voltak, de nem tudott a régi kötelezettségekből kibúvót lelteni. Nem tudta feladni a mesterségét. Az évek elkezdték őt. Időnként, ha a látogatóját várta, ingerültté vált, megfeszült, és azt kérdezte:

– De hát, ki vagyok én?!

Aztán megjött a vendég. És Szaiko Tarobe megpróbálta azokat az igényeit kielégíteni, amelyért – most is úgy, mint régebben – tisztességesen megfizettek. Eljött hozzá az Árválgató Férfi, akinek még mindig olyan puhácska és nőies teste volt, s a bőre oly vékony, hogy szinte átlátszó.

– Ó, milyen régóta ismerjük egymást! – mondta a látogató.

Szaiko pedig megdermedt az idő múlásának hallatán. És eljött hozzá a Hadviselt Férfi. Egy ismeretlen szekta vezére. Aki hol papként, hol pedig hadvezérként dölőfösködött. Egy durva és goromba férfiú. Szaiko őt sem utasította el. És időnként meg-megjelent nála egy különös szerzet. Talán az egyik közeli uraság titkolt utódja volt, és Szaikóval egyidős. Sosem fedte fel a ki-

létét. Mindig jeges vízben fürdött, és azt állította önmagáról, hogy ezer esztendeig él majd, mert a jeges víz ellenállóvá teszi a betegségekkel szemben.

Lusta, unalmas és sötét múltú alakok, akik Kaigecu úrra emlékeztették Szaikót. És ezek a látszatra rosszindulatú hatások váltották ki benne az új távlatot, amely által Szaiko ecsetet vett a kezébe, s szabad idejében kis formátumú, egyszerű vonalvezetésű képeket festett. Esténként, ha nem volt látogatója, kis verseket zenésített meg, többnyire Háfiz Bezájáti költeményeit. De a vers és a muzsika már fárasztotta.

A férfiak még látogatták őt, ám egy-egy ilyen együttlét után Szaiko Tarobét a fulladás környékezte. Ismételten odaállt a készülő festménye elé, amelyet, ha elkészült, eladta a hódolóinak. Festett. Költötte át a valós világot. És mindinkább szomjúhozott valami után, ami életének méltó befejezése lehetett volna. Riadtan azt kérdezte:

– Csak ennyi?! Csak ennyi volt, Szaiko Tarobe?!

Teste, ez a könnyedén önmagát feladni tudó, hanyag és jövőtlen teste majd hatalmas változásokon jut át. Erre gondolt. És, persze arra, hogy az élet elszelelt vele. Mint minden emberi élet, Szaiko Tarobe élete is megglelte a saját medrét. Visszatekintve ez az élet nem vált sem példaértékűvé, sem jellegtelenné. Élet volt. Ha az életre gondolt, elhitte, hogy a lelke mélyén – ott rejtetik – a kicsinyített Midori Suntaró is. És valamiképpen ott lakoznak benne a régi idők alakjai is. Férfiak, akik egykor hozzá tartoztak. S a lányok, akikkel együtt étkezett.

Múltak-múltak a napjai. Nagy egyhangúság vette őt körül. Már-már alig volt ereje, hogy a ke-

zébe vegye azt az ecsetet. A hó, amely egykor oly bőségesen áradt belőle, ekkorra csaknem teljesen elapadt már. Már nem tartott az elmúlástól. Éjszakái nyugodtan teltek, de Sóko rendre mécesest gyújtott. És kissé elhúzta a hálófülke tolóajtáját. Szaiko nyugodtan, kiegyensúlyozott lélekkel pihent. Már nem voltak álmai. Nem volt múlt ideje sem. Csupán a szerzett tapasztalatai strázsáltak kitartó hűséggel.

Itt járt, ezen a földön, s a kövek, az ásványok melegéből majd az utókorra köszön. Ő: Szaiko Tarobe, a néhai Hattyúnyak! Akinek nevét éppen a halál közelsége adta vissza. Nem tudta volna meghatározni, hogy élete hátrányos volt-e vagy sem. Csak azt tudta, hogy beleillett az emberi életek sorsába.

TARTALOM

A levél	5
A távozó asszony	9
Film	16
Guido szekere	20
A te édesebb lyukad	27
A menyegző	33
Egy köteg pénz	39
A repülőgép útja	53
Macskaspirál	63
Nomád esztendők	80
A fommisták szentélye	96
A hagymafa	99
Mélyszínű virágok	105
I. Egy retusált kép...	104
II. Ennyi év!	112
III. Virág	123

VAJKAI MIKLÓS
EGY KÖTEG PÉNZ

Kiadta a Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 2002

P. O. Box 72. Dunajská Streda

Felelős kiadó: Barak László

Felelős szerkesztő: Csanda Gábor

Borítóterv: NAP Kiadó

Nyomdai előkészítés: Mészáros Angelika

Nyomta: Valeur Kft., Dunaszerdahely

ISBN: 80-89032-20-6